

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY BARTOSZYCE

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

TEKST JEDNOLITY

JEDNOLITY TEKST STANOWI ZAŁĄCZNIK NR 1
DO UCHWAŁY NR IV/29/2024
RADY GMINY BARTOSZYCE Z DNIA 30 LIPCA 2024 r.

BARTOSZYCE 2024

WYKONAWCA STUDIUM Z 2024R.

EKOPLAN Pracownia Urbanistyczna Wojciech Kwiatkowski
Al. Warszawska 38/1, 10-082 Olsztyn

GŁÓWNY PROJEKTANT:

inż. urb. Wojciech Kwiatkowski

ZESPÓŁ GŁÓWNEGO PROJEKTANTA:

mgr inż. Anna Makowska

inż. Wioletta Kwiatkowska

mgr inż. Jarosław Mogielnicki

Spis treści

WSTĘP	4
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BARTOSZYCE	6
2. POWIĄZANIA GMINY BARTOSZYCE Z GMINAMI SĄSIEDNIMI	10
3. STAN ZAGOSPODAROWANIA	12
3.1 WYBRANE UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY	12
3.2 MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	14
3.3 DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO	16
3.4 FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE	20
3.5 TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE	22
4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	23
4.1 GEOMORFOLOGIA I BUDOWA GEOLOGICZNA	23
4.2 GLEBY	24
4.3 WODY POWIERZCHNIOWE	25
4.4 WODY PODZIEMNE	27
4.5 KOPALINY	29
4.6 KLIMAT	30
4.7 HAŁAS	31
4.8 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIEJONIZUJĄCE	32
4.9 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE JONIZUJĄCE	32
4.10 OSUWISKA	32
4.11 POWIETRZE	34
4.12 TERENY POWODZIOWE	34
4.13 MAŁA RETENCJA	35
5. OCHRONA PRZYRODY	36
5.1 OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU	37
5.2 OBSZARY NATURA 2000	39
5.3 POMNIKI PRZYRODY	42
5.4 UŻYTKI EKOLOGICZNE	46
5.5 LASY OCHRONNE	47
5.6 AUDYT KRAJOBRAZOWY	50
6. RYS HISTORYCZNY I DZIEDZICTWO KULTUROWE	51
6.1 PRAWNE ZASADY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH	51
6.2 WOJEWÓDZKA EWIDENCJA ZABYTEKÓW I OBIEKTÓW ARCHEOLOGICZNYCH	52
6.3 REJESTR ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA WARM.-MAZ	52
6.4 REJESTR ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO	55
6.5 GMINNA EWIDENCJA ZBYTKÓW ORAZ PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTEKAMI	55
7. DEMOGRAFIA	56

8. GOSPODARKA.....	67
9. TURYSTYKA.....	70
10. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	72
11. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	77
12. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA	80
13. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW	82
14. SYSTEM KOMUNIKACJI	84
14.1 TRANSPORT DROGOWY	84
14.2 TRANSPORT KOLEJOWY	86
14.3 SZLAKI ROWEROWE, WODNE, PIESZE	87
15. SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	89
15.1 SYSTEM SIECI WODOCIĄGOWEJ	89
15.2 SYSTEM SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ	90
15.3 SYSTEM SIECI GAZOWEJ	91
15.4 SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY	91
15.5 SYSTEM CIEPŁOWNICZY	92
15.6 GOSPODARKA ODPADAMI	92
15.7 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	94
16. BILANS TERENU	96
16.1 MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ	97
16.2 CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ, RO OŻLIWOŚĆ LOKALIZOWANIA NA TYCH OBSZARACH NOWEJ ZABUDOWY	100
16.3 CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW PRZEZNACZONYCH W MPZP POD ZABUDOWĘ POZA OBSZARAMI O W PEŁNI WYKSZTAŁCONEJ ZWARTEJ STRUKTURZE FUNKCJONALNO— PRZESTRZENNEJ	102
16.4 MAKSYMALNE W SKALI GMINY ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWĄ ZABUDOWĘ, A CHŁONNOŚĆ OBSZARÓW	102
16.5 MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA PRZEZ GMINĘ WYKONANIA SIECI KOMUNIKACYJNYCH I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ SPOŁECZNEJ, SŁUŻĄCYCH REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH GMINY	103
16.6 POTRZEBY INWESTYCYJNE GMINY WYNIKAJĄCE Z KONIECZNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ WŁASNYCH, ZWIĄZANE Z LOKALIZACJĄ NOWEJ ZABUDOWY	104
PODSUMOWANIE	105
ANEKS	106
WYKAZ TABEL, RYSUNKÓW I WYKRESÓW	115
BIBLIOGRAFIA	119

Wstęp

Podstawa formalno-prawna:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;
- Uchwała Nr LXVIII/460/2023 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 29 marca 2023r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bartoszyce.

Podstawowe zadania studium, to:

- koordynacja przestrzenna podejmowanych przez samorząd decyzji w sprawie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- płaszczyzna negocjacji wprowadzania zadań rządowych i zadań samorządu wojewódzkiego służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych wpisanych do rejestru;
- koordynacja czasowa i przestrzenna podejmowania przez samorząd przedsięwzięć komunalnych;
- prowadzenie długofalowych działań w gospodarce nieruchomościami stanowiącymi gminny zasób nieruchomości;
- programowanie przedsięwzięć publicznych;
- wspomaganie działań podmiotów gospodarczych i promocji gminy.

Metoda opracowania:

Przy opracowaniu „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce” przyjęto następującą kolejność wykonywanych prac:

- rozpoznanie zasobu istniejących materiałów oraz opracowań dotyczących terenu gminy i obszarów stykowych;
- analiza zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie diagnozy uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie celów rozwoju gminy;
- przyjęcie koncepcji kierunków rozwoju gminy;
- określenie zasad polityki przestrzennej na obszarze gminy;
- dokonanie czynności formalno-prawnych.

Poszczególne etapy opracowania są konsultowane z władzami Gminy oraz społecznością lokalną.

Podstawową fazą prac nad Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy, decydującą o kierunkach jej rozwoju oraz zasadach zagospodarowania przestrzeni jest analiza, a następnie określenie uwarunkowań rozwoju, zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju wynikają z położenia Gminy w województwie w istniejących i projektowanych systemach oraz układach zewnętrznych. Dotyczą one różnych dziedzin np. środowiska przyrodniczego, infrastruktury technicznej, systemów transportowych, wdrażanych programów rządowych, zawartych umów międzynarodowych.

Uwarunkowania wewnętrzne stanowią o wartości i możliwości wykorzystania głównych potencjałów rozwoju tj. przyrodniczego, społecznego oraz gospodarczego. Podsumowaniem uwarunkowań rozwoju jest diagnoza, w której przedstawiony jest pełen obraz gminy z określeniem barier, ograniczeń, konfliktów oraz zagrożeń i preferencji rozwoju.

Elaborat studium:

Elaborat „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce” składa się z dwóch części.

Pierwszą część opracowania uzasadniającą przyjęte rozwiązania w „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce” stanowi „Uwarunkowania rozwoju”, składająca się z części tekstowej - załącznik nr 1 do uchwały oraz z załącznika graficznego w skali 1:25 000 - załącznik nr 2 do Uchwały.

Drugą część opracowania stanowi tekst wraz z syntezą uwarunkowań zatytułowany „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce. „Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna”, składająca się z części tekstowej - załącznik nr 3 do uchwały oraz z załącznika graficznego w skali 1:25 000 - załącznik nr 4 do Uchwały.

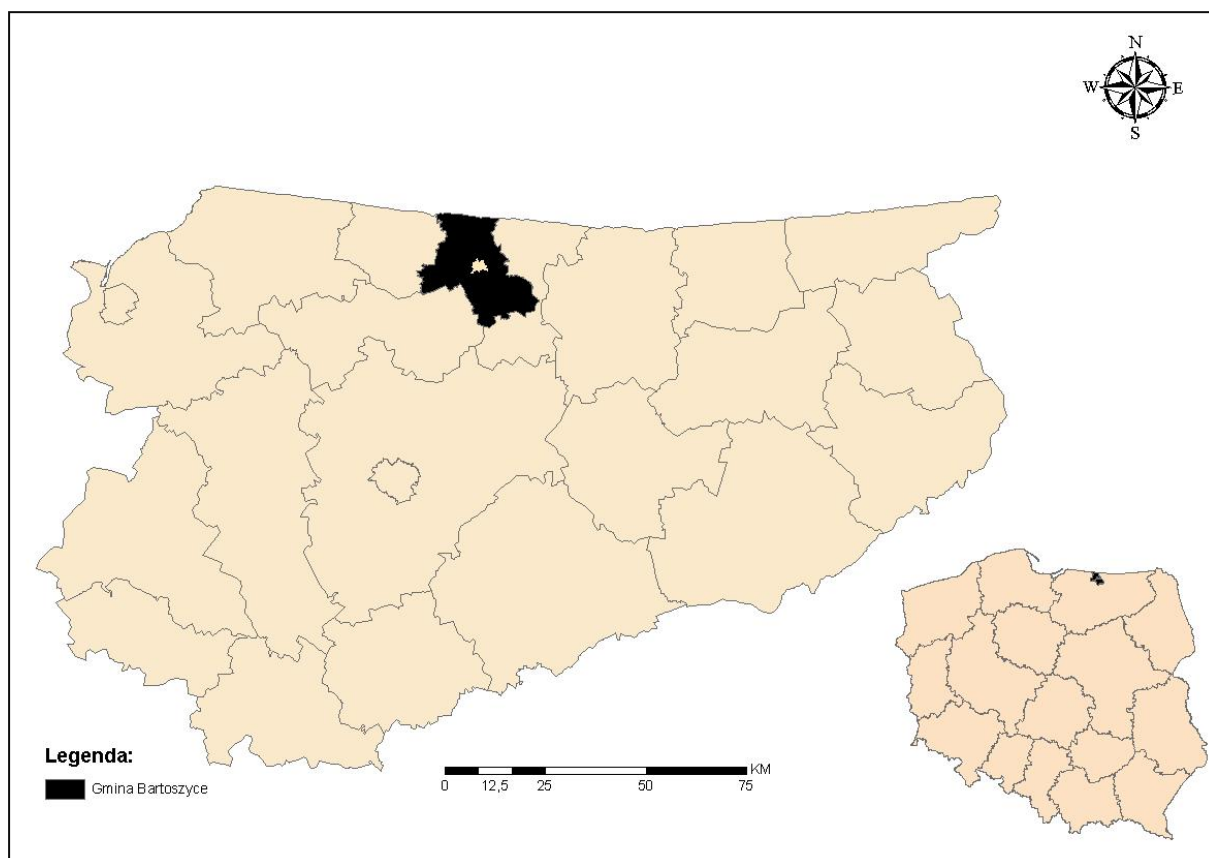
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

- **Sporządza się dla obszaru w granicach administracyjnych gminy Bartoszyce;**
- **Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu;**
- **Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych;**
- **Zmiana studium dla części obszaru gminy wymaga dokonania, zarówno w części tekstowej jak i graficznej studium, zmian w odniesieniu do wszystkich treści, które w wyniku wprowadzonej zmiany przestają być aktualne.**

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY BARTOSZYCE

Gmina Bartoszyce leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego (rys. 1), w centralnej części powiatu bartoszyckiego. Od strony zachodniej graniczy z gminą Górowo Iławeckie, od południa z gminami: Lidzbark Warmiński, Kiwity (powiat lidzbarski) i Bisztynek, zaś od wschodu sąsiaduje z gminą Sępólno. Północna granica gminy stanowi granicę państwową z Rosją (Obwód Kaliningradzki, Rejon Bagrationowski). Dodatkowo w centrum gminy Bartoszyce wyodrębnione jest miasto Bartoszyce stanowiące oddzielną jednostkę administracyjną.

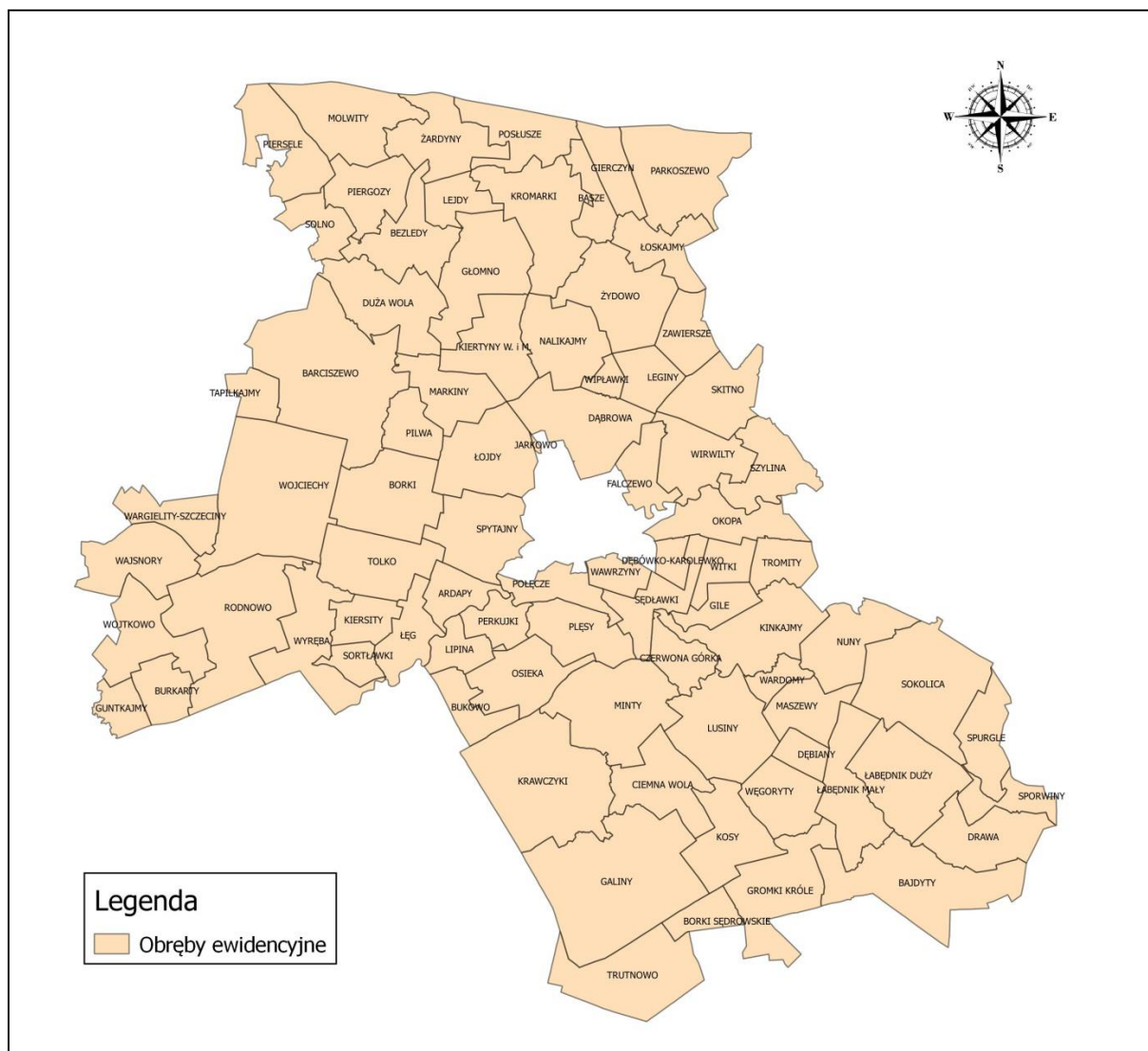
Rys. 1. Położenie obszaru gminy Bartoszyce

Źródło: dane Urząd Gminy Bartoszyce

Gmina Bartoszyce jest jedną z największych obszarowo gmin w Polsce – 427,21 km², jej powierzchnia stanowi 1,77% ogólnej powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego. Teren gminy podzielony jest na 83 obręby ewidencyjne, których rozmieszczenie prezentuje poniższa mapa.

Rys. 2 Podział gminy Bartoszyce na obręby ewidencyjne

Źródło: dane Urzędu Gminy Bartoszyce

Gmina ma charakter rolniczy, posiada liczne walory przyrodnicze, które tworzą przede wszystkim lasy i jeziora.

Całkowita powierzchnia gminy wynosi **42 722ha**, w tym:

- użytki rolne: 73,86% (31311 ha)
- lasy: 19,58% (8 363,44ha)
- wody powierzchniowe: 0,70 % (298,00 ha).

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

W dotychczasowym rozwoju gminy głównymi funkcjami gospodarczymi były rolnictwo uzupełniane przez produkcję i usługi. Użytki rolne zajmują nieco ponad 73% powierzchni gminy, w tym: 74% (23127 ha) stanowią grunty orne, 23% (7350ha) łąki i pastwiska. Przeważają gleby III i IV klasy bonitacyjnej. Dominują gospodarstwa prowadzące produkcję intensywną. Oprócz rolnictwa w gminie rozwijają się budownictwo oraz szeroko pojęte usługi, w tym handel. Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonuje ponad 286 podmiotów gospodarczych działających głównie w sferze handlu, transportu, budownictwa oraz przemysłu. Gminę Bartoszyce tworzy aż 57 wsi, 36 osad i 12 kolonii.

Przez obszar gminy przechodzą dwie drogi krajowe nr 51 i 57 oraz 2 drogi wojewódzkie nr 512, 592 oraz 25 dróg powiatowych oraz drogi gminne. Tereny wiejskie gminy charakteryzują się silnym rozproszeniem osadniczym i niską gęstością zaludnienia, znacznie odbiegającą od średniej wojewódzkiej.

Na obszarze gminy systematycznie wzrasta poziom produkcji towarowej, w tym głównie rolnej, co daje możliwość rozwoju przetwórstwa produktów rolnych, objęcia ich systemem rolnictwa ekologicznego, nastawionego na sprzedaż ponadlokalną, a nie tylko lokalną.

Uwarunkowania przyrodnicze

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu dzięki czemu posiada ona liczne walory przyrodnicze. Krajobraz przyrodniczy gminy tworzą przede wszystkim lasy oraz piękne łąki i pastwiska. Osią hydrograficzną gminy jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa przecinająca obszar gminy z zachodu na wschód (długość całkowita 263,7 km). Jej prawym dopływem jest rzeka Pisa Północna płynąca w południowej części gminy z kierunku południowego na północny. Atutem gminy są występujące na jej terenie prawne formy ochrony przyrody – obszary chronionego krajobrazu, Specjalne Obszary Ochrony Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne i lasy ochronne. Obszary chronione zachowują najcenniejszą szatę roślinną, zachowującą walory środowisk naturalnych i najbardziej zbliżonych do naturalnych.

Na terenie gminy Bartoszyce przeważa roślinność antropogeniczna, natomiast roślinność naturalna została zachowana fragmentarycznie w siedliskach niedostępnych do wykorzystania dla człowieka lub skrajnie ubogich. W gminie występują zwarte kompleksy leśne, atrakcyjne ze względu na możliwość prowadzenia i rozwoju turystyki rowerowej i pieszej, a także zbiorniki wodne zapewniające podstawę wypoczynku społeczności miejscowej jak i turystów.

Uwarunkowania kulturowe

Gmina Bartoszyce charakteryzuje się bogatą historią swoich terenów, odzwierciedlającą dzieje Warmii i Mazur. Na terenie gminy spotykają się tradycje, zabytki i obyczaje należące do dawnych narodów zamieszkujących tejsze tereny w różnych epokach historycznych. Na obszarze Gminy do rejestru zabytków Województwa Warmińsko-Mazurskiego wpisanych jest wiele obiektów i zespołów kulturowych. Ponadto występują liczne stanowiska archeologiczne.

Na dziedzictwo kulturowe gminy składają się liczne szlaki bitewne, cmentarze, kurhany, wykopaliska, wały obronne, zabytkowe kościoły, pałace, dworki z folwarkami, założenia parkowo-pałacowe.

Warunki geograficzno-topograficzne

W obszarze opracowania dominuje wysoczyzna moreny dennej o rzeźbie na ogół falistej lub równinnej. Na jej terenie doszło do akumulacji utworów gliniastych w postaci glin zwałowych powstałych w fazie pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Miejscami są one przemieszane z płatami piaszczystych osadów wodnolodowcowych.

Geologicznie obszar gminy leży w obrębie w mezoregionie Niziny Sępopolskiej oraz Pojezierza Olsztyńskiego.

Powiązanie z ośrodkiem wojewódzkim

Gmina Bartoszyce położona jest ok. 70 km od miasta Olsztyna. Oddziaływanie ośrodka wojewódzkiego na gminę ma pośrednie znaczenie. Ośrodek wojewódzki nie stanowi przeważającej części rynku zbytu dla lokalnych rolników i przedsiębiorców. Na tle stolicy województwa Gmina Bartoszyce charakteryzuje się minimalnie wyższym przyrostem naturalnym od wskaźnika dla województwa i zbliżonym spadkiem bezrobocia w ostatnich latach.

2. POWIĄZANIA GMINY BARTOSZYCE Z GMINAMI SĄSIEDNIMI

Związek Gmin Warmińsko-Mazurskich

Gmina Bartoszyce jest jedną z 64 gmin członkowskich Związku Gmin Warmińsko – Mazurskich. Jest to organizacja międzygminna, powołana przez Rady Gmin położonych w historycznych granicach Warmii i Mazur. Stanowi forum do wymiany doświadczeń w zakresie wykonywanych zadań własnych i zleconych gmin.

Do zadań Związku należy m.in.:

- reprezentowanie interesów gmin członkowskich wobec władz administracji rządowej i samorządowej, podejmowanie inicjatyw i współpraca w różnorodnych formach i strukturach w celu popierania idei samorządności;
- inicjowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących samorządu terytorialnego;
- realizacja zadań przekraczających możliwości organizacyjne gmin członkowskich;
- promocja walorów turystycznych regionu;
- wspieranie inicjatyw lokalnych i samorządowych.

Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Warmiński Zakątek zostało powołane na obszarze gmin: Bartoszyce, Bisztynek, Dobre Miasto, Dywity, Górowo Iławeckie Gmina, Górowo Iławeckie Miasto, Kiwity, Jeziorany, Lubomino, Lidzbark Warmiński Gmina, Lidzbark Warmiński Miasto, Orneta.

Stowarzyszenie prowadzi działalność nieodpłatną pożytku publicznego w zakresie:

- wydawanie książek (58.11.Z PKD), wydawanie czasopism i pozostałych periodyków (58.14.Z PKD), pozostała działalność wydawnicza (58.19.Z PKD),
- działalność usługowa w zakresie informacji, gdzie indziej niesklasyfikowana (63.99.Z PKD),
- pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (66.19.Z PKD),
- pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania (70.22.Z PKD),
- badanie rynku i opinii publicznej (73.20.Z PKD),
- działalność agentów turystycznych (79.11.A PKD),
- działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów (82.30.Z PKD),
- pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej, gdzie indziej niesklasyfikowana (82.99.Z PKD),
- pozaszkolne formy edukacji (85.5 PKD),
- pozaszkolne formy edukacji sportowej oraz zajęć sportowych i rekreacyjnych (85.51.Z PKD),
- pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane (85.59.B PKD),
- działalność wspomagająca edukację (85.60.Z PKD),
- działalność obiektów kulturalnych (90.04.Z PKD),
- działalność muzeów (91.02.Z PKD),

- działalność związana ze sportem (93.1 PKD),
- pozostała działalność związana ze sportem (93.19.Z PKD).

Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza

Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza (dalej SWMGP) powstało w roku 2019. Tworzy je obecnie 9 gmin: Barciany, Bartoszyce (gmina wiejska), Braniewo (gmina wiejska), Budry, Dubeninki, Górowo Iławeckie, Lelkowo, Sępól i Srokowo. Statutowe cele SWMGP obejmują m.in. wszechstronny rozwój społeczno-gospodarczy obszarów graniczących z Obwodem Kaliningradzkim, zapewnienie gminom przygranicznym priorytetowych warunków pozyskiwania wsparcia finansowego dla przedsięwzięć rozwojowych, a także wzmocnienie współpracy z Obwodem Kaliningradzkim. SWMGP planuje realizować swoje cele przede wszystkim poprzez współudział w tworzeniu kluczowych dokumentów regionalnych, wspólne projekty i programy, a także współpracę z instytucjami i organizacjami o pokrewnych zadaniach w kraju i za granicą.

3. STAN ZAGOSPODAROWANIA

3.1 WYBRANE UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWOJU GMINY

I. Cele i zasady zagospodarowania przestrzennego ustalone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2018r. (przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r.) wskazano główny cel polityki przestrzennej, do którego należy dążyć:

„ŁAD PRZESTRZENNY I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ JAKO PODSTAWA KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA”

Osiągnięcie celu głównego możliwe będzie poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Dążenie w gospodarowaniu przestrzenią do uporządkowania i harmonii pomiędzy różnymi elementami i funkcjami tej przestrzeni dla ochrony ładu przestrzennego, jako niezbędnego wyznacznika równoważenia rozwoju.
2. Podwyższenie konkurencyjności regionu, w szczególności poprzez podnoszenie innowacyjności i atrakcyjności jego głównych ośrodków miejskich.
3. Poprawa jakości wewnętrznej regionu poprzez promowanie integracji funkcjonalnej i tworzenie warunków dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, z wykorzystaniem potencjałów wewnętrznych.
4. Poprawa dostępności terytorialnej regionu w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych poprzez rozwijanie systemów infrastruktury technicznej, w tym infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
5. Zachowanie i odtwarzanie wysokiej jakości struktur przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych regionu oraz zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska, stanowiące istotny element polityki rozwoju województwa.
6. Zwiększenie odporności przestrzeni województwa na zagrożenie naturalne i antropogeniczne oraz utratę bezpieczeństwa energetycznego, a także uwzględnienie w polityce przestrzennej regionu potrzeb obronnych państwa.

Zgodnie z założeniami Planu wsie w województwie warmińsko-mazurskim mają bardzo różne formy przestrzenne, będące wyrazem zachodzących na danym terenie procesów społeczno-ekonomicznych, kulturowych, zmiany stosunków agrarnych i procesów suburbanizacji.

Obszar Gminy Bartoszyce został przyporządkowany do Przygranicznego obszaru funkcjonalnego - Obszar rolniczy w centralnej i północno-zachodniej części OF charakteryzujący się wysokim udziałem gruntów rolnych oraz występowaniem gleb o wysokiej przydatności rolniczej. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest dość duży 75,0-79,9. Charakterystyczną cechą jest wysoka jakość gleb – przeważająca część gminy została zakwalifikowana jako tereny o najlepszych warunkach glebowych do rozwoju rolnictwa. Gmina zaliczona została jako obszar predysponowany do intensywnego rozwoju rolnictwa. Gmina stanowi koncentrację gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 50ha.

Gmina Bartoszyce pod kątem struktury sieci osadniczej została ujęta w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako ośrodek wiejski z siedzibą gminy. Gmina nie stanowi ośrodka strategicznego. Zaliczona została do obszarów o niskiej potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej.

Gmina na tle województwa odznacza się przede wszystkim przebiegiem trasy rowerowej o znaczeniu międzynarodowym i ponadregionalnym tj. Green Velo. Obszar oznaczony został jako atrakcyjny turystycznie, w tym o dominacji wysokiego potencjału agroekologicznego.

Do negatywnych sytuacji określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego jest zaliczenie obszaru gminy Bartoszyce jako zagrożonego trwałą marginalizacją, na których występuje kulminacja problemów społecznych. Obszar gminy w dużej mierze cechuje się słabym rozwojem społeczno-gospodarczym oraz wysokim wskaźnikiem bezrobocia. Gmina Bartoszyce odznacza się bardzo wysoką stopą bezrobocia, w tym z najwyższym udziałem długotrwale bezrobotnych, w tym w wieku 25-34 lata.

II. Strategia Rozwoju Społeczno – gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 roku wskazuje na następujący cel główny:

„Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”

Spójność ekonomiczna oznacza wzrost gospodarczy umożliwiający osiągnięcie i utrzymanie przez województwo udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3%.

Spójność przestrzenna to włączenie się województwa (formalne i jakościowe) do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych.

Spójność społeczna rozumiana jest jako tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości i wzrost przedsiębiorczości (oferta nowych miejsc pracy skierowana zostanie przede wszystkim do ludzi młodych z uwagi na ich naturalną aktywność, mobilność, otwartość na zdobywanie nowych kwalifikacji), a także poprawę warunków życia ludności (w szczególności dostępu do usług publicznych oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych) zbliżającą do standardów życia występujących w Unii Europejskiej.

Strategia określa cztery cele strategiczne: Kompetencje przyszłości, Inteligentna produktywność, kreatywna aktywność, mocne fundamenty.

Wymiar terytorialny strategii opiera się na 10 obszarach strategicznej interwencji (OSI). Gmina Bartoszyce ujęta została w Obszarze marginalizacji.

III. Strategia Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 (projekt)

Strategia ma na celu zwiększenie jakości oraz poziomu życia społeczności lokalnej oraz odpowiadanie na potrzeby mieszkańców, we współpracy z jednostkami organizacyjnymi oraz pomocniczymi powiatu. W strategii określa się następującą misję powiatu: „Wykorzystywanie istniejących uwarunkowań, niwelowanie barier oraz dbanie o poprawę poziomu i jakości życia we współpracy z mieszkańcami, co prowadzić ma do zrównoważonego rozwoju”.

3.2 MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Na terenie Gminy Bartoszyce uchwalono 10 planów miejscowych, z czego 4 plany zostały uchwalone przed wejściem w życie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. Wykaz obowiązujących planów miejscowych przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów dla terenów Gminy Bartoszyce

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY BARTOSZYCE	DATA UCHWALENIA	NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
1	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej w obrębach geodezyjnych Połęczce, Wawrzyny, Okopa gmina Bartoszyce	XV/105/2004	29.03.2004	-
2	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów rekreacyjnych w obrębach Kinkajmy i Lusiny	XXXV/277/98	16.04.1998	-
3	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Bartoszyce dotyczącego terenu projektowanej elektrowni wodnej na rzece Łynie w rejonie miejscowości Adrapy z obszarem zalewowym	XVII/167/2000	30.03.2000	-
4	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego fragmentu Gminy Bartoszyce w rejonie przejścia granicznego w Bezledach	XXI/199/2000	03.10.2000	nr 65, pozycja 778 z dnia 12.05.2004
5	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bartoszyce dotyczącego terenów zalewowych rzeki Łyny związanych z budową elektrowni wodnej w rejonie miejscowości Smolanka w gminie Sępólno	XV/106/2004	29.03.2004	nr 105, pozycja 1408 z dnia 16.08.2005
6	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bartoszyce dotyczącego terenu projektowanej elektrowni wodnej na rzece Łynie w rejonie miejscowości Szylina z obszarem zalewowym	XXVII/173/05	09.06.2005	-

L. P.	NAZWA PLANU	UCHWAŁA RADY GMINY BARTOSZYCE	DATA UCHWALENIA	NR DZIENNIKA URZĘDOWEGO WOJEWÓDZTWA
7	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Bartoszyce terenów zalewowych rzeki Łyny w związku z budową elektrowni wodnej w mieście Bartoszyce	XXXVIII/318/2002	18.06.2002	poz. 2533 z dnia 20.06.2016
8	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bartoszyce obejmującego teren położony we wsi Plęsy	XV/186/2016	29.04.2016	poz.4561 z dnia 12.11.2020r.
9	w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie Lusiny, gmina Bartoszyce	XXIX/208/2020	30.09.2020	poz.4991 z dnia 18.11.2022 r.
10	w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębie geodezyjnym Wawrzyny gmina Bartoszyce	LXII/418/2022	03.11.2022	-

Źródło: <https://bartoszyce.e-mapa.net/wykazplanow/>

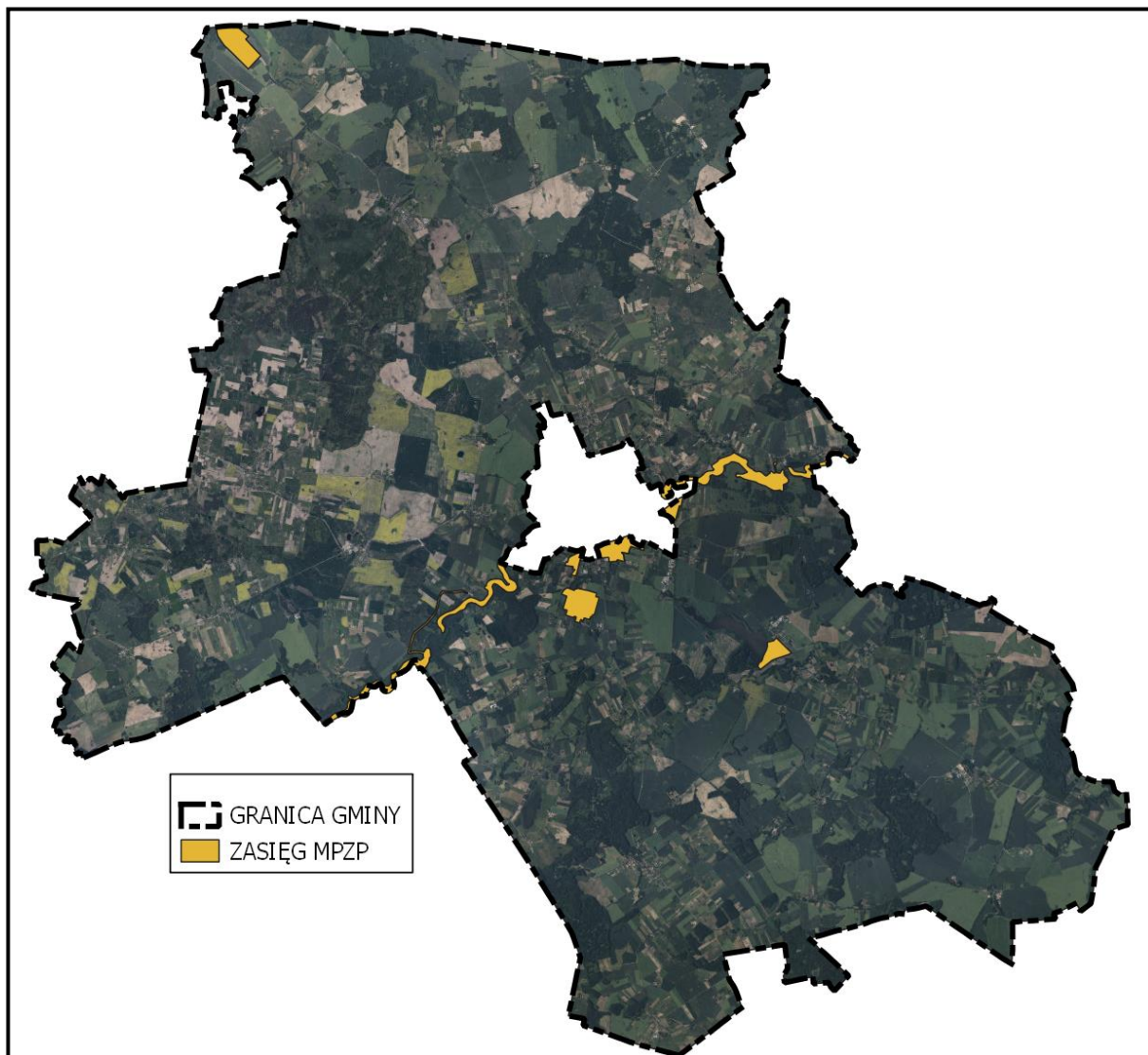
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zostały opracowane dla obszaru gminy o powierzchni wynoszącej ok. 579,87 ha (co stanowi ok. 1,4% ogólnej powierzchni gminy).

Gmina Bartoszyce odznaczająca się przeważającą rolą rolnictwa, a więc rozwoju zabudowy zagrodowej, w tym głównie budynków i budowli gospodarczych oraz budynków mieszkaniowych w ramach zabudowy zagrodowej w znikomej części pokryta jest planami miejscowymi. Niekontrolowany rozwój tego typu zabudowy może przełożyć się z jednej strony na pogorszenie stanu środowiska przyrodniczego, z drugiej zaś na nagminne przekształcanie terenów rolniczych na cele nierolnicze.

Gmina Bartoszyce dysponuje znaczącym potencjałem turystycznym, co w sytuacji braku miejscowego planu niekorzystnie może wpływać na rozwój sektora turystycznego. Niskie pokrycie gminy planami miejscowymi może ograniczać możliwość rozwoju agroturystyki i turystyki indywidualnej na terenach wiejskich.

Na poniższym rysunku wskazano tereny, dla których obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Rys. 3 Przestrzenne rozmieszczenie terenów, dla których obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Źródło: Opracowanie własne. Ekoplan Pracownia Urbanistyczna

3.3 DECYZJE O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO ORAZ LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

W związku ze znikomym pokryciem gminy miejscowymi planami w latach 2018-2022 wydano 975 decyzji o warunkach zabudowy, z czego 139 decyzji dotyczyło celu publicznego. Odmowy, umorzenia łącznie w analizowanych latach wyniosły 13. Większość decyzji - 826 dotyczyło nowych inwestycji, nie opierających się o zmianę przeznaczenia lub przebudowę, remont istniejących zabudowań. Najwięcej decyzji wydano w roku 2021, natomiast najmniej w 2022 (tabela 2). Porównując analizowane lata, można określić, że najwięcej decyzji zostało wydanych pod zabudowę mieszkaniową - zmierzenia nowe, przebudowa, zmiana sposobu

użytkowania budynku na mieszkalny. Największy wzrost złożonych wniosków w stosunku do roku poprzedzającego nastąpił w latach 2020 -2021.

Tabela 2. Wydane decyzje w analizowanych latach 2018-2022

rok	2018	2019	2020	2021	2022
ilość wydanych decyzji	173	205	196	230	171

Źródło: Opracowanie własne. Ekoplan Pracowania Urbanistyczna.

Najwięcej wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy dotyczy działek na terenie miejscowości Szvarcenowo – ponad 10 % wszystkich decyzji, a także Łąkorz, Piotrowice, Lipinki. W analizie wykazano, że w 5 sołectwach nie wydano żadnej decyzji o warunkach zabudowy. W poniższych danych nie uwzględniono wniosków wycofanych.

Tabela 3. Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy w gminie Bartoszyce w latach 2018-2022 w poszczególnych obrębach

	2018	2019	2020	2021	2022	RAZEM
Adrapy	2	2	1	1	1	7
Bajdyty	0	1	2	1	2	6
Barciszewo	1	1	0	1	1	4
Bezledy	14	5	4	2	3	28
Borki	0	0	0	2	0	2
Bukowo	0	1	0	1	5	7
Burkarty	0	3	0	4	3	10
Ciemna Wola	0	0	1	0	3	4
Czerwona Górka	0	0	0	1	0	1
Dąbrowa	14	23	32	13	19	101
Dębówko-Karolewka	2	2	7	8	0	19
Drawa	1	3	1	1	0	6
Duża Wola	0	0	4	3	1	8
Falczewo	18	39	26	26	21	130
Galiny	10	10	12	19	11	62
Gile	2	0	2	1	0	5
Głomno	0	2	1	0	0	3
Gromki-Króle	0	0	2	2	0	4
Guntkajmy	0	0	0	5	1	6
Kiersity	0	2	0	0	1	3
Kiertyny Wielkie i Małe	8	6	6	11	13	44
Kinkajmy	2	12	4	5	6	29
Kosy	1	0	0	0	0	1
Krawczyki	11	7	0	4	7	29

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

	2018	2019	2020	2021	2022	RAZEM
Kromarki	3	1	0	1	0	5
Leginy	2	2	3	7	4	18
Lipina	4	3	0	0	1	8
Łabędnik Duży	3	1	3	0	0	7
Łabędnik Mały	0	1	0	0	0	1
Łapkajmy	1	0	0	0	0	1
Łojdy	2	2	0	0	0	4
Łoskajny	0	0	0	1	0	1
Markiny	1	0	0	2	1	4
Maszewy	5	6	4	8	3	26
Merguny	1	0	0	0	0	1
Minty	1	4	5	4	7	21
Molwity	0	0	2	0	0	2
Nalikajmy	0	0	2	1	3	6
Nuny	0	0	0	0	1	1
Okopa	0	0	0	0	1	1
Osieka	1	3	5	7	2	18
Płęsy	3	6	3	7	3	22
Parkoszewo	0	0	0	1	1	2
Perkujki	1	0	0	0	2	3
Piersele	0	0	0	1	0	1
Pilwa	1	0	0	0	0	1
Połącze	4	7	2	6	5	24
Rodnowo	0	0	1	3	3	7
Sędławki	3	2	3	3	2	13
Skitno	1	0	1	0	3	5
Sokolica	1	0	1	2	1	5
Solno	1	1	1	1	0	4
Sporwiny	1	0	3	0	0	4
Spytajny	2	2	3	10	3	20
Szwarunki	1	0	0	0	0	1
Szylina	2	1	4	6	1	14
Taplikajmy	0	1	0	1	0	2
Tolko	1	1	0	0	0	2
Trutnowo	8	1	0	0	1	10
Wajsnory	0	2	0	0	0	2
Wardomy	1	1	0	3	5	10
Wargielity-Szczeciny	0	1	0	1	0	2
Wawrzyny	5	2	7	7	3	24

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

	2018	2019	2020	2021	2022	RAZEM
Węgoryty	3	1	6	3	0	13
Wiatrak	0	0	2	0	0	2
Wipławki	0	1	0	0	0	1
Wirwilty	15	21	22	24	11	93
Witki	0	0	0	0	1	1
Wojciechy	4	3	4	6	4	21
Wojtkowo	1	0	0	0	0	1
Zawiersze	0	0	1	0	0	1
Żydowo	4	6	2	3	0	15
Inwestycje obejmujące kilka obrębów	0	3	1	0	1	5

Źródło: opracowanie własne. Ekoplan Pracownia Urbanistyczna

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2022 Wójt Gminy Bartoszyce wydał łącznie 975 decyzji o warunkach zabudowy z czego:

- 139 decyzji dla celu publicznego;
- 408 dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej
- 50 dotyczących zabudowy zagrodowej, nie obejmujące zabudowy mieszkaniowej gospodarstw rolnych
- 163 dotyczące inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej
- 61 dotyczących budynków usługowych, produkcyjnych, handlowych
- 64 dotyczących budynków gospodarczych, garażowych
- 14 dotyczących rekreacji indywidualnej oraz sportowej
- 76 w zakresie budowy odnawialnych źródeł energii

Na terenie gminy Bartoszyce w sumie wydano 139 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, w tym jedna decyzja mogła objąć kilka miejscowości. Najwięcej 17% z nich dotyczyło terenów znajdujących się na terenie Falczewa. Znaczącą część przedmiotowych decyzji zostało wydanych na obrębach Dąbrowa, Galiny, Wirwilty,

Prawie 98 % inwestycji celu publicznego dotyczy budowy, bądź rozbudowy infrastruktury technicznej takiej jak:

- budowa sieci wodociągowej;
- budowa sieci kanalizacyjnej;
- budowa sieci gazowej;
- budowa energetycznej sieci kablowej oraz linii napowietrznych
- budowa i modernizacja dróg gminnych

Pozostałe 2 % decyzji dotyczy realizacji oświetlenia przy drodze lub parkingach. Najważniejszym czynnikiem, który może mieć wpływ na stan liczby wydawanych decyzji będzie pokrycie powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W przypadku sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu dla danego terenu, na którym planowana będzie inwestycja – nie będą już wydawane decyzje inwestycji celu publicznego.

W ciągu analizowanych lat rozpatrzono pozytywnie 962 wnioski. Decyzje odmowne, umorzenia, bądź wycofania obejmowało w ciągu lat 2018-2022 łącznie liczbę 13. Decyzji o warunkach zabudowy mieszkaniowej w zakresie nowego zamierzenia inwestycyjnego wydano pozytywnie łącznie 813, zaś w pozostałym zakresie 162. Zmiana sposobu przeznaczenia budynków obejmowała – 52 decyzje, natomiast przebudowa, rozbudowa, nadbudowa – 139 decyzji.

3.4 FIZJOGRAFICZNE JEDNOSTKI STRUKTURALNE

Regionalizacja fizycznogeograficzna (wg. J. Kondrackiego) klasyfikuje prawie cały obszar gminy Bartoszyce do megaregionu Niżu Wschodnioeuropejskiego, prowincji Niżu Wschodniobałtycko-Białoruskiego, podprowincji Pobrzeża Wschodniobałtyckie makroregionie Niziny Staropruskiej, mezoregionie Niziny Sępopolskiej. Tylko południowy kraniec znajduje się w podprowincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego makroregionie Pojezierza Mazurskiego, mezoregionie Pojezierza Olsztyńskiego.

Osią hydrograficzną gminy jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa przecinająca obszar gminy z zachodu na wschód.

Dla oceny przydatności terenów pod różne sposoby zagospodarowania, uwarunkowania przyrodnicze gminy mają ogromne znaczenie. Ograniczenia w użytkowaniu wynikają w dużym stopniu z form ochrony przyrody, jakie tu występują i przepisów je powołujących. Dotyczy to przede wszystkim obszarów Natura 2000, w skład których wchodzi Ostoja Warmińska – 25 911,47 ha oraz Torfowiska źródliskowe koło Łabędnika – 26,95 ha. Należy zauważyć, że już sama powierzchnia prawnej formy ochrony środowiska w postaci obszaru Natura 2000 to 61% ogólnej powierzchni gminy. Są to obszary o wysokiej randze przyrodniczej i krajobrazowej, uwarunkowanej ochroną ptaków i siedlisk, z predyspozycją do prowadzenia niezbyt intensywnej gospodarki rolnej. Do tego dochodzi jeszcze powierzchnia jaką zajmują obszary chronionego krajobrazu tj. 4 263,43 ha.

W związku z dużą ilością form ochrony przyrody procesy inwestycyjne mogą napotkać trudności związane z koniecznością poszanowania i respektowania przepisów powołujących formy ochrony przyrody. Z drugiej zaś strony ilość terenów ochronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody może świadczyć o dużej atrakcyjności turystycznej i krajobrazowej gminy.

W celu zachowania walorów przyrodniczych gminy należy dążyć do utrzymania ładu przestrzennego w zmieniającym układzie ruralistycznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Naturalną barierą w zagospodarowaniu gminy i tworzeniu nowej zabudowy jest zagrożenie powodzią, występujące w pobliżu rzeki Łyna. Na terenie gminy wyznaczone zostały obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Q 10% i Q 1%, zlokalizowane są one głównie przy miejscowościach: Ardapy, Szylina Mała i Szylina Wielka.

Uwarunkowania ekofizjograficzne gminy – ograniczenia i wskazania

Na terenie gminy Bartoszyce należy zwrócić przede wszystkim uwagę na obszary wymagające szczególnej ochrony. Dotyczy to przede wszystkim obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych oraz lasów ochronnych. Poza terenami z ograniczeniami w użytkowaniu, większość obszarów wykazuje predyspozycje umożliwiające rozwój różnych funkcji użytkowych.

Barierą rozwoju zagospodarowania przestrzennego wynikające z ochrony środowiska przyrodniczego stanowią w szczególności:

- Występujące formy ochrony przyrody wprowadzające ograniczenia co do swobody inwestycji,
- Potrzeby zachowania istniejących na terenie gminy wód powierzchniowych, torfowisk, oczek wodnych, użytków zielonych, zadrzewień oraz zwiększanie ich powierzchni, co przyczyni się do uzyskania i utrzymania struktury krajobrazu rolniczego (zadrzewienia śródpolne chronią glebę przed erozją wietrzną i wodną, a także zwiększają pojemność wodną gleb i poprawiają bilans wodny),
- Potrzeby zachowania od zabudowy obszarów szczególnego zagrożenia powodzią w dolinie rzeki Łyny .

Wskazania zagospodarowania przestrzennego gminy Bartoszyce:

- Przy lokalizacji nowych terenów pod zabudowę należy wziąć pod uwagę możliwość włączenia ich do systemu kanalizacji i ogrzewania wykorzystującego „czyste” technologie, takie jak: pompy ciepła, ogrzewanie olejem opałowym, gazem, baterie fotowoltaiczne, słoneczne, itd.,
- Należy zabezpieczyć wody powierzchniowe gminy przed zanieczyszczeniami pochodzącymi głównie ze sfery komunalnej (ścieki sanitarne) oraz rolnictwa. Powinno to nastąpić poprzez rozwój sieci kanalizacji sanitarnej, budowę przyzagrodowych oczyszczalni ścieków, tam gdzie nieplanowane jest skanalizowanie. W przypadku rolnictwa ograniczenie zanieczyszczenia może nastąpić poprzez: wyłączenie z uprawy stref brzegowych rzek i jezior, naturalne nawożenie, wprowadzenie pasów zieleni ochronnej,
- Istniejące wyrobiska powinny być po zakończeniu eksploatacji kruszywa zrekultywowane. Zalecanym kierunkiem jest kierunek wodny lub leśny. Kierunek wodny stwarza wiele możliwości. Obok wykorzystania wyrobisk poeksploatacyjnych jako basenów do rekreacji i aktywnego wypoczynku, istnieje możliwość budowy zbiorników innego typu, np. zbiorników retencyjnych, stawów rybnych, użytków ekologicznych. Wówczas kierunek wodny połączony byłby z rolnym i rekreacyjnym. Można również zawodnione wyrobiska pozostawić bez większej ingerencji człowieka, czekając na autorekultywację i utworzenie się ekosystemu terenów podmokłych. Grunty rolne położone w bezpośrednim sąsiedztwie lasów, jezior i cieków wodnych proponuje się użytkować w dotychczasowy sposób, przeznaczyć pod zalesienie bądź według zapotrzebowania częściowo przeznaczyć pod zabudowę mieszkaniową, zagrodową i rekreacyjną lub wykorzystać np.: pod stawy hodowlane. Procesy zmierzające do całkowitego zabudowania ww. terenów mogą przyczynić się do przekształcenia krajobrazu, zablokowania naturalnych tras migracji ssaków, ptaków, roślin oraz zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska.
- Zaleca się zalesienie gleb słabych klas bonitacyjnych: VI, V.
- Obszarami o niekorzystnych warunkach do zabudowy są strefy krawędziowe wysoczyzn formy wklęsłe, takie jak: doliny rzeczne, zagłębienia i obniżenia terenowe, obszary o wysokim poziomie wód gruntowych, w tym obszary podmokłe i bagienne.
- Wskazuje się konieczność zachowania i ochrony zieleni wysokiej oraz wzbogacanie jej o nowe nasadzenia, również zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych.
- Należy wykluczyć zabudowę na terenach narażonych na niebezpieczeństwo wystąpienia powodzi wzdłuż rzeki Łyny.

3.5 TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE

Tereny zamknięte zgodnie z ustawą z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne są to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych.

W granicach administracyjnych gminy Bartoszyce terenem zamkniętym w rozumieniu przepisów prawa geodezyjnego i kartograficznego jest obszar:

- terenów wojskowych wyznaczonych decyzją Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 roku w sprawie ustalenie terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej wraz z decyzją Nr 7/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023r. zmieniającą decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej;

Obręb geodezyjny	Numer działki ewidencyjnej
Połącze	4, 65, 72, część 2/4.

Źródło: DECYZJA Nr 80/MON MINISTRA OBRONY NARODOWEJ z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej wraz z decyzją Nr 7/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023r. zmieniającą decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej

- tereny kolejowe wyznaczone decyzją Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. oraz decyzją nr 11 Ministra Infrastruktury z dnia 7 czerwca 2021r. zmieniającą decyzję nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe:

Obręb ewidencyjny	Numery działek ewidencyjnych
Okopa	35/1, 35/2, 100
Tromity	90
Bezledy	27
Dąbrowa	459/7
Głomno	16
Kiertyny	95
Lejdy	86/3
Molwity	42
Żardyny	84, 85

W Studium uwzględniono strefę ochronną strzelnicy garnizonowej, wyznaczoną na podstawie Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać strzelnice garnizonowe oraz ich usytuowanie. (Dz. U. z dnia 19 listopada 2001 r. ze zm.).

4. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

4.1 GEOMORFOLOGIA I BUDOWA GEOLOGICZNA

Obecny wygląd gminy Bartoszyce jest wynikiem zalegania lądolodu, który ustępując ok. 14 tys. lat temu ukształtował krajobraz północnej części województwa warmińsko - mazurskiego. W wyniku topnienia lodowców akumulował duże ilości nagromadzonego materiału skalnego i mineralnego. W wyniku jego działalności doszło do wykształcenia form rzeźby lodowcowej tzw. młodoglacjalnej.

W obszarze opracowania dominuje wysoczyzna moreny dennej o rzeźbie na ogół falistej lub równinnej. Na jej terenie doszło do akumulacji utworów gliniastych w postaci glin zwałowych powstałych w fazie pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego. Miejscami są one przemieszane z płatami piaszczystych osadów wodnolodowcowych.

Występują tu również moreny czołowe zbudowane głównie z osadów gliniastych. Wschodnia część gminy stanowi natomiast miejsce nagromadzenia osadów zastoiskowych w postaci osadów kemowych (rejon jez. Kinkajmskiego). Obniżenia terenowe wypełniają utwory holoceny powstałe w wyniku nagromadzenia substancji organicznych tworząc lokalnie występujące płyty torfów, namulów i gytii. Piaszki sandrowe znajdują się w rejonie przejścia Równiny Sępopolskiej w Wzniesienia Górówskie, a także wzdłuż doliny Łyny i Pisy Północnej.

Największą wklęsłą formą urozmaicającą krajobraz gminy jest meandrująca dolina rzeki Łyny tworząca dość wąską dolinę (szerokość przeważnie 300 – 700 m). Posiada ona charakter erozyjny, miejscami głęboko wcinający się w teren dokonując erozji poziomego wodnolodowcowego, a miejscami podcina powierzchnie wysoczyzn. Dodatkowo krajobraz urozmaicają doliny mniejszych rzek min. Pisy Północnej, Bezledy, Elmy. Południowy obszar gminy wchodzi w skład Pojezierza Olsztyńskiego z bardzo urozmaiconą rzeźbą terenu.

Tereny wyniesione położone są na wysokości o 60 -110 m z kumulacją na południe od Gromek - 126,4 m n.p.m. Najniżej położonym miejscem w gminie jest dolina rzeki Łyny - 35 m n.p.m. Pod utworami czwartorzędowymi występują osady neogenu w części południowo-wschodniej, a w części północno - zachodniej osady paleogenu. W profilu osadów trzeciorzędowych zalegają oligocenyjskie piaszki glaukonitowe, posiadające znaczenie jako poziom wodonośny. Ich miąższość wynosi około 100 m. Według podziału geologicznego gmina leży w syneklizie perybałtyckiej.

Rys. 4 Przeważający krajobraz obszaru gminy Bartoszyce

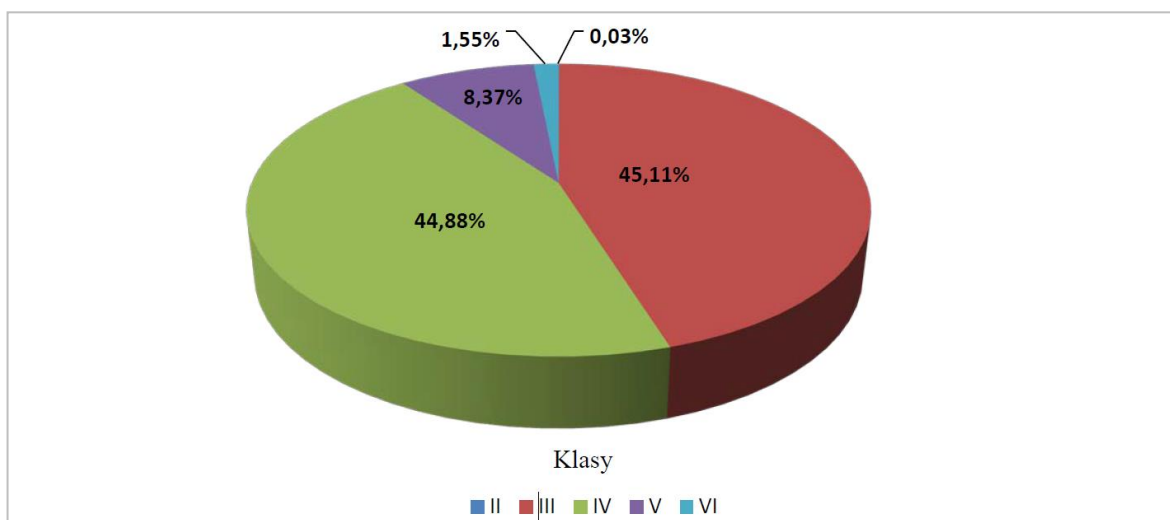

źródło: Fot. M. Strug

4.2 GLEBY

Skałami glebotwórczymi terenu powiatu bartoszyckiego są osady czwartorzędowe. Miąższość ich przekracza miejscami 200m. Główną rolę odgrywają osady zlodowacenia bałtyckiego (stadium pomorskie). Dominującym typem gleby są gleby brunatne właściwe i kwaśne morfologiczne. Obszary dolin rzecznych zajmują mady i gleby brunatne. Dodatkowo na niewielkim obszarze spotykane są również gleby hydrogeniczne (torfowe, torfowe-murszowe i murszowate) oraz bielcowe. Większość gleb występuje pod lasami i częściowo pod naturalnymi użytkami zielonymi. Do uprawy polowej zajęto większość utworów zwięzłych (gliniastych, ilastych i pylastych). Natomiast pod lasami nadal dominują słabe gleby piaszkowe. Gleby o charakterze kwaśnym stanowią 81% powierzchni użytków rolnych powiatu bartoszyckiego w tym bardzo kwaśne (pH do 4,5) i kwaśne (pH 4,6 – 5,5). Powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy Bartoszyce wynosi 31311 ha co stanowi 73,29% ogólnej powierzchni (stan na 01.01.2015r.). Udział użytków rolnych obszaru gminy w poszczególnych klasach bonitacji przedstawiony został na poniższym wykresie.

Wykres 1. Udział użytków rolnych w klasach bonitacji na terenie gminy Bartoszyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Bartoszczach

4.3 WODY POWIERZCHNIOWE

Sieć hydrograficzna w gminie jest dobrze rozwinięta. Obszar całej gminy leży w zlewisku Zalewu Wiślanego. Większość obszaru gminy leży w dorzeczu Pregocy natomiast jej północno - zachodnia część w dorzeczu rzeki Świeżej. Do zlewni niższego rzędu wchodzi:

- w dorzeczu Pregocy:
 - zlewnia Łyny:
 - zlewnia rzeki Elmy
 - zlewnia Pisy Północnej
- w dorzeczu Świeża:
 - zlewnia rzeki Riezwy:
 - zlewnia rzeki Bezledy

Osią hydrograficzną gminy jest rzeka Łyna – największa rzeka województwa przecinająca obszar gminy z zachodu na wschód (długość całkowita 263,7 km). Jej prawym dopływem jest rzeka Pisa Północna płynąca w południowej części gminy z kierunku południowego na północny. Rzeka Bezleda płynie w północnej części gminy również z kierunku południowego na północ. Bezleda jest rzeką trzeciorzędową prawobrzeżnym dopływem Riezwy.

Największym jeziorem w gminie jest jezioro Kinkajmskie o powierzchni 148,1 ha i objętości 902,1 tys. m³. Głębokość maksymalna to 1,7 m, a średnia głębokość 0,9 m. Na terenie opracowania znajduje się również kilkanaście małych jezior, położonych w południowej części gminy o niewielkiej powierzchni i głębokości.

Rys. 5 Rzeka Łyna w okolicy miejscowości Perkunki

Źródło: Fot. P. Słuchocki

Rys. 6 Jezioro Kinkajmskie

Źródło: Fot. M. Strug

4.4 WODY PODZIEMNE

Gmina Bartoszyce położona jest na obszarze mazurskiego regionu hydrogeologicznego. Na całym jej terenie występują poziomy wodonośne czwartorzędowe i trzeciorzędowe. Głębokość występowania tych warstw jest zróżnicowana (od 35 m do 150 m), a ich miąższość waha się od kilku do kilkunastu metrów. Teren gminy jest objęty zasięgiem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych oznaczonego numerem 205 (Subzbiornik Warmia), o powierzchni ogólnej 1660 km² i szacunkowych zasobach dyspozycyjnych wynoszących 60 tys. m³/d. Leży w południowo-wschodniej części gminy wśród utworów trzeciorzędowych i kredowych. Poniżej przedstawiono informacje w zakresie GZWP 205 Subzbiornik Warmia:

GZWP nr 205 – powierzchnia zbiornika i obszaru ochronnego

Powierzchnia	Według Kleczkowskiego (1990a)	Dokumentacja hydrogeologiczna GZWP nr 205 (2013)
Zbiornik [km ²]	2095	1660
Proponowany obszar ochronny [km ²]	nie wyznaczono	nie wyznaczono

GZWP nr 205 – wybrane informacje

Lokalizacja zbiornika	Stan aktualny
Województwo	warmińsko-mazurskie
Powiat	bartoszycki, kętrzyński, lidzbarski, olsztyński, mrągowski i giżycki, m. Olsztyn
RZGW	Warszawa
Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	20, 31
Jednostka hydrogeologiczna wg Paczyńskiego, Sadurskiego (2007)	provincia Wisły: RNPN – region Narwi, Pregoly i Niemna
Jednostka hydrogeologiczna wg Kleczkowskiego (1990a, b), zmieniona	pasmo zbiorników Pojezierzy Pomorskiego i Mazurskiego (GZWP w paśmie pojezierzy)
Zlewnia powierzchniowa (II rzędu wg MphP)	Pregoly
Prowincja i makroregion fizycznogeograficzne wg Kondrackiego (2002)	Niż Wschodniobałtycko-Białoruski (84): Nizina Staropruska (841.5), Pojezierze Mazurskie (842.8)
Parametry hydrogeologiczne warstw wodonośnych	Dokumentacja hydrogeologiczna GZWP nr 205 (2013)
Typ zbiornika	porowy
Stratygrafia	czwartorzęd, neogen, paleogen
Klasa jakości wody*	na przeważającym obszarze II, III
Wodoprzewodność [m ² /d]	240–350
Moduł jednostkowy zasobów dyspozycyjnych [m ³ /d × km ²]	26,5
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m ³ /d]	53 000
Podatność zbiornika na antropopresję	bardzo mało podatny

* Wg rozporządzenia MŚ z dnia 23 lipca 2008 r.

Źródło: Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce. PIG PIB Warszawa 2017.

Zgodnie z definicją podaną w Ramowej Dyrektywie Wodnej, jednolite części wód podziemnych obejmują te wody podziemne, które występują w warstwach wodonośnych o porowatości i przepuszczalności, umożliwiającą pobór znaczący w zaopatrzeniu ludności w wodę lub przepływ o natężeniu znaczącym dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych.

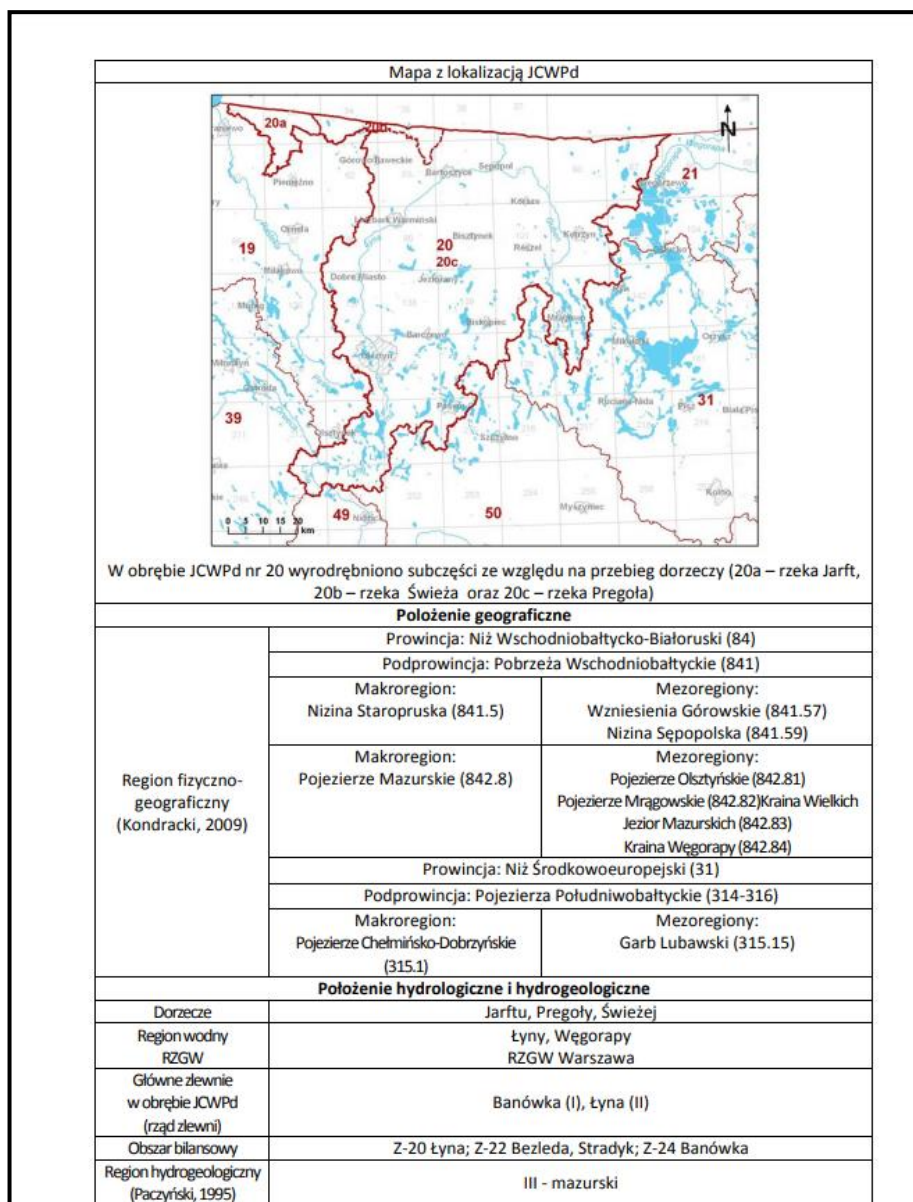
Zgodnie z aktualnie obowiązującym podziałem na 161 JCWPd, gmina Bartoszyce znajduje się w 20 Jednolitej Części Wód Podziemnych. Aktualnie trwają prace nad nowym podziałem na 172

JCWPd, który ma zostać wprowadzony jeszcze w 2016 roku. Zgodnie z nowym podziałem teren gminy Bartoszyce pozostanie w 20 JCWPd.

Na terenie gminy występują również złoża wód geotermalnych. Położone są w osadach mezozoicznych i paleozoicznych. Głębokość ich zalegania waha się od 600-700 m (temperatura wód wynosi ok. 20o C) do 2000-2200 m (temperatura wód wynosi 32o C). Wody te należą do klasy wód niskotemperaturowych. Są to solanki znacznie zmineralizowane - rzędu 150 – 200g/dm³.

Wody podziemne na terenie gminy stanowią Jednolitą Część Wód Podziemnych nr PLGW200039 zgodnie z poniższym rysunkiem.

Rys. 7 Lokalizacja i charakterystyka JCWPd nr PLGW700020

Źródło: Karta Informacyjna JCWPd nr 20; www.pgi.gov.pl

4.5 KOPALINY

Głównym aktem prawnym obowiązującym w zakresie złóż kopalin w Polsce jest Prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 633 ze zm.).

Zgodnie z obowiązującym prawodawstwem złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopalin, w tym kopalin towarzyszących. Eksploatację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny.

Na terenie gminy Bartoszyce obowiązuje koncesja na poszukiwanie węglowodorów 47/2001/p oraz dwa zlikwidowane odwierty: Basze – 1 oraz Wyręba – 2. Na terenie obowiązywania koncesji prowadzone będą poszukiwawcze badania geofizyczne i wiercenia oraz rozbudowa gazociągów od nowo powstałych odwiertów do ośrodków zbiorczych.

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego na terenie Gminy Bartoszyce stwierdzone złoża piasków i żwirów wg stanu na dzień 31.12.2022 to:

- **Parkoszewo I** – działka nr 3/4; Aktualny obszar górniczy; Powierzchnia udokumentowanego złoża: 7.050 ha; Stan zagospodarowania złoża: 16.1 PIASKI I ŻWIRY - złożo zagospodarowane – E; zasoby bilansowe kat. C1 1992,92 tys. t.
- **Wojciechy** – działki nr 25/1, 27/3; Brak aktualnych obszarów górniczych; Powierzchnia udokumentowanego złoża: 4.580 ha; Stan zagospodarowania złoża: 16.1 PIASKI I ŻWIRY - złożo rozpoznane szczegółowo – R; zasoby bilansowe kat. C1 375,46 tys. t; pozabilansowe kat. C1 22,55 tys. t;

Na terenie Gminy Bartoszyce występują następujące obszary i tereny górnicze:

- **Parkoszewo I/1**

Tabela 4. Wykaz obszarów i terenów górniczych występujących na terenie Gminy Bartoszyce

Teren górniczy/pow.	Obszar górniczy/pow.	Nr rejestru	Data wyznaczenia	Położenie	Złożo	Kopaliny
Parkoszewo I/1 85953,00 m ²	Parkoszewo I/1 85953,00 m ²	10-14/4/394a	25-02-2020	Parkoszewo, dz. 3/1, 3/4	Parkoszewo I	Piaski i żwiry

Źródło: Baza danych Państwowego Instytutu Geologicznego

4.6 KLIMAT

Gmina Bartoszyce położona jest w obrębie wschodnio-bałtyckiej dzielnicy klimatycznej (wg R. Gumińskiego w modyfikacji J. Kondrackiego). Dzielnica jest chłodniejsza od położonej na zachodzie dzielnicy gdańskiej jednak cieplejsza od południowej dzielnicy mazurskiej. Średnia roczna temperatura w tym rejonie wynosi 7°C, natomiast średnia roczna suma opadów wynosi ok. 600mm.

Do dominujących wiatrów należą wiatry południowo-zachodnie (18,9%) oraz zachodnie i północno-zachodnie (15,2%). Udział wiatrów południowo-zachodnich wzrasta szczególnie w okresie jesienno-zimowym. Lato i wiosna przynosi z sobą zmianę na zachodnie i północnym-zachodnie. Liczba dni mroźnych wynosi 38-42, dni z przymrozkami 110-125, liczba dni z pokrywą śnieżną 60-65 dni. Okres wegetacyjny wynosi około 200 dni, a średnia wilgotność względna 82 % i jest charakterystyczna dla całego województwa. Lokalny klimat ukształtowany jest również poprzez wpływ występującej na terenie gminy rzeźby terenu. Sprawia ona, że w obniżeniach zalega często zimne i wilgotne powietrze, natomiast tereny wyniesione narażone są na działanie silnych wiatrów.

4.7 HAŁAS

Hałas stanowi poważne zagrożenie dla ludzi i przyrody. Często jest ono groźniejsze w skutkach, niż zanieczyszczenia chemiczne. Hałas pochodzenia antropogenicznego, występujący w środowisku, podzielić można na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny i przemysłowy. Podstawowym wskaźnikiem technicznym poziomu hałasu jest tzw. równoważny poziom hałasu wyrażany w decybelach (dB).

Hałas Komunikacyjny

Hałas komunikacyjny powodowany jest obecnie przez użytkowników przede wszystkim dróg krajowych i wojewódzkich. Trasy kolejowe to kolejne źródło hałasu komunikacyjnego, które ze względu na położenie na obrzeżach terenów zamieszkałych, nie są poważnym źródłem hałasu.

Na terenie gminy nie opracowano map akustycznych dla dróg wojewódzkich o natężeniu ruchu powyżej 3mln pojazdów rocznie. Gmina nie jest objęta Programem ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracyjnymi, położonych wzdłuż dróg krajowych oraz wojewódzkich na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, o obciążeniu ponad 3mln pojazdów rocznie, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne w wyniku przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu określonych wskaźników LDWN i LN, przyjętego uchwałą Nr III/42/2014 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30.12.2014r.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy na terenie Gminy Bartoszyce nie stanowi poważnego zagrożenia. Wartości dopuszczalne, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zdarzają się sporadycznie. Zakłady przemysłowe, emitujące hałas o poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne (50dB w dzień i 40dB nocą) nie występują. Odczuwalnym problemem jest zlokalizowanie części zakładów na terenach zabudowanych, w bliskim sąsiedztwie budynków mieszkalnych, co powoduje pewnego rodzaju uciążliwość.

Hałas od linii elektroenergetycznych

Pracująca napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia (WN) prądu przemiennego może być liniowym źródłem hałasu. Hałas generowany przez pracującą linię WN spowodowany jest mikrowyładowaniami elektrycznymi na powierzchni przewodów (na skutek ulotu). Zjawisko ulotu występuje wówczas, gdy natężenie pola elektrycznego na powierzchni przewodu jest wyższe od krytycznego (natężenia początkowego jonizacji). Dopóki natężenie pola elektrycznego na powierzchni przewodu jest niższe od krytycznego pojawiają się pojedyncze (losowe) mikrowyładowania, natomiast po przekroczeniu wartości krytycznej natężenia pola elektrycznego następuje zjawisko intensywnego ulotu, charakteryzującego się regularnymi wyładowaniami na powierzchni przewodu.

Z badań przeprowadzonych przez PIOŚ w różnych warunkach pogodowych wynika, że:

- brak jest niekorzystnego oddziaływania akustycznego linii elektroenergetycznych 110 kV,
- niewiele, ale jednak powyżej wartości dopuszczonych, oddziałują na środowisko linie elektroenergetyczne 220 kV,
- w istotny sposób (z przekroczeniami dopuszczalnych wartości) wpływają na klimat akustyczny linie przesyłowe 400 kV.

Teren gminy Bartoszyce przecina linia wysokiego napięcia 110 kV relacji Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Korsze o łącznej długości na terenie gminy 17 km.

4.8 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE NIEJONIZUJĄCE

Promieniowanie niejonizujące związane jest z występowaniem pól elektromagnetycznych. Do głównych źródeł powstawania pól elektromagnetycznych należą: linie elektroenergetyczne i stacje transformatorowe, obiekty radiokomunikacyjne w tym: stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiolokacyjne.

Działania w tej dziedzinie polegają na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych norm, gdy nie są one dotrzymywane.

W ostatnich latach coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii komórkowej oraz przekaźniki radiowe. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny w czasie ich pracy. Moc promieniowania izotropowo jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie i urządzenia elektroenergetyczne. Na terenie gminy położona jest linia elektromagnetyczna 110 kV, Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Korsze, punkty zasilania o napięciu znamionowym 110 kV. Na terenie gminy brak jest GPZ.

Wokół źródeł pól elektromagnetycznych (linii i stacji elektroenergetycznych oraz obiektów radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych) tworzy się, w razie potrzeby obszary ograniczonego użytkowania. Taki też obszar ustanowiony jest wzdłuż linii 110kV.

4.9 PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE JONIZUJĄCE

Występujące w gminie promieniowanie jonizujące oparte jest przede wszystkim na poziomie radiacji ze źródeł naturalnych, związanych z rozpadem pierwiastków promieniotwórczych naturalnie występujących w przyrodzie. Zagrożenia w dziedzinie promieniowania jonizującego mogą na obszarze gminy stwarzać wyłącznie źródła promieniowania pochodzące z zewnątrz. Funkcjonowanie sztucznych źródeł promieniowania jonizującego nie stwarza zagrożenia dla mieszkańców.

4.10 OSUWISKA

Obszar województwa, w tym również Gmina Bartoszyce należy do rejonów objętych względnie intensywnymi procesami osuwiskowymi, które nie mają charakteru „klęski żywiołowej”. Główną przyczyną naturalną uruchamiającą osuwiska są zjawiska meteorologiczno- hydrologiczne, przede wszystkim intensywne lub długotrwałe opady deszczu, wzmożona erozja boczna rzek oraz gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osuwisk jest również działalność człowieka, związana z nierozważną lokalizacją inwestycji zarówno kubaturowych, jak i infrastrukturalnych.

Obszary potencjalnego występowania osuwisk w województwie warmińsko-mazurskim koncentrują się głównie:

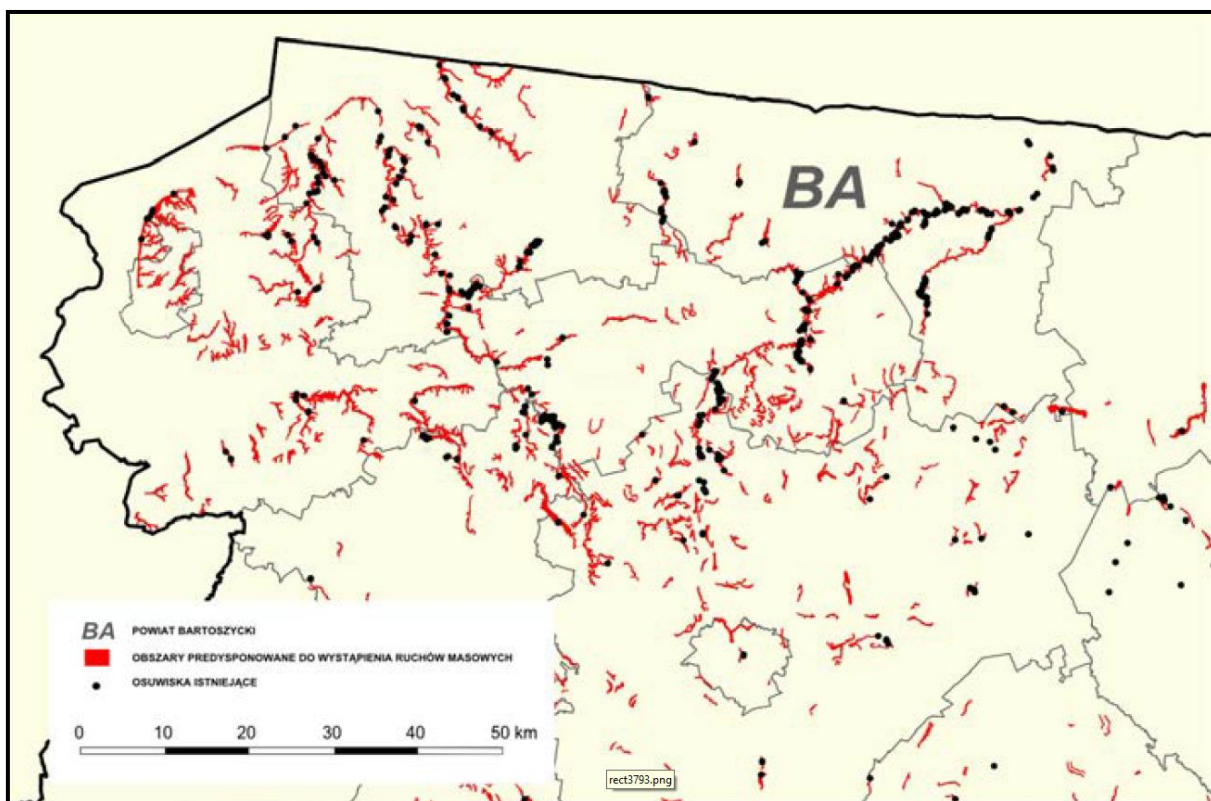
- w strefach krawędziowych Wysoczyzny Elbląskiej, Wzgórz Dylewskich, Pojezierza Iławskiego;
- wzdłuż głęboko wciętych dolin rzecznych, głównie: Pasłęki wraz z dopływami, Łyny wraz z dopływami (Elma, Symarna), Drwęcy wraz z dopływami (Grabiczek), Banówki, Węgorapy;
- w obrębie zboczy jezior rynnowych;
- w strefach pagórkowatych pojezierzy.

Na większości obszaru gminy Bartoszyce występuje niski stopień zagrożenia erozją. Średni poziom zagrożenia erozyjnego występuje jedynie na stromych zboczach doliny Łyny. Gleby są tam narażone na erozję wodną. Zjawiska erozji gleb są również powiązane z denudacją odpływową, której wskaźnik dla całego dorzecza Łyny określono na 5,1-10 ton/km².

Zgodnie z art. 110a ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska obserwacja terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach należy do zadań realizowanych przez starostę.

Zgodnie z danymi Systemu Osłony Przeciwośuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego stwierdza się, że w gminie Bartoszyce nie występują tereny osuwiskowe. Źródło informacji stanowi tutaj jedynie przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie warmińsko-mazurskim.

Rys. 8 Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie Warmińsko-Mazurskim – fragment dla powiatu bartoszyckiego

Źródło: http://geoportal.pgi.gov.pl/css/sopo/mapy/woj_warm-mazurskie.jpg

Powyższa mapa zawiera ogólne i wstępne dane na temat możliwej predyspozycji obszarów do ruchów masowych. Wszelkie przedstawione na niej informacje wynikają głównie z budowy geologicznej i morfologii terenu. W związku z tym podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zaleca się przeprowadzanie wywiadu terenowego.

4.11 POWIETRZE

Na terenie obszaru opracowania nie znajdują się stacje monitoringu jakości powietrza działające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wg stanu na 2022 r. Gmina Bartoszyce nie należy do obszarów o dużym zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego. Tło zanieczyszczeń powietrza jest niskie. Najbliższe stacje znajdują się w miastach Olsztyn, Kętrzyn, Elbląg, gdzie pomiary są wykonywane automatycznie.

Na terenie gminy brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących zanieczyszczenia gazowe i pyły. Największymi emitorami, wprowadzającymi zanieczyszczenia do powietrza są głównie obiekty publiczne i zakłady przemysłowe.

Duży udział w emisji ogólnej posiada niska emisja ze źródeł rozproszonych (paleniska domowe, lokalne kotłownie, w których wykorzystywany jest głównie węgiel i drewno). Głównym paliwem wśród odbiorców indywidualnych jest węgiel, sporadycznie olej opałowy, gaz płynny czy energia elektryczna. Coraz częściej paliwem jest biomasa – drewno i jego pochodne.

Stężenia zanieczyszczeń charakteryzuje zmienność sezonowa, związana z warunkami klimatycznymi. Natomiast na podwyższenie stężeń większości zanieczyszczeń wpływają niska temperatura, znikome opady atmosferyczne oraz słaby wiatr. Głównym źródłem emisji dwutlenku siarki, pyłu oraz tlenku węgla jest spalanie paliw w celach grzewczych, dlatego też stężenia tych zanieczyszczeń cechuje duża zmienność sezonowa zależna od temperatury powietrza i konieczności ogrzewania pomieszczeń. Emisja dwutlenku siarki powstaje głównie ze spalania paliw. Dominujący udział w zanieczyszczaniu ma spalanie węgla, koksu oraz olejów opałowych. Zużycie tych paliw jest maksymalne w czasie jesiennym i zimowym, stąd też zdecydowanie większe jest zanieczyszczenie atmosfery w tym okresie. Pomiary SO₂ wykazują wyższe zanieczyszczenie powietrza w czasie zimy. Zmienność sezonową wykazuje również pył zawieszony i dwutlenek azotu. Wartości stężeń w miesiącach zimnych są wyższe niż w miesiącach ciepłych.

Dla obszaru Gminy Bartoszyce opracowano Plan Gospodarki Niskoemisyjnej do roku 2020, w którym założono spadek emisji CO₂ i zużycia energii na terenie gminy, co wiąże się z koniecznością podjęcia wielu działań związanych z redukcją zużycia energii oraz wzrostem wykorzystania energii z Odnawialnych Źródeł Energii.

4.12 TERENY POWODZIOWE

Na terenie gminy wyznaczone zostały obszary o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi Q 10% i Q 1%, zlokalizowane są one głównie przy miejscowościach: Ardapy, Szylina Mała i Szylina Wielka.

Przedmiotowe tereny zostały szczegółowo wskazane na mapach stanowiących załączniki graficzne nr 2 i 4 do uchwały.

4.13 MAŁA RETENCJA

Zgodnie z „Programem Małej Retencji dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2016-2030” na terenie gminy Bartoszyce znajdują się:

OBIEKTY NAWADNIANE:

⇒ **Zlewnia 57 Zalew Wiślany od Pasłęki do Pregoły:**

- * Bezledy – zlewnia Bezledka - pow. nawadniana -stan docelowy 80ha, potrzeby wodne 94 tys. m3;

ZESTAWIENIE JEZIOR I STAWÓW DO HODOWLI RYB

⇒ **Zlewnia 58 Pregoła**

- * Nowe Witki - Staw prywatny, zlewnia Wirwilidzka, powierzchnia 0,15 ha, pojemność 3,0 tys. m3;
- * Żydowo – 2 stawy prywatne, zlewnia Wirwilidzka, powierzchnia 0,15 ha, pojemność 2,2 tys. m3;
- * Kicina – 4 stawy SP ANR, zlewnia Pwarszynka, powierzchnia 6,35 ha, pojemność 82,6 tys. m3;
- * Glitajny – 2 stawy SP ANR, zlewnia Pisa, powierzchnia 7,0 ha, pojemność 84 tys.m3

ZESTAWIENIE PROJEKTOWANYCH OBIEKTÓW MAŁEJ ENERGETYKI WODNEJ

⇒ **Zlewnia 58 Pregoła:**

- * Szylina Mała – Łyna km 30+600; wysokość piętrzenia 4,0m, pojemność retencyjna 1400 tys. m3, moc 700kW, powierzchnia 70,0 ha;
- * Adrapy – Łyna km 48+900, wysokość piętrzenia 3,8m, pojemność retencyjna 570 tys. m3, moc 600kW, powierzchnia 30,0 ha;
- * Galiny – Pisa km 26+800, wysokość piętrzenia 3,2m, pojemność retencyjna 31 tys. m3, moc 32kW, powierzchnia 2,1 ha.

Podsumowując, przy sporządzaniu szczegółowych dokumentów planistycznych, należy uwzględnić szczególne uwarunkowania przyrodnicze dla danego terenu, zwłaszcza w zakresie terenów zagrożonych osuwiskami i powodzią. Należy zgodnie z aktualnymi opracowaniami środowiskowymi określić przeznaczenie terenu, w szczególności tereny zabudowy mieszkaniowej.

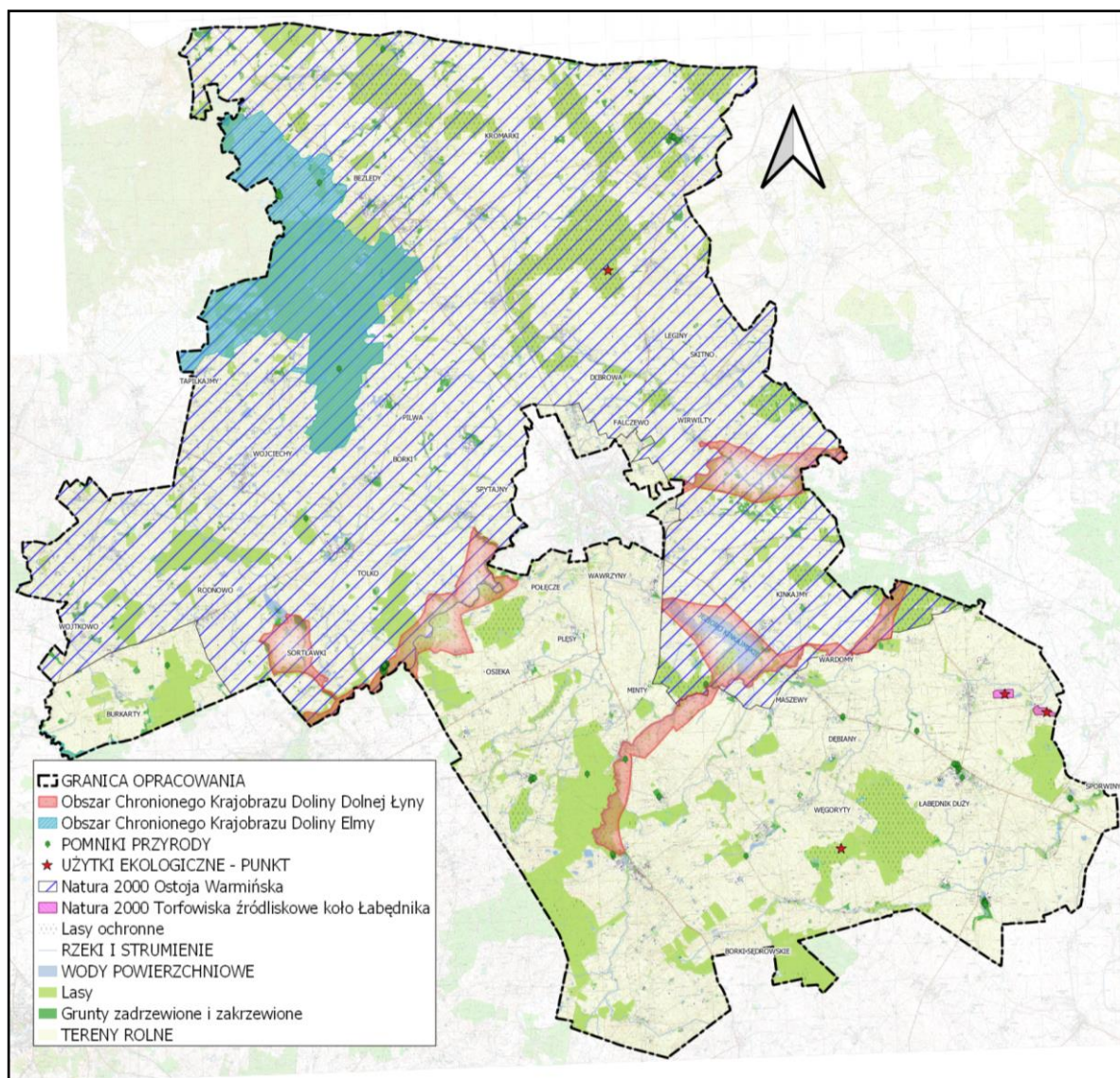
5. OCHRONA PRZYRODY

Na terenie gminy znajdują się następujące formy ochrony struktury przyrodniczej gminy:

- ✓ Obszary Chronionego Krajobrazu,
- ✓ Obszar Natura 2000,
- ✓ Pomniki przyrody,
- ✓ Użytki ekologiczne,
- ✓ Lasy ochronne

Poniżej przedstawiono mapę prawnych form ochrony przyrody występujących na terenie gminy.

Rys. 9 Lokalizacja obszarów chronionych na terenie Gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.gov.pl/web/gdos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych>

5.1 OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar chronionego krajobrazu zgodnie z ustawą o ochronie przyrody obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Spośród obszarów chronionego krajobrazu, na terenie gminy Bartoszyce występują:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy

dla których obowiązują odpowiednie akty prawne je powołujące.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim na terenie gmin: Dobre Miasto i Jeziorany, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Sępól, Bartoszyce i miasta Bartoszyce oraz w powiecie lidzbarskim na terenie gmin: Kiwity, Lidzbark Warmiński i miasta Lidzbark Warmiński. Zajmuje powierzchnię 16 429,9 ha z czego na teren gminy Bartoszyce przypada 1 897,37 ha; obowiązują nakazy i zakazy zawarte w Rozporządzeniu Nr 162 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny; obszar wyznaczony 1 stycznia 1998r. Obszar obejmuje koryto rzeki Łyny wraz z doliną, lokalnie także fragmenty sąsiadujących wzniesień.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy, zajmuje powierzchnię 8 923,2 ha z czego na teren gminy Bartoszyce przypada 2 366,06 ha; położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie bartoszyckim na terenie gmin: Górowo Haweckie i Bartoszyce oraz w powiecie lidzbarskim na terenie gminy Lidzbark Warmiński; obowiązują nakazy i zakazy zawarte w Rozporządzeniu Nr 142 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy; obszar wyznaczony 1 stycznia 1998r. Obszar rozciąga się wzdłuż rzeki Elmy, lewego dopływu Łyny.

Zgodnie Rozporządzeniem Nr 162 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny oraz Rozporządzeniem Nr 142 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy na terenach ww. obszarów chronionego krajobrazu obowiązują następujące cele szczegółowe

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych Obszaru:

- 1) utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych; niedopuszczanie do ich nadmiernego użytkowania;
- 2) wspieranie procesów sukcesji naturalnej przez inicjowanie i utrwalanie naturalnego odnowienia o składzie i strukturze odpowiadającej siedlisku; tam gdzie nie są możliwe odnowienia naturalne - używanie do odnowień gatunków miejscowego pochodzenia przy ograniczaniu gatunków obcych rodzimej florze czy też modyfikowanych genetycznie;
- 3) zwiększanie udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych;
- 4) pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu;
- 5) zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe; sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków;
- 6) utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łęgach; budowa

zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną w lasach;

7) zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł, polan, torfowisk oraz wrzosowisk; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji;

8) stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu;

9) wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych Obszaru:

- 1) przeciwdziałanie zarastaniu łąk, pastwisk i torfowisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, a w razie konieczności także karczowanie z usunięciem biomasy z pozostawieniem kęp drzew i krzewów;
- 2) propagowanie wśród rolników działań zmierzających do utrzymania trwałych użytków zielonych w ramach zwykłej, dobrej praktyki rolniczej, a także Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego - zgodnie z wymogami zbiorowisk łąkowych; propagowanie dominacji gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną, w tym preferowanie hodowli bydła opartej o naturalny wypas metodą pastwiskową; zalecana jest ochrona i hodowla lokalnych starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt; promowanie agroturystyki i rolnictwa ekologicznego;
- 3) maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne; niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych; propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenowych;
- 4) preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi;
- 5) ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich, oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;
- 6) zachowanie w stanie nienaruszonym obszarów wodnoblotnych, w tym torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz obszarów źródliskowych cieków;
- 7) zachowanie śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar;
- 8) rekultywacja oraz niwelacja terenów powyrobiskowych; w szczególnych przypadkach, gdy w wyrobisku ukształtowały się właściwe biocenozy wzbogacające lokalną różnorodność biologiczną, przeprowadzenie rekultywacji nie jest wskazane, zalecane jest podjęcie działań ochronnych w celu ich zachowania.
- 9) utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych;
- 10) prowadzenie melioracji nawadniających w przypadku stwierdzonego niekorzystnego dla racjonalnej gospodarki rolnej obniżenia poziomu wód gruntowych.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów wodnych Obszaru:

- 1) zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej;
- 2) wyznaczenie lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych o rzeczywistą konieczność ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu;

- 3) tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia różnorodności biologicznej;
- 4) prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej;
- 5) ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi;
- 6) rozpoznanie okresowych dróg migracji zwierząt, których rozwój związany jest bezpośrednio ze środowiskiem wodnym (w szczególności płazów) oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony;
- 7) wznoszenie nowych budowli piętrzących na ciekach, rowach i kanałach (retencja korytowa) poprzedzane analizą bilansu wodnego zlewni;
- 8) zapewnienie swobodnej migracji rybnym w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących;
- 9) utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych;
- 10) ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn;
- 11) zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą;
- 12) zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej;
- 13) rozpoznanie oraz ewentualna przebudowa struktury ichtiofauny zgodnie z charakterem siedliska we wszystkich zbiornikach wodnych przewidzianych do wykorzystania w myśl właściwych przepisów o rybactwie śródlądowym; gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych powinna wspomagać ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promować gatunki o pochodzeniu lokalnym prowadząc do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb właściwej dla danego typu wód.

Zaznacza się, że w/w przepisy zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.
--

5.2 OBSZARY NATURA 2000

Obszary Natura 2000 - forma ochrony o znaczeniu zarówno krajowym jak i wspólnotowym.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody specjalny obszar ochrony siedlisk to obszar wyznaczony, zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej, w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji zagrożonych wyginięciem gatunków roślin lub zwierząt lub w celu

odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony tych gatunków.

Na terenie Gminy Bartoszyce znajdują się fragmenty obszarów Natura2000:

⇒ obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Natura2000 – specjalne obszary ochrony siedlisk:

- * **Ostoja Warmińska** – kod obszaru: PLB280015; Obszar wyznaczony 5 listopada 2004r. Całkowita powierzchnia 145451,14 ha. Ostoja leży na terenie gmin Korsze (gmina miejsko-wiejska), Bartoszyce (gmina miejska), Lelkowo (gmina wiejska), Braniewo (gmina wiejska), Kiwity (gmina wiejska), Barciany (gmina wiejska), Pieniężno (gmina miejsko-wiejska), Srokowo (gmina wiejska), Bartoszyce (gmina wiejska), Sępólno (gmina miejsko-wiejska), Płoskinia (gmina wiejska), Górowo Iławeckie (gmina wiejska). Obszar ten należy do największych obszarów Natura 2000 w kraju. Leży w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego i ciągnie się pasem długości ok. 115 km i szerokości 10–20 km wzdłuż granicy państwowej z obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Wschodnia część obszaru leży na Nizinie Staropruskiej, a środkowa jest położona na Równinie Sępopolskiej. Przez jego środek przepływa głęboko wciętą doliną rzeka Łyna. W zachodniej części ostoi znajduje się silnie pofałdowany i w znacznej części zalesiony region Wzniesień Górowskich, które tworzą wzniesienia moreny czołowej z kulminacją Góry Zamkowej (216 m n.p.m.). Ponad połowę powierzchni obszaru zajmują intensywne uprawy rolne, znaczną powierzchnię zajmują także użytki zielone. W strefie przygranicznej część dawnych użytków rolnych leży odłogiem, a część w ostatnich latach zalesiono. Lasy pokrywają łącznie około 25% powierzchni obszaru.

Głównym celem powołania tego obszaru jest ochrona – bociana białego. Ostoja Warmińska stanowi największą w Polsce ostoję lęgową tego gatunku (ponad 2% ogólnokrajowej populacji lęgowej), który osiąga tu największą liczebność i zagęszczenie w kraju. Jednocześnie pełni ona również funkcję ochronną dla dużej ilości innych gatunków ptaków. Znajdują się tu 93 gatunki ptaków waloryzujących obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków lęgowych). Wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Do gatunków lęgowych występujących na opisywanym obszarze można zaliczyć łabędzia krzykliwego, orlika krzykliwego, żurawia i derkacza. Odnotowuje się również znaczną liczebność gniazdujących populacji bociana czarnego, łabędzia niemego, gągoła, nurogęsia, błotnika stawowego, błotniaka łąkowego, zimorodka, dzięcioła zielono siwego i dzięcioła białogrzbiatego.

Dla obszaru ochrony „Ostoja Warmińska” został ustanowiony plan zadań ochronnych na podstawie Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 30 września 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Warmińska PLB280015 (Dz. Urz. Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2014r., poz. 3086).

Zastosowanie ma: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków wraz z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 8 listopada 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków wg którego obszar został wyznaczony jest w celu: **ochrony populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymania i zagospodarowania ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracania zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów.**

- * **Torfowiska źródliskowe koło Łabędnika** – kod obszaru: PLH280047; Obszar wyznaczony w Polsce 31 maj 2018r. Całkowita powierzchnia 26,9500 ha. Obszar wyznaczony w celu trwałej ochrony siedlisk przyrodniczych lub odtworzenia ich właściwego stanu.

Obszar jest położony na Równinie Sępopolskiej (841.59). W skład obszaru wchodzi dwa osobne torfowiska źródliskowe otoczone użytkami zielonymi. Jedno znajduje się ok. 1,5 km na wschód od wsi Sokolica i reprezentuje dobrze wykształcony kopułowy typ torfowiska źródliskowego (pow. torfowej kopuły ok. 3,3 ha).

Całkowita powierzchnia 11,56 ha. Torfowisko ma kształt wydłużonego wału rozszerzającego się od strony wschodniej w okrągły pagórek. Wysokość kopuły wynosi prawie 2 m od strony południowej, gdzie występuje mineralne pastwisko i ok. 6 m od strony północnej zajętej przez łąki. Duża powierzchnia i wysokość względna sprawiają, że jest to widoczny i bardzo charakterystyczny element krajobrazu. Wrażenie to potęguje jeszcze szuwar trzcinowy na kopule. Torfowisko obecnie dzieli się na dwie enklawy: zachodnia stanowi wydłużony wał i wykazuje cechy przesuszenia, a wschodnia to kopuła kształtu zbliżonego do koła porośnięta szuwarem trzcinowym i otoczona pierścieniem drzew. Na tej właśnie kopule znajduje się wypływ wody gruntowej.

Drugie torfowisko znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie osady Spurgle, a dokładniej leży na południowy wschód od zabudowań. Odległość od opisanego powyżej torfowiska wynosi zaledwie 0,7 km. Zajmuje ono pow. 15,39 ha, z czego większość to torfowisko źródliskowe wiszące, a reszta to łąki zmiennowilgotne. Przylega ono do wzniesienia i reprezentuje głównie typ wiszący. Deniwelacja dochodzi do 15 m, a na grząskim zboczu występują liczne źródła. Torfowisko to porośnięte jest przez specyficzne lasy źródliskowe z udziałem olszy i brzozy. Torfowisko to ma bardzo interesującą stratyografię z występowaniem pokładów tufu wapiennego i rekordową miąższość utworów źródliskowych (16 m).

Głównym siedliskiem na torfowisku są źródliskowe lasy olszowe na niżu oraz punktowo petryfikujące źródła z utworami. W źródliskowym lesie licznie występują: porzeczka czarna, sitowie leśne i chmiel zwyczajny. Występują też płaty szuwaru trzcinowego, turzycowiska turzycy prosowej oraz źródliskowe zbiorowisko. Z rzadszych gatunków roślin objętych ochroną zauważa się m.in.: kruszczyk błotny, listera jajowata, jaskier wielki oraz rzadko występujące: bniec czerwony, trędownik skrzydlaty, rzeżucha gorzka typowa oraz mech żebrowiec paprociowy.

Zastosowanie ma: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Torfowiska Źródliskowe koło Łabędnika (PLH280047) oraz Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 20 lutego 2014r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Źródliskowe koło Łabędnika PLH280047 [Dziennik Urzędowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2014r. Poz. 1008] wraz z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 24 czerwca 2015r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Źródliskowe koło Łabędnika PLH280047 [Dziennik Urzędowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego z 2015r. Poz. 2536].

Zaznacza się, że w/w przepisy zostały podane tylko informacyjnie i mogą ulec zmianie a w związku z tym, w przypadku opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy kierować się aktualnymi przepisami prawa.

5.3 POMNIKI PRZYRODY

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

W Gminie Bartoszyce zarejestrowanych jest kilkadziesiąt pomników przyrody, głównie dęby, lipy, modrzewie, jesiony i wiązy.

Tabela 5. Wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, znajdujących się na terenie Gminy Bartoszyce

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr rejestru.	Nazwa obiektu	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
1.	161	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	465	30	200 m od leśniczówki przy Galinach	Orzec. Nr Lb-161/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
2.	162	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	550	30	200 m od leśniczówki przy Galinach	Orzec. Nr Lb-162/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
3.	163	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	480	25	200 m S od wsi Minty	Orzec. Nr Lb-163/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
4.	165	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	490	25	k. wsi Deksniany, 150 m N od szosy do Kętrzyna	Orzec. Nr Lb-165/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
5.	166	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	634	30	Podwórze b. PGR Ciemna Wola, obok głązu- pomnika nr 276	Orzec. Nr Lb-166/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
6.	167	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	735	30	NW róg parku b. PGR Kinkajmy, 300m od szosy do Kętrzyna	Orzec. Nr Lb-167/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
7.	170	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	350	28	Przy szosie Maszewy Łabędnik Mały	Orzec. Nr Lb-170/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
8	183	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	355	30	Bartoszyce, ul. Kętrzyńska 18, w ogrodzie	Orzec. Nr Lb-183/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
9.	184	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	250	25	Krawczyki, park szkoły	Orzec. Nr Lb-184/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
10.	185	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	495	28	Krawczyki, park szkoły	Orzec. Nr Lb-185/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr rejestru.	Nazwa obiektu	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
						r.
11.	186	modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	260	25	Krawczyki, park szkoły	Orzec. Nr Lb-186/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
12.	188	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	470	25	Krawczyki, park szkoły	Orzec. Nr Lb-188/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
13.	189	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	420	26	Krawczyki, park szkoły	Orzec. Nr Lb-189/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
14.	190	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	28	park b. PGR Parkoszewo	Orzec. Nr Lb-190/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
15.	191	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	25	park b. PGR Parkoszewo	Orzec. Nr Lb-191/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
16.	193	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	460	29	Parkoszewo, nad sadzawką 150 m SW od szkoły	Orzec. Nr Lb-193/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
17.	194	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	500	29	park b. PGR Parkoszewo	Orzec. Nr Lb-194/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
18.	196	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	350	28	park b. PGR Parkoszewo	Orzec. Nr Lb-196/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
19.	197	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	410	29	Sporwiny, zbocze przy zabudowaniach S. Krasnowskiego	Orzec. Nr Lb-197/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
20.	198	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	420	20	Sporwiny, zbocze przy strumieniu	Orzec. Nr Lb-198/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
21.	199	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	400	30	Sporwiny, zbocze przy strumieniu	Orzec. Nr Lb-199/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
22.	200	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	530	30	Sporwiny, zbocze przy zabudowaniach S. Krasnowskiego	Orzec. Nr Lb-200/57 Prez. WRN w Olsztynie z 30.05.57 r.
23.	201	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	480	30	Sporwiny, zbocze przy zabudowaniach S. Krasnowskiego	Orzec. Nr Lb-201/57 Prez. WRN w Olsztynie z 20.06.57

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr rejestru.	Nazwa obiektu	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
						r.
24.	202	dąb szypułkowy Quercus robur	380	28	Sporwiny, zbocze przy zabudowaniach S. Krasnowskiego	Orzec. Nr Lb-202/57 Prez. WRN w Olsztynie z 20.06.57 r.
25.	203	dąb szypułkowy Quercus robur	440	30	Sporwiny, zbocze przy zabudowaniach S. Krasnowskiego	Orzec. Nr Lb-203/57 Prez. WRN w Olsztynie z 20.06.57 r.
26.	276	głaz-różowy granit grubokrystaliczny	780	1,6	Podwórze b. PGR Ciemna Wola, obok dębu- nr 166	R.XII.276/61 z 27.11.1961 r.
27.	316	dąb szypułkowy Quercus robur	550	30	obok stawu w parku b. PGR Bajdyty	R-X-316/64 z 26.06.1964 r.
28.	325	dąb szypułkowy Quercus robur - 2 szt.	385; 415	30	m. Łęg, park przypałacowy	Rlop-325/67 z 30.05.1967 r.
29.	334	dąb szypułkowy Quercus robur -4 szt. lipa drobnolistna Tilia cordata	350-690 490	30 30	m. Łęg	Nr 334/68 z 6.06.1968 r.
30.	373	lipa drobnolistna Tilia cordata-aleja - 25 szt.	150-300	22-28	m. Łęg, przy drodze do Ardap, na odcinku 150 m	Nr 373/75 z 25.09.1975 r.
31.	559	dąb szypułkowy Quercus robur - 9 szt.	400-560	26	Bajdyty, park	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 7, poz. 66 z 16.04.1992 r.
32.	560	dąb szypułkowy Quercus robur	400	25	Łabędnik, park	Dz. Urz. Woj. Olsztyńskiego Nr 7, poz. 66 z 16.04.1992 r.
33.	1219	dąb szypułkowy Quercus robur	520	25	N-ctwo Bartoszyce, L-ctwo Górzyste, oddz. 329 a, obręb Sępapol	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 z 29.09.2004 r.
34	1220	daglezyja zielona Pseudotsuga menziesii	228	35	N-ctwo Bartoszyce, L-ctwo Górzyste, oddz. 338 d, obręb Sępapol	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 z 29.09.2004 r.
35.	1221	dąb szypułkowy Quercus robur	570	22	N-ctwo Bartoszyce, L-ctwo Łabędziowo, oddz. 54 b, obręb Bartniki	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 z 29.09.2004 r.
36.	1223	dąb szypułkowy Quercus robur	480, 47	34	N-ctwo Bartoszyce, L-ctwo Dąbrówka 145 Aa, obręb Sępapol	Dz. Urz. Woj. Warm-Maz. Nr 134, poz.1685 z 29.09.2004 r
37.	1313	lipa drobnolistna Tilia cordata	315	28	oddz. 193 m leśnictwo Mała Wola, 50 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr rejestru.	Nazwa obiektu	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
38.	1314	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	660	29	oddz. 192 j leśnictwo Mała Wola, 50 m do drogi gruntowej Bezledy – Solno	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
39.	1315	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	218	29	oddz. 193 n leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
40.	1316	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	250	27	oddz. 193 n leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
41.	1317	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	220	28	Bartoszyce oddz. 193 n leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi grunt.	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
42.	1318	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	235	28	oddz. 193 n leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
43.	1319	brzoza brodawkowata <i>Betula pendula</i>	290	28	oddz. 193 n leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
44.	1320	buk pospolity odmiana czerwonolistna <i>Fagus sylvatica</i> subsp. <i>Purpurea</i>	345	29	oddz. 193 m leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
45.	1321	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	650	32	oddz. 193 j leśnictwo Mała Wola, 200 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
46.	1323	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	370	29	oddz. 193 m leśnictwo Mała Wola, 100 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
47.	1326	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	413	32	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
48.	1327	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	402	29	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
49.	1328	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	325	26	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
50.	1329	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	536	25	oddz. 332 Bi leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
51.	1330	lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	425	25	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
52.	1331	dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	383	31	oddz. 328 f leśnictwo Borki, 500 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.

POMNIKI PRZYRODY						
L. p.	Nr rejestru.	Nazwa obiektu	Obwód [cm]	Wys. [m]	Lokalizacja	Rok uznania
53.	1332	dąb szypułkowy Quercus robur	383	32	oddz. 328 f leśnictwo Borki, 500 m od drogi gruntowej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
54.	1333	dąb szypułkowy Quercus robur	424	28	oddz. 332 Bi leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
55.	1334	modrzew europejski larix decidua	320	27	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
56.	1335	dąb szypułkowy Quercus robur	394	22	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
57.	1336	dąb szypułkowy Quercus robur	421	23	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
58.	1337	dąb szypułkowy Quercus robur	420	28	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, były park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
59.	1338	dąb szypułkowy Quercus robur	723	25	oddz. 332 Bg leśnictwo Borki, park podworski	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
60.	1339	dąb szypułkowy Quercus robur	430	26	oddz. 337 d leśnictwo Borki, 100 m od drogi gruntowej, na granicy las – pole	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
61.	1340	dąb szypułkowy Quercus robur	394	28	oddz. 314 o leśnictwo Borki, 20 m od drogi utwardzonej	Dz. Urz. Woj. Warm. – Maz. Nr 73, poz. 1153 z 23.05.2007 r.
62.	-	dąb szypułkowy Quercus robur Jastrząb	351	-	na działce nr ewid. 3077 obręb ewidencyjny 0036 Łabędnik Mały	Dz. Urz. z 2023 r. poz. 3922 z 25.07.2023r.
63.	-	dąb szypułkowy Quercus robur Orlik	392	-		Dz. Urz. z 2023 r. poz. 3922 z 25.07.2023r.
64.	-	dąb szypułkowy Quercus robur Sokół	350	-		Dz. Urz. z 2023 r. poz. 3922 z 25.07.2023r.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/rdos-olsztyn/rejestr-pomnikow-przyrody> oraz dane własne Urzędu Gminy

5.4 UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie gminy Bartoszyce występują cztery użytki ekologiczne. Dwa z użytków ekologicznych zostały objęte również ochroną jako obszar Natura 2000, są to: Torfowiska źródłiskowe Sokolica oraz Torfowiska źródłiskowe Spurgle.

Tabela 6. Użytki ekologiczne na terenie gminy Bartoszyce

L.p.	Nazwa	Pow. [ha]	Przedmiot ochrony	Akt prawny
1	Rosiczka koło Węgoryt	0,3800	torfowisko z rzadkimi gatunkami roślin torfowiskowych	Rozporządzenie Nr 86 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Węgoryt" (Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 105, poz. 1719)
2	Rosiczka koło Żydowa	0,9500	torfowisko z rzadkimi gatunkami roślin torfowiskowych	Rozporządzenie Nr 84 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Rosiczka koło Żydowa" (Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 105, poz. 1717)
3	Torfowisko źródłiskowe Sokolica	3,3300	torfowisko źródłiskowe o unikatowych wartościach przyrodniczych	Rozporządzenie Nr 58 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Sokolica" (Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 105, poz. 1691)
4	Torfowisko źródłiskowe Spurgle	3,6300	torfowisko źródłiskowe o unikatowych wartościach przyrodniczych	Rozporządzenie Nr 44 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego "Torfowisko źródłiskowe Spurgle" (Dz. Urz. Woj. Warm.- Maz. Nr 105, poz. 1677)

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie

5.5 LASY OCHRONNE

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami ustawy o lasach, za las ochronny mogą być uznane lasy, które:

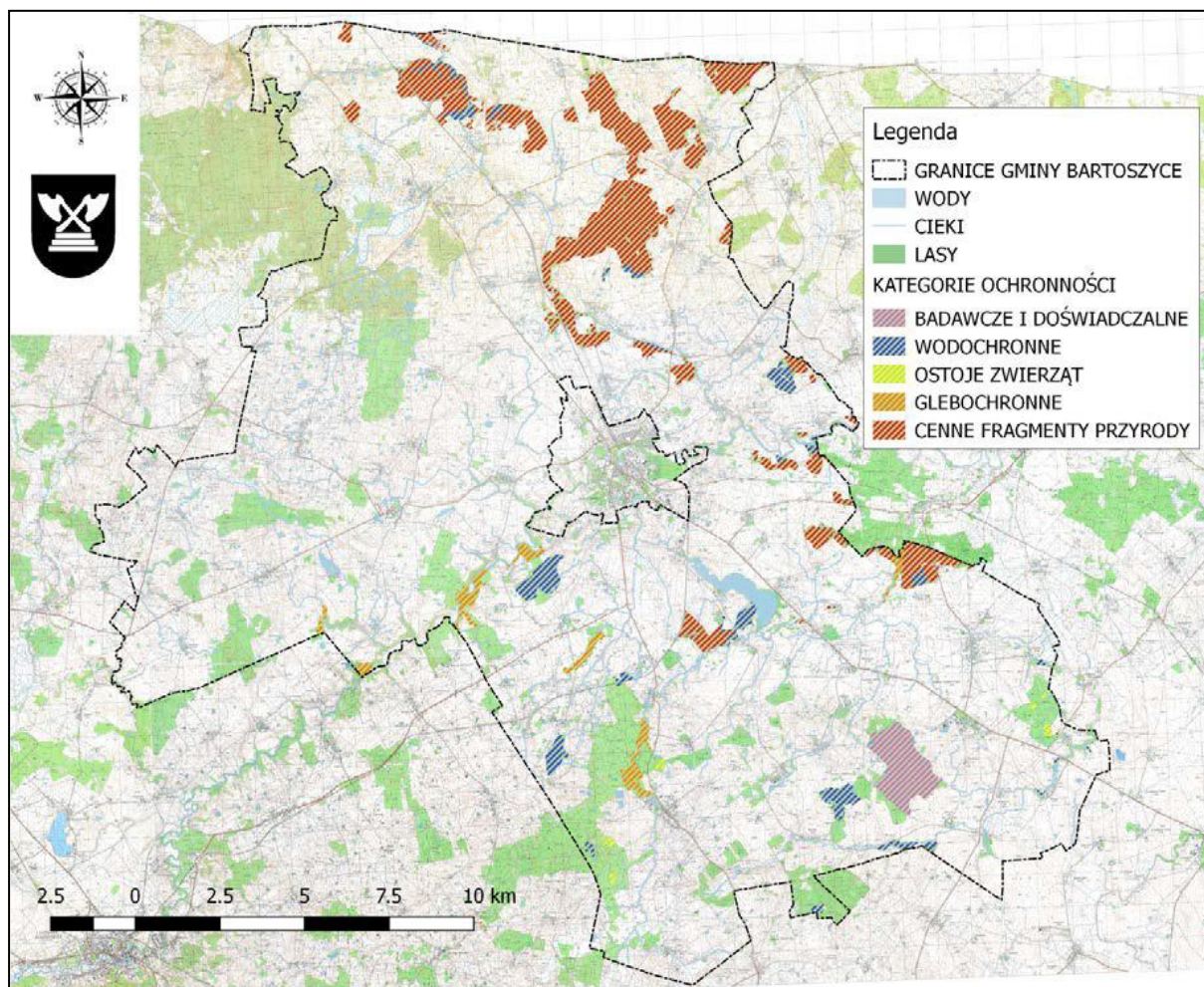
- 1) chronią glebę przed zmywaniem lub wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin;
- 2) chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów;
- 3) ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków;
- 4) są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu;
- 5) stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej;
- 6) mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa;
- 7) są położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
- 8) są położone w strefach ochronnych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej,
- 9) są położone w strefie górnej granicy lasów.

O uznaniu kompleksu leśnego za las ochronny lub o pozbawieniu go tego charakteru decyduje, w drodze decyzji, minister właściwy do spraw środowiska na wniosek Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych zaopiniowany przez radę gminy – w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, a w odniesieniu do pozostałych lasów – starosta, po uzgodnieniu z właścicielem lasu i po zasięgnięciu opinii rady gminy – o czym stanowi art. 16 ustawy o lasach.

W celu zachowania w jak najlepszym stanie zasobów leśnych i równowagi środowiska przyrodniczego w granicach administracyjnych gminy Bartoszyce wydzielono następujące lasy ochronne:

1. Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody – o powierzchni 1910,97 ha,
2. Lasy wodochronne – o powierzchni 447,43 ha
3. Lasy glebochronne – o powierzchni 211,06 ha
4. Lasy stanowiące ostoje zwierząt – o powierzchni 28,48 ha
5. Lasy badawcze i doświadczalne – o powierzchni 310,31 ha

Rys. 10 Lasy i funkcja lasów na terenie gminy Bartoszyce

Źródło: opracowanie na podstawie Banku Danych o Lasach

Powierzchnia lasów ochronnych na terenie gminy wynosi 2 908,25 ha. Stanowi to 6,81% całkowitej powierzchni gminy Bartoszyce.

Dokonując analizy prawnych form ochrony przyrody występujących w granicach administracyjnych gminy Bartoszyce należy podkreślić, że ponad połowa jej terenu objęta jest ochroną. Do form ochrony przyrody występujących na terenie gminy należą: Obszary Chronionego Krajobrazu, Natura 2000, pomniki przyrody, użytki ekologiczne a także chronione na podstawie ustawy o lasach – lasy ochronne. Wśród lasów ochronnych wyróżnić można lasy: stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, stanowiące ostoje zwierząt, wodochronne, glebochronne oraz badawcze. Spośród wszystkich form ochrony największy areal zajmuje obszar Natura 2000 Ostoja Warmińska Obejmuje ona swoim zasięgiem północną oraz centralną część gminy i stanowi 60,6% jej ogólnej powierzchni.

Wszystko to świadczy o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej regionu oraz zapewnia ochronę środowiska przyrodniczego przed degradacją i zniszczeniem. Aby powołane prawne formy ochrony przyrody spełniły swoje zadanie należy pamiętać, że prowadzone procesy inwestycyjne muszą być zgodne z przepisami prawa chroniącymi dany teren. Jeśli ten element będzie przestrzegany, środowisko przyrodnicze i krajobrazowe gminy nie ulegnie pogorszeniu.

5.6 AUDYT KRAJOBRAZOWY

Audyt krajobrazowy identyfikuje krajobrazy występujące na całym obszarze województwa, określa ich cechy charakterystyczne oraz dokonuje oceny ich wartości. Szczegółowy zakres audytu krajobrazowego określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Aktualnie na terenie województwa Warmińsko-Mazurskiego, zarząd województwa nie sporządził audytu krajobrazowego. Na zlecenie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska przygotowano natomiast opracowanie „Identyfikacja i ocena krajobrazów – metodyka oraz główne założenia”. Opracowanie zawiera szczegółową metodykę sporządzania audytu krajobrazowego, jak również metodykę charakteryzowania krajobrazów, ich oceny oraz identyfikowania ich zagrożeń i presji. Opracowanie omawia również, jak na podstawie zebranych danych i informacji wskazać najbardziej wartościowe krajobrazy (krajobrazy priorytetowe) oraz jak należy określać działania ochronne.

W sytuacji sporządzenia audytu krajobrazowego dla obszaru województwa Warmińsko-Mazurskiego, należy uaktualnić zakres przedmiotowego studium o założenia wynikające z audytu.

Podsumowując, Gmina Bartoszyce posiada wiele cennych zasobów przyrodniczych. Występowanie obszarów ochronnych na terenie gminy wymusza konieczność uwzględnienia przyjętych zapisów ochronnych oraz wprowadzania nowych działań, ograniczających negatywne oddziaływanie antropogeniczne na środowisko.

6. RYS HISTORYCZNY I DZIEDZICTWO KULTUROWE

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej oraz przekazania następnym pokoleniom, mający znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju społecznego i kulturalnego, upamiętniania wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej. W skład dziedzictwa kulturowego wchodzi zatem zabytki nieruchome i ruchome oraz dziedzictwo niematerialne przekazywane przede wszystkim za pomocą przekazu ustnego i tradycji.

Gmina Bartoszyce jest położona w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Obszar ten ma bardzo bogatą historię. Od najdawniejszych czasów wchodził w skład różnych terytoriów i jednostek administracyjnych. Pierwsze ślady osadnictwa na terenie gminy Bartoszyce pochodzą z epoki kamienia. Najstarsze skupiska ludności datowane są na okres neolitu i związane są z kulturą pucharów lejowych.

Gmina Bartoszyce położona jest na terenach późnego osadnictwa ludów Bałtyjskich, plemion Prusów (a dokładnie Natangów i Bartów). To od nich obszary Polski północnej wzięły swoją historyczną nazwę Prusy (ta kraina). Gmina Bartoszyce należy do historycznej krainy Prus określanej mianem Barcja, w związku z zamieszkiwaniem tych terenów przez plemię Bartów. Teren Barcji położony jest w obrębie równiny Staropruskiej i dorzecza Pregoty. Tereny te stwarzały bardzo dobre warunki dla rozwoju osadnictwa z uwagi na żyzne gleby. Stolicą historycznego regionu był Królewiec. Ludy pruskie zamieszkiwały i władały terenami dzisiejszej gminy do około 1230 roku. Później uległy procesowi akulturacji i przestały istnieć m. in. za sprawą działalności na tych terenach zakonu Krzyżackiego, który doprowadził do zaniku ludu na skutek prowadzonych krucjat.

Po sekularyzacji zakonu, z ziem po nim pozostałych, w krótkim czasie utworzono latyfundia bogatej szlachty pruskiej. Konsekwencją tego było powstanie wielu założeń folwarczno-rezydencjonalnych i redukcja wsi chłopskich. Wsie pozostawione bez podstaw gospodarczych tj. ziemi zanikły lub zostały zmienione na osady robotników rolnych. Tylko niektóre pozostały jako wsie z zachowanymi układami ruralistycznymi, wśród których przeważają owalnice i przysiółki a także ulicówki. Taki stan rzeczy trwa do chwili obecnej. Zmiany w gospodarce w czasach PRL, a następnie zwrot w kierunku kapitalizmu, nie wpłynęły na zmiany w strukturze użytkowania przestrzeni na terenie gminy Bartoszyce.

Zmiany na przestrzeni wieków na terenie gminy Bartoszyce doprowadziły do wykreowania jej własnego krajobrazu kulturowego, którego cechami charakterystycznymi są:

- ⇒ niezmieniony na przestrzeni dziesięcioleci układ przestrzenny wsi,
- ⇒ ukształtowana na przestrzeni wieków rolnicza przestrzeń produkcyjna,
- ⇒ bardzo licznie zachowana historyczna zabudowa mieszkalna i gospodarcza,
- ⇒ zachowane założenia dworsko-parkowe, folwarczne, rezydencjonalne.

6.1 PRAWNE ZASADY OCHRONY WARTOŚCI KULTUROWYCH

Głównym aktem prawnym stanowiącym o ochronie zabytków jest ustawa z dnia 23 lipca 2003. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa definiuje pojęcie zabytku, zabytku archeologicznego, historycznego układu ruralistycznego, krajobrazu kulturowego itp.

Przez zabytek należy rozumieć nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Ochrona zabytków ma głównie na celu kontrolę stanu zachowania zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zapewnienie różnorodnych warunków umożliwiających trwałe zachowanie zabytków czy zapobieganie ewentualnym zagrożeniom, które mogłyby spowodować uszczerbek zabytków.

Ochronę zabytków sprawują organy administracji publicznej. Natomiast opiekę nad zabytkami sprawują właściciele lub posiadacze zabytków. Opieka w tym przypadku polega na zapewnieniu warunków do m. in. popularyzowania czy upowszechniania wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury, naukowym badaniu, dokumentowaniu zabytku, prowadzeniu prac konserwatorskich, prac restauratorskich itp. Ochronie i opiece podlegają zabytki nieruchome, zabytki ruchome i zabytki archeologiczne.

W dalszej części opracowania wskazane zostaną obiekty z terenu Gminy Bartoszyce, które ujęto w gminnej ewidencji zabytków i w rejestrze zabytków.

6.2 WOJEWÓDZKA EWIDENCJA ZABYTKÓW I OBIEKTÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Wykaz obiektów z obszaru Gminy Bartoszyce ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i obiektów archeologicznych stanowi aneks do niniejszego opracowania.

6.3 REJESTR ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH WOJEWÓDZTWA WARM.-MAZ.

Tabela 7. Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków nieruchomych z terenu Gminy Bartoszyce

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Decyzja
1	Bajdyty	zespół folwarczny (4 BUDYNKI)	A-4118	08.06.1999	SOZ-IZN-5340/141/99
2	Bajdyty	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1326	04.03.1981	kl-ii-5347-15/81
3	Bezledy	PARK	A-1265	06.12.1978	kl-ii-5347/90/78
4	Bezledy	ZESPÓŁ FOLWARCZNY w skład którego wchodzi: MAGAZYN, CHLEW, STAJNIA - WARSZTAT, RZĄDCÓWKA	A-3397	15.10.1992	psoz-izn-5340/205/92
5	Bieliny	PARK DWORSKI	A-1540	13.04.1984	kl-ii-5347/28/84
6	Borki	KOŚCIÓŁ /ob. ruina/, wraz z cmentarzem przykościelnym	a-761	08.02.1968	-
7	Borki	PARK	A-1416	10.03.1983	kl-ii-5347/25/83
8	Ciemna Wola	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1325	04.03.1981	4/a/81 nr 5347-14/81
9	Dębiany	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1564	11.09.1984	kl-ii-5347-76/84

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Decyzja
10	Galiny	ZESPÓŁ FOLWARCZNY (8 BUDYNKÓW)	A-3900	20.06.1996	psoz-izn-5340/114/96
11	Galiny	CZWORAKI	a-911	18.05.1968	-
12	Galiny	SPICHLERZ	a-727	28.11.1967	-
13	Galiny	PARK	A-1341	05.11.1981	kl-ii-5347-48/81
14	Galiny	LEŚNICZÓWKA "CZARNY LAS"	A-3101	12.02.1991	psoz nr 309/91
15	Galiny	KOŚCIÓŁ WNIEBOWZIECIA NMP wraz z cmentarzem przykościelnym	a-730	28.11.1967	-
16	Galiny	PAŁAC łącznie z wyposażeniem: kominek, klatka schodowa, reszta mebli oraz park	A-57	22.10.1949	kl.iv-2-86/49
17	Glitajny	ZAŁOŻENIE DWORSKO-PARKOWE	A-4119	27.07.1999	
18	Glitajny	DWÓR	A-1510	23.12.1983	48/a/83 nr kl-ii-5340- 20/83
19	Krawczyki	PARK DWORSKI	A-1547	02.05.1984	29/84/a nr kl-ii- 5347/34/84
20	Kromarki	PARK	A-1250	10.10.1978	kl-ii-5347-66/78
21	Lusiny	PARK, DWÓR Z PODJAZDEM	A-4233	02.09.2002	SOZ/IZN 5347-199/02
22	Łabędnik	PAŁAC z najbliższym otoczeniem	a-726	28.11.1967	-
23	Łabędnik	PARK	A-1534	13.04.1984	kl-ii-3547/27/84
24	Łabędnik	KOŚCIÓŁ i kaplica Groebenów	a-21	27.08.1949	kl.iv.2/42/49
25	Łęg	PARK	A-1949	10.10.1978	KL-II-5347/78
26	Łojdy	PARK	a-1347	18.01.1982	kl-ii-5347-5/82
27	Łojdy	PAŁAC, budynek administracyjny i park	A-39	10.09.1949	kl.iv-2-76/49
28	Markiny	PARK	A-3344	07.04.1992	-
29	Markiny	DOM	a-758	08.02.1968	-
30	Molwity	PARK	A-1266	06.12.1978	KL-II-5347-91/78

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

L. p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu	Decyzja
31	Osieka	PARK	A-1276	31.01.1979	kl-ii-5347-5/79
32	Osieka	PAŁAC	A-1509	23.12.1983	kl-ii-5340-21/83
33	Parkoszewo	PARK	A-1941	31.12.1953	-
34	Piersele	PARK KRAJOBRAZOWY	A-1401	11.11.1982	kl-ii-5347/33/82
35	Pilwa	piwnice PAŁACU wraz z parkiem	A-40	10.09.1949	kl.iv.2/72/49
36	Płęsy	PARK	A-1397	11.08.1982	
37	Rodnowo	KOŚCIÓŁ MB SZKAPLERZNEJ wraz z cmentarzem przykościelnym	a-724	28.11.1967	-
38	Sędławki	ZAŁOŻENIE DWORSKO - PARKOWE	A-4284	26.01.2004	WUOZ-348-IZN-5340-13/2004
39	Sokolica	KOŚCIÓŁ p.w. św. Anny wraz z barokowym wyposażeniem wnętrza	A-127	28.09.1953	kl.iv.37c/31/53
40	Tolko	PAŁAC	a-584	20.12.1964	-
41	Tolko	PARK	A-1346	18.01.1982	kl-ii-5347-4/82
42	Trutnowo	DWÓR Z OTOCZENIEM	A-4286	29.01.2004	WUOZ-396-IZN-5340-16/2004
43	Trutnowo	budynek dworu	A-4674	19.07.2019	IZAR.5140.1.10.2019.aka
44	Wojciechy	KOŚCIÓŁ ŚW. ANDRZEJA BOBOLI wraz z cmentarzem przykościelnym	a-757	07.02.1968	-
45	Wojtkowo	DWÓR	A-3957	12.02.1997	psoz-izn-5340/133/97
46	Wyręba	PARK	a-1268	15.12.1978	kl-ii-5347-98/78

Źródło: www.bip.wuoz.olsztyn.pl/; dane pozyskane dnia 12.06.2023r.

6.4 REJESTR ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO

Tabela 8. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Bartoszyce

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Nr działki	Data wpisu	Nr decyzji	Obszar AZP	Stan. w miejscowości
1	Bezledy	grodzisko wczesnośredniowieczne, półwyspowe	c-108	18/79	04.12.1972		12-63/1	st. I
2	Drawa	grodzisko cypłowe	c-216	83	30.09.1996	5350-63/96	16-66/1	st. I
3	Duża Wola	grodzisko starożytne, nizinne, stożkowe	c-214	10.kwi	30.09.1996	5350-64/96	13-63/1	st. I
4	Galiny	grodzisko stożkowe	c-222	13.cze	18.12.1996	5350-80/96	16-64/2	st. II
5	Galiny	grodzisko cypłowe, wieloczołowe	c-221	08.lut	18.12.1996	5350-79/96	16-64/1	st. I
6	Głomno	kurhan starożytny wraz z cmentarzem nowożytnym	c-215	6, 7	30.09.1996	5350-65/96	12-64/1	st. I
7	Wirwilty	grodzisko	c-217	123	19.06.2011	5350-75/96	14-65/1	st. I
8	Wyszembork	grodzisko cypłowe	c-220	45, 46/1	10.12.1996	5350-76/96	14-64/3	st. I

Źródło: www.wuoz.olsztyn.pl/; dane pozyskane dnia 12.06.2023r

6.5 GMINNA EWIDENCJA ZABYTKÓW ORAZ PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminna ewidencja zabytków została opracowana na przełomie lat 2022/2023. Na podstawie prac terenowych dokonano weryfikacji obiektów na terenie gminy i te o najcenniejszych walorach dla dziedzictwa kulturowego gminy ujęto w formie gminnej ewidencji zabytków.

Zgodnie z art. 87 ust 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840, z 2023 r. poz. 951 ze zm.) gmina Bartoszyce posiada opracowany „Program opieki nad zabytkami gminy Bartoszyce na lata 2019-2022”.

7. DEMOGRAFIA

Zagadnienia demograficzne

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2022 r. Gminę Bartoszyce zamieszkiwało faktycznie **10246** mieszkańców (tabela nr 11). Powierzchnia gminy zajmuje 427,21 km², co przy obecnej liczbie mieszkańców daje gęstość zaludnienia około **24 osób/km²**. W porównaniu do lat poprzednich ogólna liczba ludności zmalała. Tendencja spadkowa utrzymuje się od roku 2013.

Tabela 9. Zmiany liczby ludności zamieszkującej gminę na przełomie lat 2013-2022

Rok/Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ludność ogółem stan na 31.12	11 142	11 068	11 067	10 920	10 884	10 797	10 715	10 277	10 275	10 246
Gęstość zaludnienia [liczba osób/1km ²]	25,9	25,8	25,8	25,6	25,5	25,3	25,1	24,1	24,1	24,0
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	0,8	-6,3	0,2	-7,6	-3,3	-8,0	-7,6	-7,9	-0,2	-2,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Z danych własnych i prowadzonych ewidencji przez Gminę Bartoszyce, zmiana liczby ludności w poszczególnych miejscowościach gminy kształtowała się według tabeli nr 12.

Tabela 10. Zmiana liczby ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Bartoszyce w latach 2018-2022.

Lp.	Miejscowość	Lata				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	ADRAPY	54	52	46	44	44
2	BIELINY	10	33	7	8	8
3	BURKARTY	26	25	24	24	23
4	BEZLEDY	934	915	888	864	853
5	BĄSZE	38	37	36	37	33
6	BARCISZEWO	121	124	119	111	110
7	BORKI	190	178	179	177	177
8	BORKI SĘDROWSKIE	20	10	9	10	13
9	BAJDYTY	31	33	32	31	30
10	BRZOSTKOWO	30	28	27	30	30
11	BUKOWO	47	44	43	44	45

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Lata				
		2018	2019	2020	2021	2022
12	CIEMNA WOLA	84	82	74	70	70
13	CEGLARKI	18	20	19	19	19
14	CZERWONA GÓRKA	3	3	3	3	3
15	DĄBROWA	339	337	352	351	373
16	DRAWA	9	9	9	9	9
17	DĘBÓWKO	27	27	24	27	31
18	DĘBIANY	13	13	12	12	12
19	FALCZEWO	102	104	110	124	129
20	GALINY	722	713	695	683	677
21	GANITAJNY	21	22	21	18	18
22	GLITAJNY	9	8	8	9	8
23	GALINKI	32	30	29	28	26
24	GROMKI	69	69	69	65	64
25	GŁOMNO	75	75	73	73	80
26	GILE	26	24	24	26	27
27	SĘDŁAWKI	174	171	170	164	161
28	GRUDA	63	63	62	62	60
29	KROMARKI	156	155	148	147	150
30	KRÓLE	13	13	12	9	9
31	KIERSITY	90	87	88	91	92
32	KIERTYNY MAŁE	65	65	63	65	67
33	KIERTYNY WIELKIE	93	91	95	96	96
34	KRAWCZYKI	227	227	221	220	222
35	KICINA	14	13	13	12	12
36	KAROLEWKA	5	5	5	5	5
37	KAROLEWKO	13	13	13	13	13

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Lata				
		2018	2019	2020	2021	2022
38	KISITY	35	34	34	33	33
39	KINKAJMY	347	340	341	325	334
40	KOSY	118	121	118	116	109
41	KLEKOTKI	25	26	28	24	26
42	LEJDY	35	34	34	32	32
43	LUSINY	85	82	82	79	77
44	LIPINA	8	8	9	9	9
45	WITKI	46	48	48	47	49
46	LEGINY	81	81	84	78	76
47	ŁAPKIEJMY	39	38	38	37	36
48	ŁOSKAJMY	43	43	44	44	43
49	ŁOJDY	282	278	285	280	275
50	ŁADĘDNIK MAŁY	27	27	23	23	21
51	ŁABĘDNIK	491	480	477	464	462
52	MARKINY	52	52	52	50	48
53	MOLWITY	76	76	76	74	70
54	MATYJASZKI	31	28	28	27	24
55	MASZEWY	172	173	170	183	176
56	MINTY	222	213	209	212	212
57	MERGUNY	35	37	36	35	32
58	NUNY	23	23	22	21	20
59	NALIKAJMY	70	68	67	63	65
60	NOWE WITKI	37	38	38	37	35
61	OSIEKA	204	200	191	189	182
62	OKOPA	75	76	75	74	87
63	PILWA	70	65	65	64	64
64	POSŁUSZE	55	51	50	47	45

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Lata				
		2018	2019	2020	2021	2022
65	PERKUJKI	27	26	26	23	23
66	PLĘSY	144	145	145	157	160
67	POŁĘCZE	237	237	224	227	225
68	PIERGOZY	9	9	9	11	11
69	PIERSELE	91	85	85	84	77
70	PARKOSZEWO	128	125	126	118	120
71	RODNOWO	205	202	200	195	192
72	SORTŁAWKI	37	35	35	34	34
73	STYLIGI	3	3	3	3	3
74	SPORWINY	54	58	61	61	57
75	SZWARUNKI	91	87	85	86	86
76	SZWARUNY	73	71	69	68	60
77	SKITNO	129	131	127	127	126
78	SOKOLNICA	254	246	234	231	230
79	SPURGLE	7	7	6	5	5
80	SPYTAJNY	202	203	206	200	191
81	SOLNO	28	27	27	27	27
82	SZYLINA MAŁA	40	37	37	38	38
83	SZYLINA WIELKA	32	33	35	34	32
84	SZCZECINY	22	22	22	22	24
85	TOLKO	529	524	512	501	496
86	TROMITY	2	2	1	1	1
87	TAPLIKAJMY	99	99	101	104	105
88	TRUTNOWO	96	91	94	89	87
89	WÓLKA	8	8	8	8	8
90	WIATRAK	69	81	80	89	93
91	WARDOMY	84	82	79	81	77

Lp.	Miejscowość	Lata				
		2018	2019	2020	2021	2022
92	WIPLAWKI	27	27	27	27	27
93	WOJTKOWO	157	155	154	144	137
94	WYRĘBA	53	52	51	45	45
95	WOLA	15	18	18	17	21
96	WAJSNORY	127	123	122	123	125
97	WARGIELITY	25	24	24	27	28
98	WAWRZYN	154	173	183	199	205
99	WĘGORYTY	62	61	60	62	62
100	WIRWILTY	119	129	128	137	141
101	WOJCIECHY	516	517	510	504	485
102	ŻYDOWO	78	83	83	84	82
103	ZAWIERSZE	71	71	70	66	66

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy Bartoszyce

W większości miejscowości liczba ludności zmniejsza się. Największy spadek liczby ludności w 2022 roku w porównaniu do roku 2018 odnotowano w miejscowościach Bezledy (81 osób), Galiny (45 osób), Tolko (3 osoby), Łabędnik (29 osób), Sokolnica (24 osoby). Przyrost ludności w ostatnich 5 latach obserwowany jest w kilku miejscowościach gminy, z czego najwyższy w miejscowości Wawrzyny (51 osób) i Dąbrowa (34 osoby), Falczewo (27osób).

Tabela 11. Zmiany przyrostu naturalnego oraz liczby urodzeń i zgonów w latach 2012-2021

Rok/Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Przyrost naturalny na 1000 ludności	9,16	11,35	9,63	9,02	8,81	9,79	8,36	7,97	8,79	b.d.
Urodzenia na 1000 ludności	10,88	8,99	9,54	11,11	10,83	10,71	10,59	11,56	12,02	b.d.
Zgony na 1000 ludności	-1,72	2,36	0,09	-2,10	-2,02	-0,92	-2,23	-3,60	-3,22	b.d.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Poziom przyrostu naturalnego od 2013 roku (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) dla gminy systematycznie malał, osiągając w 2020 najniższy poziom 7,97. W ostatnim roku 2021 widoczny jest wzrost, co jest pozytywnym zjawiskiem. Wraz ze wzrostem przyrostu naturalnego maleje liczba zgonów przypadająca na 1000 mieszkańców. Jeśli tendencja wzrostowa urodzeń będzie się utrzymywała świadczyć to może o ogólnej zmianie modelu rodziny lub zwiększonym przyptywie ludzi młodych w granice Gminy Bartoszyce – odpływ z terenu miasta Bartoszyce do miejscowości podmiejskich.

Tabela 12. Saldo migracji w Gminie Bartoszyce na tle województwa warmińsko-mazurskiego

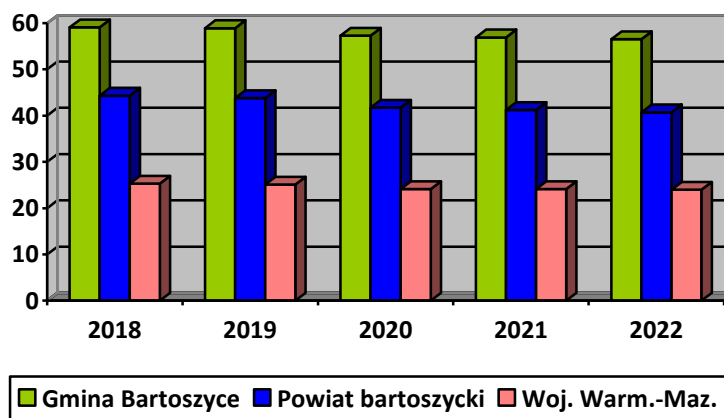
Rok	Gmina Bartoszyce	Województwo warmińsko-mazurskie
	Saldo migracji Wskaźnik na 1000 ludności	
2018	-6,2	-2,4
2019	-5,1	-2,6
2020	-5,2	-1,5
2021	-1,1	-1,9
2022	Brak danych	Brak danych

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gmina Bartoszyce podobnie jak województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się ujemnym saldem migracji, jednak dla gminy wskaźnik w latach 2018-2020 był znacznie wyższy. Odmienna sytuacja wystąpiła w roku 2021, co spowodowane było ograniczeniem migracji ludności z powodu wystąpienia pandemii w tym roku i latach kolejnych.

Gęstość zaludnienia w Gminie Bartoszyce jest niższa niż w powiecie bartoszyckim i województwie warmińsko-mazurskim (wykres nr 2). Zarówno w województwie, powiecie jak w gminie utrzymuje się tendencja spadkowa.

Wykres 2. Zmiany wskaźnika gęstości zaludnienia w latach 2018-2022 w Gminie Bartoszyce

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Migracje

Saldo migracji wewnętrznych (zameldowania i wymeldowania gminne), było najwyższe w roku 2022 (tabela nr 15). Ludność napływowa stanowiła większy udział niż ludność odpływowa. Tendencja ta widoczna jest szczególnie w ostatnich dwóch latach, czego powodem było wystąpienie pandemii, a migracja ludności została znacząco ograniczona. W tym czasie ludność zarówno zagraniczna jak i młodzież studiująca w innych miastach w kraju zaczęła powracać do swoich domostw na wsiach lub szukać miejsca do zamieszkania na wsi, celem ograniczenia możliwości zachorowania i uzyskania jak największej izolacji. Poprzednie lata odznaczały się przeważnie minusowym saldem migracji, choć od roku 2018 z tendencją malejącą. W strukturze migracji przeważają w całym okresie migracje wewnętrzne, zaś zagraniczne stanowią nieduży udział.

Duże znaczenie w przypadku ujemnego salda migracji ma rolnicze przeznaczenie dużej części gminy. Ludność wyjeżdża do innych miejscowości w celu znalezienia lepszych warunków pracy, nauki i rozwoju oraz mieszkalnictwa. Część mieszkańców ze względu na przeważający udział rolnictwa w gospodarce gminnej, nie odnajduje właściwego zatrudnienia w innych sektorach, podejmuje zatem decyzje o migracji do innych regionów kraju. O tym, czy tendencja w ostatnich dwóch latach została odwrócona jedynie czasowo z powodu zagrożenia epidemiologicznego czy też spowodowane to było innymi czynnikami oraz czy tendencja ta utrzyma się na dodatnim poziomie będzie się widoczne w najbliższych kilku latach, kiedy sytuacja rynkowa zostanie choć częściowo unormowana.

Tabela 13. Zmiany wskaźnika salda migracji w latach 2016-2022 w Gminie Bartoszyce

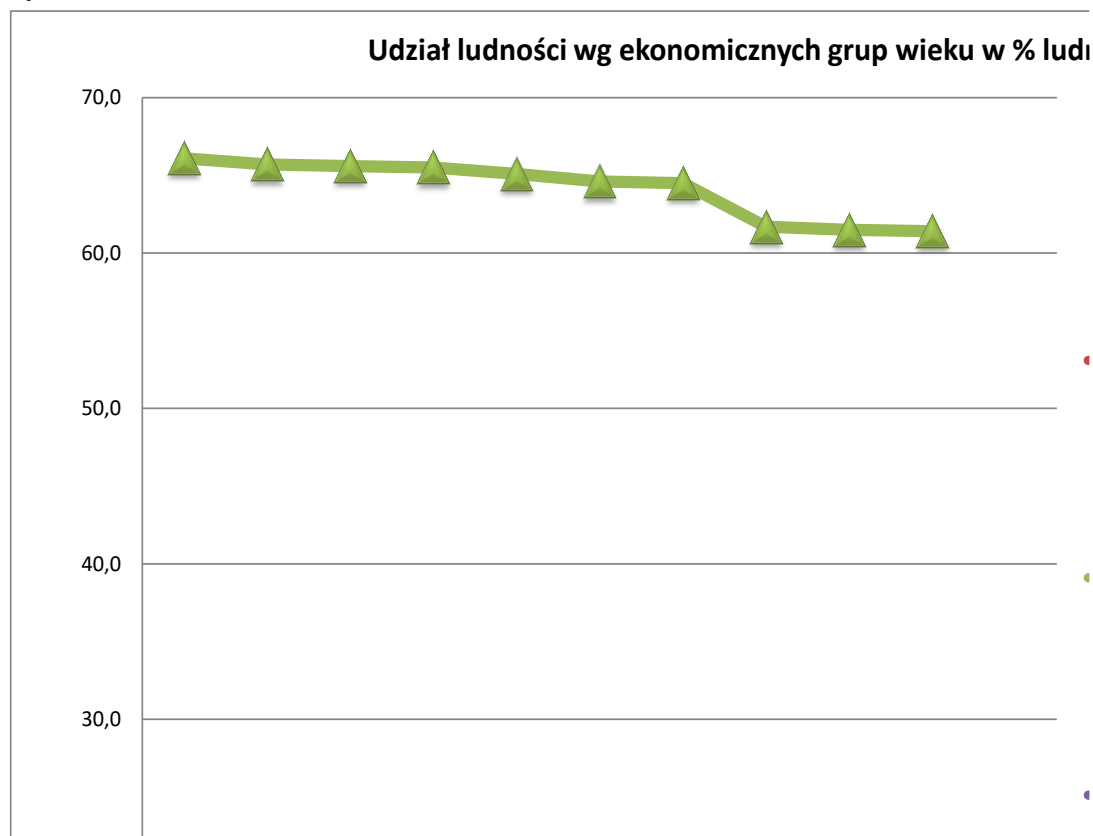
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo migracji wewnętrznych	-45	24	-61	-58	-54	-8	22
Saldo migracji zagranicznych	-3	-8	-6	3	0	-3	-1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Ekonomiczne grupy wieku

Zmiany liczby ludności pod względem podziału na ekonomiczne grupy wieku (ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym) w latach 2013-2022 ukazano na poniższym wykresie (wykres nr 3).

Wykres 3. Zmiany wskaźnika udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w Gminie Bartoszyce, w latach 2012-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W Gminie Bartoszyce przeważającą grupę ekonomiczną ludności stanowi ludność w wieku produkcyjnym – w roku 2022 ok. 60 % ludności ogółem. W grupie tej obserwuje się tendencje spadkową od roku 2013 do 2019. W latach 2020-2022 wskaźnik utrzymuje zbliżony poziom. Podobna sytuacja obserwowana jest w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym – spadek wskaźnika o od roku 2013, po czym w latach 2020-2022 widocznie wskaźnik wzrasta, co należy oceniać pozytywnie. Systematycznie od 2013 roku wzrasta udział ludności w wieku poprodukcyjnym – tu o ok. 24%. Od 2020 roku widoczny jest niemalże równy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Bartoszyce podobnie jak województwo warmińsko-mazurskie i powiat bartoszycki charakteryzuje się podobną dynamiką zmian wskaźnika ekonomicznych grup ludności w liczbie ludności ogółem - spadek osób w wieku przedprodukcyjnym związany bezpośrednio ze zmniejszającą się liczbą urodzeń w ostatnich latach, oraz wzrostem ludności w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 14. Struktura ludności wg wieku w Gminie Bartoszyce w porównaniu z sytuacją w powiecie nowomiejskim i województwie warmińsko-mazurskim

STRUKTURA LUDNOŚCI WEDŁUG WIEKU W GMINIE BARTOSZYCE, POWIECIE NOWOMIEJSKIM I WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM						
UDZIAŁ LUDNOŚCI WG. EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM						
Jednostka administracyjna	Przedprodukcyjnym		Produkcyjnym		Poprodukcyjnym	
	2021r.	2022r.	2021r.	2022r.	2021r.	2022r.
Woj. warm.-maz.	18,5	18,3	59,6	59,1	21,9	22,5
Powiat bartoszycki	17,5	17,1	59,3	58,8	23,2	24,0
Gmina Bartoszyce	19,7	19,1	61,5	61,4	18,8	19,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Pracujący

Według ostatnich danych z 2021r. w gminie Bartoszyce liczba pracujących osób wynosiła 857. Liczba pracujących zmalała w porównaniu do lat ubiegłych. Zmiany w ciągu ostatnich lat w liczbie osób pracujących przedstawia tabela 17.

Tabela 15. Zmiany liczby osób pracujących w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Liczba	845	863	855	857	Brak danych

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z ważniejszych problemów województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie stopa bezrobocia jest najwyższa w kraju. Problem ten dotknął szczególnie dotkliwie mieszkańców obszarów wiejskich, a jego skala świadczy o szczególnie trudnej sytuacji mieszkańców wsi na rynku pracy.

W roku 2022 w Gminie Bartoszyce bezrobocie rejestrowane kształtowało się na poziomie:

- 662 osób ogółem, co stanowi 6,46 % ludności ogółem, oraz 10,5% ludności w wieku produkcyjnym;
- 289 mężczyzn, co stanowi 5,57 % ogółu mężczyzn w gminie oraz 8,3% ludności w wieku produkcyjnym
- 373 kobiet, co stanowi 7,37 % ogółu kobiet w gminie oraz 13,2% ludności w wieku produkcyjnym

Dla porównania ogólna liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 42 567, z czego bezrobotni z Gminy Bartoszyce stanowili ok. 1,6 % tej liczby. Zmiany liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych na tle województwa przedstawia tabela 18.

Tabela 16. Zmiany liczby bezrobotnych w Gminie Bartoszyce w porównaniu do sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018-2022

ROK	GMINA BARTOSZYCE		WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE	
	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]
2018	822	11,8	53141	6,0
2019	700	10,1	45731	5,2

ROK	GMINA BARTOSZYCE		WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE	
	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI [LICZBA OSÓB]	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM [%]
2020	729	11,5	51475	6,0
2021	689	10,9	42567	5,2
2022	662	10,5	41069	5,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W ostatnich latach obserwuje się pozytywne zjawisko w postaci zmniejszania się liczby osób bezrobotnych. Tendencja ta utrzymuje się od roku 2018, w porównaniu do którego spadek nastąpił o 19,46%. Pozytywnie należy ocenić także spadek udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Od 2018 roku w Gminie Bartoszyce jest jednak większy udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym niż w całym województwie.

Poniżej przedstawiono zmiany liczebności osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w latach 2018-2022.

Wraz ze spadkiem bezrobocia w Gminie Bartoszyce obserwowany jest spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej - w latach 2018-2021 – 137 gospodarstw domowych, przestało korzystać z pomocy społecznej. Tendencja ta jest porównywalna do sytuacji w powiecie bartoszyckim.

W tabeli 19 przedstawiono wskaźniki obrazujące wielkość udzielanej mieszkańcom gminy pomocy społecznej na tle powiatu nowomiejskiego.

Tabela 17. Pomoc społeczna w Gminie Bartoszyce w porównaniu do sytuacji w powiecie nowomiejskim w latach 2018-2022

	BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI OGÓŁEM	GOSPODARSTWA DOMOWE KORZYSTAJĄCE ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ	LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ
2018r.			
powiat bartoszycki	3849	3271	7086
Gmina Bartoszyce	822	696	1625
2019r.			
powiat bartoszycki	3326	3108	6631
Gmina Bartoszyce	700	652	1480
2020r.			
powiat bartoszycki	3348	2881	6048
Gmina Bartoszyce	729	618	1389
2021r.			
powiat bartoszycki	3104	2528	5161
Gmina Bartoszyce	689	559	1230
2022r.			
powiat bartoszycki	2956	Brak danych	Brak danych
Gmina Bartoszyce	662	Brak danych	Brak danych

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Prognoza

Podsumowując, w najbliższych latach w Gminie Bartoszyce spadek liczby mieszkańców może wzrastać, co związane może być z powrotem ludności do większych ośrodków miejskich oraz wznowienie wyjazdów za granicę kraju. Za spadkiem ogólnej liczby ludności w gminie stoi zarówno ujemny przyrost naturalny jak i saldo migracji oraz proces starzenia się społeczeństwa. Główną przyczyną odpływu ludności do innych regionów kraju jest poszukiwanie lepszych warunków pracy, często w sektorach gospodarki słabo rozwiniętych w gminie tj. usług, handlu, produkcji oraz nauki i techniki. Dotyczy to głównie ludności młodej w wieku produkcyjnym, którzy nie mogą znaleźć pracy w miejscu zamieszkania. Chwilowe dodatnie saldo migracji w latach 2021/2022 nie rzutuje na wzrost ogólnej liczby mieszkańców w gminie.

Tereny gminy stanowią w przeważającej części grunty rolnicze, a sektory gospodarki pozarolniczej nie są dobrze rozwinięte w gminie. Określając zatem prognozę demograficzną czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne wskazują na utrzymywanie się tendencji spadku liczby ludności. Biorąc jednak pod uwagę prognozę długoterminową oraz podejmowane działania na skalę krajową w zakresie odwrócenia negatywnego trendu przyrostu naturalnego (programy i pomoc rządowa, unijna, aktywizacja społeczeństwa, rozwój gospodarki krajowej), a także na skalę gminy (modernizacja infrastruktury, aktywizacja mieszkańców, rozwój bazy turystycznej) można spodziewać się, że w dłuższym okresie czasu nastąpi zahamowanie spadku liczby ludności, a nawet jej stopniowy wzrost. W związku z tym niekorzystny trend spadku ogólnej liczby ludności może zostać odtworczy w dalszej perspektywie czasu.

W okresie najbliższym przewiduje się dalszy spadek liczby ludności młodej z przyczyn zarobkowych lub edukacyjnych.

Główny Urząd Statystyczny opracował prognozę liczby ludności na poziomie powiatów, która pozwala zaobserwować niepokojące tendencje powiatu bartoszyckiego. Posiłkując się więc powyższymi analizami i trendami powiatowymi, podjęto próbę podania przypuszczalnej liczby ludności w kolejnych latach. Na podstawie proporcji pomiędzy ludnością zamieszkującą powiat bartoszycki, a znaną aktualną liczbą ludności zamieszkującą gminę Bartoszyce wyliczona została prawdopodobna liczba ludności na terenie gminy w przyszłych latach.

Tabela 18. Prognoza demograficzna

Rok	Dane dla powiatu bartoszyckiego	Dane dla gminy Bartoszyce
2022	53220	10246
2025	54299	10453
2030	51641	9941
2035	48805	9395
2040	45750	8086

8. GOSPODARKA

Gmina Bartoszyce jest gminą typowo rolniczą. Wiodącą funkcją gospodarki gminy jest rolnictwo rozwijające się na bazie gospodarstw indywidualnych (hodowla trzody chlewnej i bydła oraz uprawy zbożowe i pastewne). Wynika to z dotychczasowego charakteru zagospodarowania terenu opartego na sprzyjających rozwojowi tej funkcji uwarunkowaniach.

Część ludności gminy Bartoszyce utrzymuje się również z pozarolniczej działalności gospodarczej. Jednak firmy prowadzące działalność gospodarczą są niewielkie i zatrudniają małą liczbę osób. Potwierdzeniem na to są dane statystyczne, które dowodzą, że firmy zarejestrowane na terenie gminy należą głównie do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Na koniec lipca 201 r. w granicach administracyjnych gminy Bartoszyce w ewidencji działalności gospodarczej zarejestrowanych było 742 podmioty gospodarki narodowej prowadzącej działalność poza sektorem rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. Ogółem podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na koniec 2022r. stanowiły liczbę 784, z czego aż 770 to podmioty prywatne. Osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było 598.

Największy wzrost podmiotów wg PKD nastąpił w zakresie działalności przemysł i budownictwo. Gmina w ostatnich latach odnotowała także znaczący wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007 – najwyższy wzrost nastąpił w latach 2020-2021, o 50 osób.

Liczba podmiotów z sektora publicznego w analizowanych latach 2018-2022 utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Zdecydowana większość podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – ok. 96%.

Tabela 19. Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022

	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.	2022r.
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	610	669	714	772	784
w tym sektor publiczny	14	14	13	14	14
w tym sektor prywatny	596	655	701	757	768
Podmioty wg. PKD 2007 - ogółem	610	669	714	772	784
w tym rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36	37	39	43	42
w tym przemysł i budownictwo	159	186	201	220	236
w tym pozostała działalność	415	446	474	509	506
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007	459	504	541	591	598
Podmioty wg. Klas wielkości	610	669	714	772	784
0-9	583	644	689	747	758
10-49	26	24	24	24	25
50-249	1	1	1	1	1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Spośród pozostałych rodzajów działalności w gminie funkcjonuje dużo podmiotów wykonujących działalność o charakterze przemysłowym i usługowym, w tym głównie handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo.

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do CEIDG

Wyszczególnienie wg sekcji PKD 2007	ROK 2022	
	liczba	udział w %
sekcja A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	42	5,36%
sekcja B - górnictwo i wydobywanie	2	0,26%
sekcja C - przetwórstwo przemysłowe	78	9,95%
Sekcja D- Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6	0,77%
sekcja E- dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	0,77%
sekcja F - budownictwo	144	18,37%
sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	137	17,47%
sekcja H - transport i gospodarka magazynowa	52	6,63%
sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	33	4,21%
sekcja J - informacja i komunikacja	8	1,02%
sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	21	2,68%
sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	38	4,85%
sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	41	5,23%
sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	21	2,68%
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	0,89%
Sekcja P - Edukacja	17	2,17%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	46	5,87%
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	1,53%
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby.	70	8,93%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Największy przyrost nowych podmiotów gospodarczych nastąpił w roku 2019. W latach kolejnych liczba ta znacznie zmalała, co świadczyć może coraz słabszym zainteresowaniu inwestycyjnym gminy.

Tabela 21. Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022.

L. P.	LATA	NOWO ZAREJESTROWANE PODMIOTY GOSPODARCZE W SEKTORZE PRYWTNYM
1	2018	74
2	2019	101
3	2020	72
4	2021	86
5	2022	53

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Biorąc pod uwagę zasoby gminy, jej walory krajobrazowe i środowiskowe, nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy powinny być związane z usługami i turystyką (wypełniając zwłaszcza lukę w dostępności bazy noclegowej i gastronomicznej). Gmina jest dość dobrze skomunikowana, przez jej obszar przechodzą główne drogi krajowe jak i wojewódzkie.

Istotny jest zatem także rozwój gminy w pozostałych sektorach tj. nauka i technika, handel, produkcja. Rozwój działalności gospodarczej obok wzrostu lokalnej aktywności wpływa na zwiększenie dochodów uzyskiwanych z podatku od nieruchomości i pośrednio z udziałów w podatku od dochodów osobistych. Należałoby więc w najbliższych latach położyć większy nacisk na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, głównie małych i średnich przedsiębiorstw.

9. TURYSTYKA

Na terenie Gminy istnieje stadnina koni przy Pałacu Galiny. Do oferty sportowo-rekreacyjnej Gminy należą również: jezioro Kinkajmskie oraz dwie siłownie zewnętrzne w miejscowościach Krawczyki i Wojciechy. Ofertę związaną z aktywnością fizyczną wzbogacają 3 trasy rowerowe.

Rys. 11 System turystycznych tras rowerowych Gminy Bartoszyce

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Bartoszyce

Atrakcyjność turystyczna gminy Bartoszyce wynika zarówno z czynników przyrodniczych jak i antropogenicznych, wynikających z jej historii. Do walorów przyrodniczych gminy Bartoszyce można zaliczyć położenie w dolinie rzeki Łyny, obecność bogatej fauny i flory. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa obszary chronionego krajobrazu oraz 2 obszary Natura 2000. W granicach administracyjnych znaleźć można również liczne atrakcje turystyczne wynikające z wielowiekowej historii. Do największych atrakcji turystycznych zalicza się:

- ⇒ Rzekę Łynę,
- ⇒ Ścieżkę dydaktyczną „Dębowy Las”,
- ⇒ Szlak Bocianich Gniazd,
- ⇒ Jezioro Kinkajmskie ,
- ⇒ Torfowiska źródliskowe,
- ⇒ Pałac i folwark Galiny,
- ⇒ Pałac „Biały Książę”,
- ⇒ Pałac w Łabędniku,
- ⇒ Dworek Dębówko,
- ⇒ Pałac w Łojdach,
- ⇒ Pałac w Tolko,
- ⇒ Kościół w Galinach,
- ⇒ Kościół w Wojciechach,
- ⇒ Kościół w Rodnowie,
- ⇒ Kościół w Sokolicy.

Przez teren Gminy przebiega również szlak rowerowy Green Velo. Jest on najdłuższym tego typu obiektem o długości prawie 2000 km, przebiegającym przez obszar 5 województw. Na terenie gminy Bartoszyce znajdują się 3 obiekty noclegowe. Obiekty w Gminie Bartoszyce stanowią aż 50% wszystkich obiektów w powiecie, zaś miejsca noclegowe ok. 57%. W poniższej tabeli nr 23 podano liczbę turystycznych obiektów noclegowych oraz liczbę miejsc noclegowych w gminie oraz w powiecie bartoszyckim.

Tabela 22. Turystyka w Gminie Bartoszyce na tle turystyki w powiecie bartoszyckim

OBSZER	LICZBA TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH W VII 2022R.	LICZBA MIEJSC NOCLEGOWYCH W VII 2022R.
Gmina Bartoszyce	3	220
Powiat bartoszycki	6	382

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

10. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Usługi i administracja publiczna

Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w mieście Bartoszyce. Miasto to stanowi odrębną jednostkę ewidencyjną, nie mniej jednak jest głównym ośrodkiem usługowym dla mieszkańców gminy, dlatego też jego rola jest znacząca.

Na terenie gminy Bartoszyce funkcjonują następujące jednostki administracyjno-usługowe:

- Urząd Gminy w Bartoszycach
- Ochotnicza Straż Pożarna w: Bezledach, Galinach, Łabędniku, Nalikajmach, Trutnowie, Wojciechach
- Komisariat w Bezledach
- Urząd Pocztowy w: Bezledach, Galinach, Krawczykach, Łabędniku, Rodnowie, Tolko, Wojciechach,
- Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sędławkach
- Gminny Ośrodek Kultury w Tolko
- Gminna Biblioteka Publiczna w Galinach

Na obszarze gminy funkcjonują, także następujące organizacje pozarządowe współpracujące z organami administracji samorządowej:

- Stowarzyszenie Przyjaciół Galin „Nasze Galiny”, obszar działania krzewienie kultury.
- Stowarzyszenie Rozwoju Sportu Gminy Bartoszyce, „Herkus”, obszar działania upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Fundacja Pro Liberis et Arte, obszar działania wspieranie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży.
- Fundacja na Rzecz Ofiar Przemocy w Rodzinie „Bezpieczny Dom”, obszar działania pomoc społeczna.
- Stowarzyszenie „Wspólny Dom” Na Rzecz Mieszkańców Gminy Bartoszyce. Obszar działania: wszechstronna działalność na rzecz Gminy Bartoszyce oraz poprawa warunków życia jej mieszkańców.
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Rodnowo i okolic „Szansa i Rozwój”. Podmiot prowadzący Niepubliczną Szkołę Podstawową w Rodnowie

Zgodnie z wykazem szkół i placówek oświatowych pozyskanym z Systemu Informacji Oświatowej na terenie gminy Bartosze funkcjonowały następujące placówki oświatowe:

- PRZEDSZKOLE GMINNE Z ODDZIAŁEM ŻŁOBKOWYM W TOLKO do którego uczęszcza 50 uczniów;
- ZESPÓŁ SZKOLNO-PRZEDSZKOLNY W BEZLEDACH W SKŁADZIE:
 - PUNKT PRZEDSZKOLNY W BEZLEDACH do którego uczęszcza 25 uczniów;
 - SZKOŁA PODSTAWOWA IM. 20 BARTOSZYCKIEJ BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ W BEZLEDACH do której uczęszcza 148 uczniów;
- SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA BRZECHWY W WOJCIECHACH do której uczęszcza 141 uczniów;
- SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANA HENRYKA DĄBROWSKIEGO W ŻYDOWIE do której uczęszcza 102 uczniów;
- SZKOŁA PODSTAWOWA IM. LEŚNIKÓW POLSKICH W GALINACH do której uczęszcza 99 uczniów;
- SZKOŁA PODSTAWOWA IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA W KINKAJMACH do której uczęszcza 109 uczniów;
- SZKOŁA PODSTAWOWA IM. JANUSZA KORCZAKA W KRAWCZYKACH do której uczęszcza 96 uczniów.

Liczba dzieci uczęszczających do przedszkoli w ostatnich latach, w tym także w wieku 3-6 lat zmniejszyła się. Spowodowane jest to ujemnym saldem migracji, a także spadkiem przyrostu naturalnego w gminie. W związku z tym obecne zaopatrzenie gminy w miejsca przedszkolne jest wystarczające dla obecnych i przyszłych potrzeb.

Największy udział jest dzieci uczęszczających do szkół podstawowych. W ostatnich 4 latach liczba uczniów szkół podstawowych systematycznie malała do roku 2020, zaś w roku 2021 liczba uczniów nieznacznie wzrosła. Analizując liczbę uczniów przypadającą na jeden oddział oraz biorąc pod uwagę zmiany w szkolnictwie, w aspekcie likwidacji gimnazjum, gmina Bartoszyce w perspektywie kolejnych lat może potrzebować większej liczby miejsc dostępnych w placówkach szkół podstawowych.

Tabela 23. Liczba uczniów uczęszczających do szkół w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2021

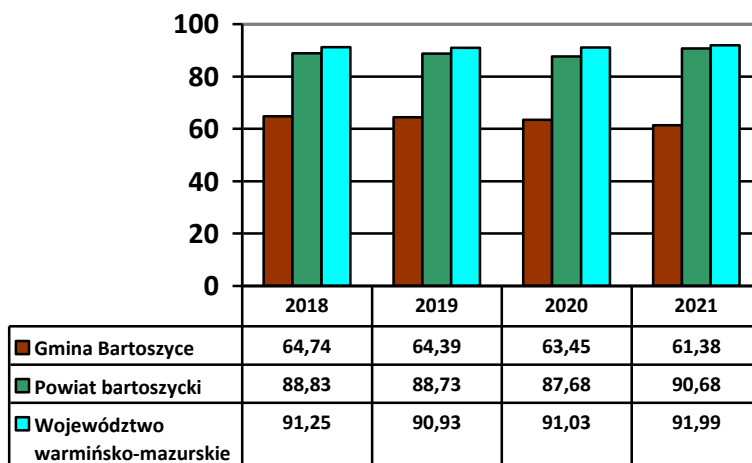
Rok	Uczniowie w gimnazjach ogółem	Uczniowie wychowania przedszkolnego ogółem	Uczniowie w szkołach podstawowych ogółem
2018	68	34	620
2019	68	25	616
2020	0	23	602
2021	0	24	611

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Stan techniczny bazy do nauczania, którą dysponują placówki oświatowe, jest w pełni zadowalający, jednakże szkoły i przedszkole muszą być na bieżąco modernizowane.

Współczynnik skolaryzacji netto, będący miarą powszechności kształcenia, obrazuje relację liczby osób uczących się (według stanu na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia w danej grupie wieku do liczby ludności (według stanu na dzień 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji (szkoły podstawowe) w latach 2013-2022 na terenie gminy Bartoszyce, powiatu bartoszyckiego i województwa warmińsko-mazurskiego (%)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wskaźnik skolaryzacji na terenie gminy Bartoszyce cechuje się tendencją spadkową. W latach 2018-2021 w szkołach podstawowych spadł o 3,36 punktu procentowego. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w 2021 roku. Jego poziom w całym okresie badanym znajduje się poniżej 100 %, co oznacza, że pozostałe dzieci uczęszczały do szkół zlokalizowanych poza granicami administracyjnymi gminy. Należy wspomnieć, że gmina Bartoszyce wygląda tutaj najślabiej na tle powiatu i całego województwa warmińsko-mazurskiego (wszędzie obserwowany jest spadek współczynnika). Niepokoić może również fakt, iż współczynnik solaryzacji najszybciej maleje właśnie w gminie Bartoszyce.

Kultura i sport

W gminie Bartoszyce działa Gminny Ośrodek Kultury w Tolko, który został powołany w 2003 r. Podlegają mu domy kultury w Rodnowie, Bezledach, Wojciechach i Łabędniku oraz 24 świetlice wiejskie. Powyższe jednostki posiadają pracownie specjalistyczne: plastyczne, muzyczne i komputerowe. Dodatkowo w GOK odwiedzającym udostępnia się bezprzewodowy dostęp do Internetu. W ramach działalności Gminnego Ośrodka Kultury działają zespoły wokalne:

- Grupa wokalna Maskotki,
- Zespół muzyczny AQQ
- Zespół Sonar
- Zespół RED-WHITE
- Zespół Ludowy Wojcieszanie
- Zespół śpiewaczy Babki Romana
- Zespół śpiewaczy Gala
- Zespół śpiewaczy Rodnowianie.

Zadaniem wymienionych placówek jest organizowanie życia kulturalnego na terenie całej Gminy oraz upowszechnianie kultury jako czynnika wpływającego na zwiększenie poziomu życia mieszkańców. Stanowią również czynnik promujący gminę w regionie, kraju oraz na świecie.

Na terenie gminy Bartoszyce działa Gminna Biblioteka Publiczna w Galinach wraz z podległymi jej czterema filiami w miejscowościach Bezledy, Łabędnik, Rodnowo i Wojciechy.

Na terenie gminy Bartoszyce działają następujące kluby sportowe:

- Klub Sportowy w Łabędniku, obszar działania upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Klub Sportowy w Wojciechach, obszar działania upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
- Gminny Klub Sportowy „Granica Bezledy”, obszar działania upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

Bazę sportową w Gminie tworzą:

- boiska do piłki siatkowej plażowej w Barciszewie, Bezledach, Mintach, Parkoszewie,
- boiska do piłki siatkowej w Kromarkach, Leginach, Osiece, Pierselach, Spytajnach,
- boiska do piłki nożnej (w tym boiska szkolne) w Dąbrowie, Galinach, Gromkach, Krawczykach, Kromarkach, Leginach, Łabędniku, Łojdach, Maszewach Nalikajmach, Parkoszewie, Pierselach, Płesach, Sporwinach, Szwarunkach, Spytajnach, Tolko, Węgorytach, Wirwiltach, Wojciechach, Wojtkowie, Witkach, Żydowie i Rodnowie,
- stadiony w Bezledach i Kinkajmach,
- pełnowymiarowa hala sportowa w Bezledach.

Na obszarze gminy znajdują się liczne place zabaw zlokalizowane w miejscowościach: Bezledy, Ciemna Wola, Dąbrowa, Galiny, Kinkajmy, Kosy, Krawczyki, Łabędnik, Łojdy, Maszewy, Parkoszewo, Piersle, Skitno, Sokolica, Spytajny, Tolko, Wirwilty, Wojciechy, Wojtkowo, Żydowo, Rodnowo. Część placów zabaw powstała przy współudziale środków unijnych w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Pomoc społeczna

Społeczno-ekonomiczne różnicowanie się społeczeństwa wywołuje wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze. Funkcjonują również programy rządowe, mające na celu ochronę poziomu życia rodzin. Uwarunkowania ustawowe przesunęły pewne grupy osób z urzędów pracy, gdzie pobierały zasiłek dla bezrobotnych, do Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, które obejmują ich gwarantowanymi zasiłkami okresowymi. Najczęstszym powodem przyznawania pomocy w formie pieniężnej czy naturze jest obecnie trudna sytuacja materialna rodzin dotkniętych bezrobociem. Podobnie długotrwała choroba i niepełnosprawność to jedne z ważniejszych przyczyn objęcia pomocą społeczną. Istotnym problemem społecznym o trudnych do przewidzenia skutkach, jest uzależnienie się części rodzin korzystających z częstej pomocy

i zatrącanie własnej aktywności oraz przedsiębiorczości w rozwiązywaniu trudnych problemów życiowych i ekonomicznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach udziela mieszkańcom wsparcia w ramach pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń na rzecz osób uprawnionych do alimentów oraz dodatków mieszkaniowych. Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bartoszycach to bezrobocie, ubóstwo, długotrwała choroba, a także niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W 2021 roku ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 559 gospodarstw domowych – o 59 mniej w porównaniu do roku poprzedniego. W latach 2018-2021 nastąpił spadek gospodarstw domowych korzystających z takich form pomocy o 9,5%.

Poniżej w tabeli 25 przedstawiono zmiany w wielkości udzielanych świadczeń rodzinnych w latach 2018-2021.

Tabela 24. Zmiany w wielkości udzielanych świadczeń rodzinnych w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2021

Rok	Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej
2018	696	1625
2019	652	1480
2020	618	1389
2021	559	1230

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W gminie Bartoszyce podobnie jak w większości gmin sąsiednich spada liczba rodzin korzystających ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej, przy jednoczesnym wzroście kwoty tych świadczeń. W 2022 roku wydatki na pomoc społeczną wyniosły:

- kwota świadczeń rodzinnych – 4834 tys. zł
- kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami – 1405 tys. zł
- kwota zasiłków pielęgnacyjnych – 757 tys. zł.

Opieka zdrowotna

W gminie nie ma szpitala, ze specjalistycznej opieki zdrowotnej mieszkańcy korzystają głównie w Bartoszycach. Placówki służby zdrowia mające swoje siedziby na terenie gminy Bartoszyce są zrestrukturyzowane i działają w oparciu o kontrakty zawarte z Narodowym Funduszem Zdrowia. Do zakładów opieki zdrowotnej w gminie zalicza się:

- GMINNY ZAKŁAD LECZNICTWA OTWARTEGO W GALINACH - Podstawowa Opieka Zdrowotna;
- Indywidualne praktyki lekarskie, w tym Leczenie stomatologiczne w Galinach, gabinet fizjoterapii w Solnie, leczenie stomatologiczne w Wojciechach.

11. ROLNICZA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

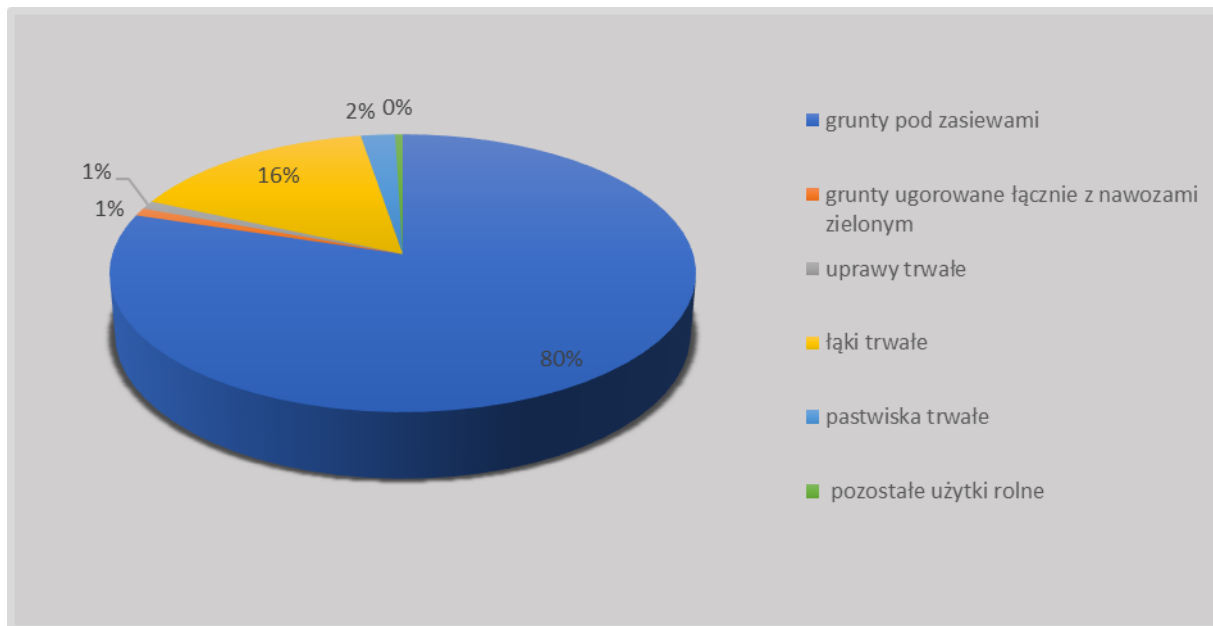
Na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020r. powierzchnia użytkowanych rolniczo gruntów ogółem wynosiła 27 946,88 ha, co stanowi ok. 65,42% ogólnej powierzchni gruntów gminy. Struktura użytkowania gruntów rolnych przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne ogółem - 26 027,53ha
- użytki rolne w dobrej kulturze - 25 901,83 ha
- grunty pod zasiewami - 20 756,25 ha
- grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi - 238,38 ha
- uprawy trwałe - 252,88 ha
- łąki trwałe - 4 083,68 ha
- pastwiska trwałe - 557,41 ha
- pozostałe użytki rolne - 125,70 ha

Największy odsetek użytków rolnych zajmują grunty orne ok. 79,7%, a następnie łąki pastwiska trwałe 17,83%. Natomiast udział pozostałych użytków w strukturze użytkowania gruntów rolnych jest nieznaczny. Rolnictwo stanowi jeden z podstawowych działów gospodarki gminy Bartoszyce.

Udział procentowy poszczególnych grup użytków gruntowych w Gminie Bartoszyce prezentuje wykres nr 7.

Wykres 5. Udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych w ogólnej powierzchni gminy

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W produkcji rolniczej dominuje uprawa zbóż i roślin pastewnych, w produkcji zwierzęcej hodowla bydła mlecznego i mięsnego oraz trzody chlewnej. Na terenie gminy przeważa produkcja roślinna nad zwierzęcą. Część rolnictwa na terenie gminy ma charakter ekstensywnego, tj. mającego na celu zaspokojenie tylko własnych potrzeb.

W 2020r. zarejestrowanych było 826 gospodarstw rolnych, z których 819 stanowiły gospodarstwa indywidualne. Jak obrazuje tabela poniżej najczęściej ok. 40 % gospodarstw rolnych jest dość dużych o powierzchni 15 ha lub więcej. Nie całe 1% gospodarstw rolnych miało powierzchnię poniżej 1 ha. Mniejsze gospodarstwa z reguły produkują tylko na własny użytek.

Tabela 26. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Bartoszyce w 2020 r.

	ogółem	Do 1 ha włącznie	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 i więcej
gospodarstwa rolne ogółem	826	8	223	151	111	333
gospodarstwa indywidualne ogółem	819	8	223	150	111	327

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w gminie Bartoszyce wynosi 27,99 ha i jest wyższa zarówno od średniej krajowej jak i średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Charakterystyka możliwości rozwoju funkcji rolniczej na obszarze gminy

W gminie Bartoszyce większość miejscowości charakteryzuje się bardzo korzystnymi warunkami glebowymi dla rozwoju produkcji rolniczej. Ogólnie w gminie są dość dobre gleby, przeważają grunty III i IV klasy bonitacyjnej. W gminie skażenie gleb jest niewielkie, co przy optymalnym wykorzystaniu użytków rolnych stwarza możliwość eksportu znacznej ilości produktów nieprzetworzonych oraz poważniejszego rozwoju przemysłu rolno-spożywczego.

Struktura użytków rolnych w gminie, ukazuje znaczący rozwój produkcji rolnej. Charakteryzuje się ona następującymi cechami:

- W indywidualnych gospodarstwach rolnych dominują użytki w dobrej kulturze głównie w formie gruntów pod zasiewami;
- Minimalny udział sadów, gruntów ugorowanych, nieużytków oraz upraw trwałych;
- Łąki i pastwiska trwałe są głównie wykorzystywane na potrzeby produkcji paszy objętościowej w produkcji zwierzęcej gospodarstw rolnych;

Wsie gminy Bartoszyce charakteryzują się niskim udziałem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, co świadczy o tym, że rolnictwo jest główną funkcją gminy. Ważne jest zatem wspieranie i tworzenie warunków w celu rozwoju działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich. Istotne jest wspieranie powstawania nowych miejsc pracy w zawodach pośrednio powiązanych z rolnictwem oraz jego otoczeniem.

Rolnictwo

Funkcja rolnicza w gospodarstwach wieloobszarowych, które stanowią znaczną część obszaru gminy jest istotna pod względem możliwości eksportu znacznej ilości produktów rolniczych, w tym głównie nieprzetworzonych, a także poważniejszego rozwoju przemysłu rolno-spożywczego.

Funkcja rolnicza w gospodarstwach małych stanowiących przeważającą część wszystkich gospodarstw, będzie miała perspektywy rozwoju jedynie w powiązaniu z pozarolniczą działalnością gospodarczą bezpośrednio (rolniczy handel detaliczny, przemysł rolno-spożywczy) i pośrednio związaną z rolnictwem - funkcja turystyczna, głównie agroturystyka, oferującą regionalne, ekologiczne produkty rolnicze.

12. LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA

Region gminy Bartoszyce jest obszarem typowo rolniczym. Potwierdza to wskaźnik lesistości, który dla obszaru gminy wynosi 20,74% i odbiega od średniej krajowej (29,4%). W zasadzie nie występują tutaj duże kompleksy leśne, natomiast mniejsze kompleksy są porozrzucane po terenie całej gminy:

- na południe od Bartoszyce między miejscowościami: Szwarunki, Minty, Ciemna Wola, Galiny, Klekotki, Krawczyki,
- na zachód od Bartoszyce między miejscowościami:
 - Ardapy, Połęcz, Osieka, Kol. Bukowo, Kiersity,
 - Rodnowo, Burkarty,
 - Wojciechy, Borki, Rodnowo, Gruszyński,
- na północno-zachód od Bartoszyce między miejscowościami:
 - Solno, Bezledy, Wysieka, Pilwa, Barciszewo, Merguny,
- na północ od Bartoszyce między miejscowościami:
 - Żardyny, Kromarki, Styligi, Molwity,
 - Posłusze, Parkoszewo, Nowe Witki, Żydowo, Leginy, Dąbrowa, Kiertyny Wielkie, Ganitajny,
- na wschód od Bartoszyce:
 - między miejscowościami: Skitno, Szylina Wielka, Kol. Wirwilty,
 - wokół jeziora Kinkajmskie,
- na południowy-wschód od Bartoszyce między miejscowościami:
- Spurgle, Sporwiny, Łabędnik,
- Kol. Łabędnik Mały, Kol. Węgoryty, Kol. Króle.

Większość lasów gminy wchodzi w skład Nadleśnictwa Bartoszyce i jedynie północno-zachodni jej kraniec zarządzany jest przez Nadleśnictwo Górowo Iławeckie. Obu Nadleśnictwom został również powierzony przez starostę nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa.

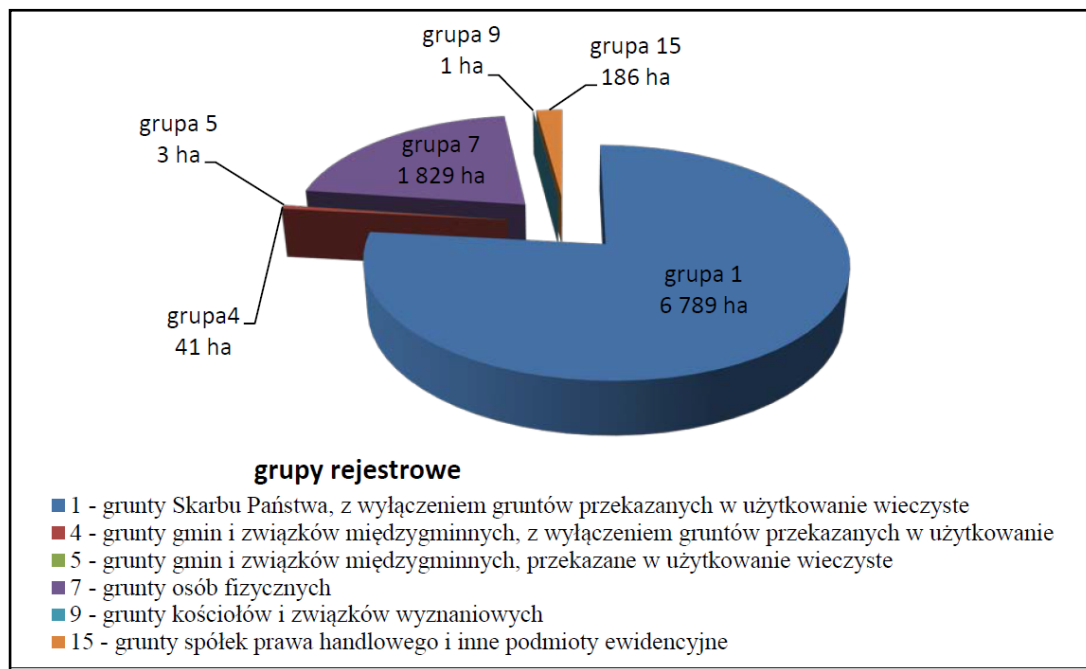
Na podstawie monitoringu znajdującej się w gminie Bartoszyce stałej powierzchni obserwacyjnej można stwierdzić, że lasy na terenie gminy są w dobrej kondycji. Ze względu na wysoką jakość gleb, występujące tutaj lasy są bardzo żyzne. Wysoka żyzność siedlisk leśnych sprawia, że skład gatunkowy drzew jest bardzo bogaty zwiększając dodatkowo różnorodność przyrodniczą. Do głównych gatunków budujących drzewostany należą: dąb szypułkowy, brzoza brodawkowata, świerk, sosna zwyczajna, olsza czarna, modrzew, buk, klon, jesion, osika, lipa, grab. Dodatkowo występuje tu również szereg innych gatunków drzew m.in. jawor, wiąz szypułkowy, jarzębina, wierzba. Do gatunków drzew obcego pochodzenia występujących na terenie gminy należą: daglezja, sosna smołowa, sosna wejmutka, akacja.

Tereny leśne zajmowane są również w dużej mierze przez siedliska cenne przyrodniczo oraz wiele rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Lasy gminy Bartoszyce kryją również gniazda wielu chronionych ptaków drapieżnych.

O prowadzeniu gospodarki leśnej w minionym okresie możemy wnioskować tylko na podstawie obecnego stanu lasu. Stan drzewostanów wskazuje na prowadzenie, użytkowania rębnego zrębami zupełnymi, które odnawiano sztucznie sadzeniem i siewem.

Struktura własności gruntów leśnych w gminie Bartoszyce jest zróżnicowana. Największy ich obszar stanowią grunty Skarbu Państwa oraz grunty osób fizycznych. Szczegółowe dane przedstawione poniżej.

Wykres 6. Struktura własności gruntów leśnych w gminie Bartoszyce

Źródło: Starostwo Powiatowe w Bartoszycach

Leśnictwo w gminie ma charakter głównie ochronno-hodowlany. Wysokie walory siedlisk leśnych w gminie nie są wykorzystywane dla celów turystyki aktywnej, w tym tras pieszo-rowerowych. Atut ten może sprzyjać zwiększeniu ruchu turystycznego w Gminie, przy zachowaniu wszelkich zasad ochrony i pielęgnacji siedlisk leśnych, w tym rozwój turystyki łowieckiej, która może wyróżnić gminę na tle regionu.

13. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

Struktura użytkowania w Gminie Bartoszyce

Powierzchnia geodezyjna Gminy Bartoszyce wg danych na 2022r. wynosiła 42 722ha. Ze względu na grupy rejestrowe wyróżniono następujące grunty:

Tabela 27. Wykaz użytków gruntowych Gminy Bartoszyce wg stanu na koniec 2014r.

UŻYTKI GRUNTOWE		
Podział		Pow. ew. (ha)
Użytki rolne 31 313 ha	Grunty orne - R	23 125
	Sady - S-R, S-Ł, S-Ps itd.	15
	Łąki trwałe - Ł	2 203
	Pastwiska trwałe - Ps	5 157
	Grunty rolne zabudowane - B-R, B-Ł, B-Ps itd.	620
	Grunty pod stawami - Wsr	23
	Grunty pod rowami - W	170
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 8 857 ha	Lasy - Ls	8234
	Grunty zadrzewione i zakrzewione - Lz-R, Lz-Ł itd.	623
Grunty zabudowane i zurbanizowane 1409 ha	Tereny mieszkaniowe - B	136
	Tereny przemysłowe - Ba	44
	Inne tereny zabudowane - Bi	43
	Zurbanizowane tereny niezabudowane - Bp	3
	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - Bz	27
	Tereny komunikacyjne	Drogi - dr
		Tereny kolejowe - Tk
		Inne - Ti
	Użytki kopalne - K	12
Grunty pod wodami 298 ha	Morskimi wewnętrznymi - Wm	0
	Powierzchniowymi płynącymi - Wp	292
	Powierzchniowymi stojącymi - Ws	6
Nieużytki - N		820
Tereny różne - Tr		24

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Struktura własności – grunty komunalne

Na koniec 2021r. w Gminie Bartoszyce grunty komunalne stanowiły 809 ha całkowitej powierzchni. Zdecydowana większość tj. 74,5% z nich były to grunty zajęte pod drogi gminne. Grunty wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości ok. 17,8 % gruntów komunalnych, zajmując 144 ha powierzchni gminy. W tabeli nr 30 przedstawiono szczegółową strukturę władania nad gruntami komunalnymi.

Tabela 28. Powierzchnia gruntów komunalnych wg prawnych form użytkowania, stan na 1 stycznia 2021 r.

Powierzchnia	w ha	w %
ogółem	809	
• wchodzące w skład gminnego zasobu nieruchomości	144	17,8
• przekazane w trwałe zarząd gminnym jednostkom organizacyjnym	9	1,11
• pozostałe grunty zajęte pod drogi gminne	608	75,15
• przekazane w użytkowanie wieczyste	48	5,94

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Mieszkaniowy zasób gminny

Zgodnie z Wieloletnim Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bartoszyce na lata 2023-2027 (przyjęty uchwałą Nr LXVIII/462/2023 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 29 marca 2023 r.) mieszkaniowy zasób gminy tworzą lokale mieszkalne i socjalne stanowiące własność Gminy Bartoszyce. Aktualnie Gmina Bartoszyce posiada 37 lokali mieszkalnych, w tym 12 lokali socjalnych w miejscowościach: Bajdyty 4/1, 4/2, 4/4, 4/5, Kiersity 5A, Molwity 9/1, 9/2, 9/3, 9/4, 9/5, 9/6, 9/7, którymi gospodaruje Zakład Budżetowy Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Gminy Bartoszyce.

Mieszkaniowy zasób gminy tworzą budynki wybudowane przed 1939 r. i latach sześćdziesiątych. Wszystkie lokale wyposażone są w instalację wodociągową, 8 w sieć kanalizacji sanitarnej, 28 w zbiorniki bezodpływowe, 20 posiada centralne ogrzewanie. Stan techniczny zasobu mieszkaniowego uzależniony jest od wieku budynków, przeprowadzonych w przeszłości remontów oraz stanu jego utrzymania. Stan techniczny budynków jest przeciętny. W gorszym stanie znajdują się budynki pochodzące z okresu międzywojennego. Szczególnie w złym stanie technicznym znajdują się budynek w miejscowościach: Gile 1/1.

Gminny zasób mieszkaniowy Gminy Bartoszyce wymaga nakładów pieniężnych na wykonanie remontów oraz wyposażenie lub modernizację lokali w instalacje techniczne. Budynki charakteryzujące się znaczącym zużyciem technicznym, należy zakwalifikować do rozbiórki lub wykreślić je z zasobu, co jest racjonalne ekonomicznie. Remonty takich obiektów są nieopłacalne finansowo, dlatego też prawidłowym rozwiązaniem oprócz rozbiórki jest sprzedaż budynków, z czego gmina osiągnęła by dodatkowe dochody na nabycie nieruchomości na cele socjalne lub jako lokale zamienne dla dotychczasowych użytkowników. Zgodnie z Wieloletnim Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bartoszyce na lata 2023-2027 utrzymanie zasobu mieszkaniowego gminy w kolejnych latach finansowane będzie z:

- czynszu za użytkowanie lokali,
- sprzedaż lokali mieszkalnych,
- budżetu gminy na utrzymanie zasobu mieszkaniowego,
- środki zewnętrzne.

14. SYSTEM KOMUNIKACJI

14.1 TRANSPORT DROGOWY

Na układ komunikacyjny gminy składają się:

- Droga krajowa nr 51 (klasa techniczna GP)
- Droga krajowa nr 57 (klasa techniczna G), z planem dostosowania do klasy GP
- Droga wojewódzka nr 512 Pieniężno – Górowo Iław. – Bartoszyce (klasa techniczna G)
- Droga wojewódzka nr 512 Bartoszyce – Szczurkowo (klasa techniczna Z)
- Droga wojewódzka nr 592 Bartoszyce – Kętrzyn – Giżycko (klasa techniczna G)
- 25 dróg powiatowych (wszystkie w klasie technicznej Z)
- Drogi gminne.

Sieć drogowa gminy Bartoszyce składa się m. in. z dwóch dróg krajowych przecinających teren gminy z południa na północ stanowiąc jednocześnie połączenie gminy z Obwodem Kaliningradzkim. Na terenie gminy znajduje się również przejście graniczne obsługujące ruch samochodów ciężarowych i osobowych.

W niniejszym podrozdziale zamieszczono wykaz dróg przebiegających przez gminę – dróg, krajowych, wojewódzkich, dróg powiatowych i dróg gminnych o statusie drogi publicznym (tabele nr: 31-34).

Tabela 29. Wykaz dróg krajowych na terenie Gminy Bartoszyce

DROGI KRAJOWE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi wojewódzkiej
1	51	Granica Państwa – Bezledy – Bartoszyce – Lidzbark Warmiński – Dobrze Miasto – Olsztyn – Olsztynek
2	57	Bartoszyce – Biskupiec – Szczytno – Przasnysz – Pułtusk

Tabela 30. Wykaz dróg wojewódzkich na terenie Gminy Bartoszyce

DROGI WOJEWÓDZKIE		
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi wojewódzkiej
1	512	Pieniężno – Górowo Iław. – Bartoszyce
2	512	Bartoszyce – Szczurkowo
3	592	Bartoszyce – Kraskowo – Kętrzyn – droga 59 /Giżycko/

Źródło: <http://www.zdw.olsztyn.pl/>

Tabela 31. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Bartoszyce

L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi powiatowej
1	1354 N	Głądy – Pieszkowo – Tolko
2	1384 N	Solno – Bezledy
3	1386 N	Kicina – Piasek – Bezledy – Łoskajmy
4	1388 N	Taplikajmy – Barciszewo – Markiny – DK 51
5	1390 N	Leginy – Liski – Sępól – Ostre Bardo – Szczurkowo
6	1392 N	Bartoszyce – Szylina – Smolanka
7	1394 N	Witki – Sępól – Dietrichowo – Gierkiny
8	1400 N	Krekole – Galiny – Maszewy

L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi powiatowej
9	1402 N	Kosy - Bajdyty
10	1408 N	Kiersnowo - Trutnowo
11	1521 N	Barciszewo - Wojciechy
12	1539 N	Lejdy - Bezledy
13	1541 N	Kosty - Wajsnory - Rodnowo - Kotowo - Rogóż
14	1553 N	Posłusze - Bąsze
15	1555 N	Kiertyny Małe - Dąbrowa - Bartoszyce
16	1557 N	Spytajny - Ardapy
17	1559 N	Bartoszyce - Perkujki - Osieka - Galiny
18	1561 N	Galiny - Trutnowo - Wozławki
19	1563 N	Sędławki - Wardomy
20	1569 N	Wiatrowiec - Łabędnik
21	1571 N	Łabędnik - Bisztynek
22	1958 N	Maszewy - Gruda
23	1960 N	Wyręba - Kiersity - Tolko
24	1981 N	Sporwiny - Sątoczno
25	1525 N	Kicina - Lidzbark Warmiński

Źródło: <https://www.zdpdabrowa.pl/>

Tabela 32. Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie Gminy Bartoszyce

DROGI GMINNE PUBLICZNE			
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi gminnej	Klasa drogi
1	120001 N	Piersele – dr. Kraj. Nr 51	L
2	120002 N	Żydowo – Zawiersze	L
3	120003 N	Gr.gm. – Merguny-dr.pow. nr 1386 N	L
4	120004 N	Kiersyty – Sortławki	L
5	120005 N	Gr. Gm. – Szczeciny – Wargielity – Wojciechy	L
6	120007 N	Wojtowo – Burkarty	L
7	120008 N	Wojciechy – Rodnowo	L
8	120009 N	Borki Małe – dr. Woj. nr 512	L
9	120012 N	Dr. Kraj. nr 51 – Wiplawki – Nalikajmy – dr. Woj. nr 512	L
10	120015 N	Łojdy – dr. Kraj. nr 51	L
11	120016 N	Bartoszyce – Osieka kol.	L
12	120017 N	Połącze (wieś)	L
13	120018 N	Dr. Gm. Nr 120016N – Płęsy – dr. Kraj. nr 51	L
14	120019 N	Krawczyki - Klekotki	L
15	120020 N	Krawczyki - Szwarunki	L
16	120021 N	Szwarunki – dr. Gm. Nr 120020 N	L
17	120022 N	Dr. Gm. Nr 120020 N – dr. Kraj. nr 57	L

DROGI GMINNE PUBLICZNE			
L. p.	Nr drogi	Przebieg drogi gminnej	Klasa drogi
18	120023 N	Parkoszewo - Łapkiejmy	L
19	120024 N	Nowe Witki – dr. Woj. nr 512 (Żydowo)	L
20	120027 N	Szylina Mała (wieś)	L
21	120030 N	Dr. Woj. nr 592 - Gile	L
22	120031 N	Dr. Kraj nr 57 - Brzostkowo	L
23	120032 N	Galiny kol. – dr. Kraj. nr 57	L
24	120033 N	Dr. Kraj. nr 57 – Borki Sędrowskie - Gromki	L
25	120035 N	Sokolica – gr. Gm (Różyna)	L
26	120036 N	Sokolica - Spurgle	L
27	120038 N	Drawa - dr. Woj. nr 592	L
28	120039 N	Skitno (wieś)	L
29	120040 N	Bezledy (osiedle) dz. nr. Ew. 14/40, 14/19, 14/20, 474, 18/19, 18/13 – obręb nr 5-Bezledy	L
30	W trakcie nadania numeru drogi	Wojciechy dz. nr. Ew. 376, 347/1, 271/15, 271/9, 271/13, 266 obręb nr 77-Wojciechy, gmina Bartoszyce	L
31	W trakcie nadania numeru drogi	Wiplawki dz. nr ew. 50 obręb nr 74-Wiplawki gmina Bartoszyce	L
32	W trakcie nadania numeru drogi	Minty dz. nr. Ew. 3334/7, 436, obręb nr 42-Minty oraz 3337/15, obręb nr 30-Krawczyki, gmina Bartoszyce	L
33	W trakcie nadania numeru drogi	Rodnowo – granica powiatu dz. nr. Ew. 256, obręb nr 56-Rodnowo, gmina Bartoszyce	L

Źródło: Dane własne Urzędu Gminy

14.2 TRANSPORT KOLEJOWY

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 38, do 2001 roku obsługująca następujący ruch kolejowy:

- ruch towarowy na odcinku Białystok – Bartoszyce – Głomno. Ruch towarowy odbywa się jedynie na odcinku Białystok – Bartoszyce. Odcinek Bartoszyce – Głomno (stacja przeładunkowa) – od 2001 roku, ze względu na nieczynne kolejowe przejście graniczne Głomno – Bągrationowsk oraz zły stan techniczny torów, jest zamknięty dla ruchu
- ruch pasażerski na odcinku Bartoszyce – Korsze. Z dniem 1 lipca 2002 r. z powodu nierentowności trasy połączenie zostało zawieszone. Wraz z jego zamknięciem gmina pozostała bez żadnego kolejowego połączenia osobowego.

Sposób zagospodarowania i zabudowy terenów w sąsiedztwie przejazdów kolejowych oraz wszelkie zamierzenia inwestycyjne w tym zakresie nie mogą powodować naruszenia warunków widoczności na przejazdach kolejowych, wynikających z rozporządzenia Ministra Infrastruktury i rozwoju z dnia 20 października 2015r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych oraz bocznic kolejowych z drogami i ich usytuowanie.

14.3 SZLAKI ROWEROWE, WODNE, PIESZE

Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- **Szlak rowerowy „Green Velo”**. Jest to najdłuższy, spójnie oznakowany szlak rowerowy w Polsce. Przebiega głównie po asfaltowych drogach publicznych o niskim natężeniu ruchu pojazdów, przez obszar pięciu województw leżących we wschodniej części kraju: warmińsko-mazurskiego (397 km), podlaskiego (598 km), lubelskiego (414 km), podkarpackiego (459 km) i świętokrzyskiego (210 km). Niemal 580 km (29% długości trasy) stanowią odcinki prowadzące przez tereny leśne, a 180 km (9% długości trasy) przypada na doliny rzek.
Na obszarze gminy Bartoszyce szlak rozpoczyna swój bieg w miejscowości Krawczyki i podąża dalej przez Galiny (przecinając drogę krajową nr 57), Kosy, Węgoryty, Dębiany, Maszewy, Pasarię, Lusiny. Mija po drodze jezioro Kinkajmskie. Za Sędławkami wpada na drogę wojewódzką nr 592. W ten oto sposób dochodzi do Bartoszyca. Znajduje się tam jeden z punktów obsługi rowerzystów. W miejscu gdzie droga wojewódzka łączy się z drogą krajową nr 51 „Green Velo” pokrywa się z przebiegiem drogi krajowej, następnie skręcając w lewo na drogę wojewódzką nr 512 oraz kolejno odbijając w kierunku Skitna, aż do granicy gminy.
- **Szlak Bociani**, który rozciąga się na terenach gmin: Górowo Iławeckie, Bartoszyce, Sępoleń oraz poza granicami powiatu bartoszyckiego na terenie gmin Barciany i Srokowo. Szlak bocianich gniazd - to projekt realizowany od 1998 roku przez ornitologów badających okolice Żywkowa. Obejmuje on wsie Żywkowo, Toprzymy, Lejdy (gmina Bartoszyce), Szczurkowo, Lwowiec, Dujewo i Brzeźnica, gdzie skupiska bocianów są największe.
- **Szlak kajakowy rzeką Łyną** - należy do najpiękniejszych szlaków kajakowych Warmii i Mazur. Łyna płynie z południowego zachodu na północny wschód przez Bartoszyce do Sępopola, skąd bardziej zdecydowanie ku granicy państwa. Pierwsza stacja wodna znajduje się na terenie gminy Bartoszyce w miejscowości Perkujki (8km od Bartoszyca), następna w Bartoszycach; kolejny przystanek w miejscowości Szyłina Mała (gmina Bartoszyce). Następne miejsce do wodowania znajduje się w Szylinie Wielkiej (gmina Bartoszyce), odległej o około 1 km od poprzedniej stacji. W Sępopolu na przystanku wodnym oprócz stacji znajduje się także miejsce, gdzie można zorganizować ognisko, a w planach jest również utworzenie pola namiotowego. Ostatni przystanek na Łynie znajduje się za Sępopolem w miejscowości Stopki.
- **Leśna ścieżka dydaktyczna „Dąbowy Las”** znajduje się na terenie Leśnictwa Czarny Las przy drodze Galiny - Krawczyki, 200 m od drogi krajowej nr 57 i wsi Galiny. Trasa ścieżki przebiega przez las, który charakteryzuje się wielką różnorodnością gatunków drzew, krzewów i roślin runa. Trasa rozpoczyna się na parkingu leśnym i biegnie wzdłuż brzegu rzeki Pisy. Na trasie zachwycają wiekowe dęby szypułkowe, lipy i potężne buki, ustawione są także tablice tematyczne informujące o zjawiskach w lesie i gospodarce leśnej.
- **„Szlak generała J. H. Dąbrowskiego”** - szlak bojowy wojsk generała Jana Henryka Dąbrowskiego z czasów wojen napoleońskich rozpościera się od strony Mrągowa, Dobrego Miasta przez Łaniewo, Lidzbark Warmiński, Górowo Iławeckie i dalej za

granicę Prawdinsk, Bagrationowsk. Biegnie w kierunku miejscowości Ełk i trzykrotnie przekracza granicę państwową z Federacją Rosyjską.

- **Trasa rowerowo-samochodowa „Trasa Kardynała Stefana Wyszyńskiego”** – 126 km: Kętrzyn - Wilkowo - Beżławki - Święta Lipka - Reszel - Sątopy - Bisztynek - Wozławki - Kiwity - Stoczek Warmiński - Krekole - Samolubie - Bartoszyce - Łabędnik - Łankiejmy - Grabno - Kętrzyn - Karolewo - Wilamowo (lotnisko).

W gminie Bartoszyce istnieje również system 3 lokalnych tras rowerowych. Wszystkie mają formę zamkniętych pierścieni. Dwie z nich przebiegają przez obszar Ostoi Warmińskiej należącej do programu Natura 2000. Pierwsza z nich łączy Dąbrowę, Głomno, Bezledy i Kiertyny Wielkie, druga przebiega przez Tolko, Barciszewo, Wajsnory oraz Rodnowo. Trzecia trasa rozpoczyna się w mieście Bartoszyce i biegnie w kierunku Osieki, mijając Krawczyki, Galiny, Kosy, Węgoryty, Dębiany do Lusin. Na fragmencie od Lusin do Bartoszyce pokrywa się z istniejącym szlakiem „Green Velo”.

15. SYSTEM INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

15.1 SYSTEM SIECI WODOCIĄGOWEJ

Na terenie gminy Bartoszyce znajduje się 9 ujęć wód głębinowych, których wykaz z obszarem jaki zaopatrują w wodę przedstawia poniższa tabela:

Tabela 33. Ujęcia wód głębinowych na terenie gminy Bartoszyce

Lp.	Miejscowość	Rodzaj studni, głębokość	Wodociąg obsługujący miejscowości
1.	Bezledy	2 w 74; 75	35 - Bezledy, Bąsze, Ganitajny, Głomno, Karolewko, Kiertyny Małe, Kiertyny Wlk., Kisity, Kromarki, Leginy, Łapkajmy, Łojdy, Łoskajmy, Markiny, Molwity, Nowe Witki, Parkoszewo, Piergozy, Pilwa, Posłusze, Spytajny, Zawiersze, Żydowo, Nalikajmy, Wipławki, Wola, Piersele, Lejdy, Styłigi, Falczewo, Solno, Dądrowa kok, Skitno, Szylina Wlk., Wirwilty
2.	Galiny	2 w 138; 135	5 - Galiny, Borki Sędrowskie, Ciemna Wola, Trutnowo, Galinki
3.	Kinkajmy	2 w 90; 87	6 - Kinkajmy, Dębówko, Gile, Witki, Sędławki, Karolewka
4.	Łabędnik	2 w 122; 124	6 - Łabędnik, Bieliny, Bajdyty, Matyjaszki, Sokolica, Różyna
5.	Maszewy Wiatrowiec <i>Łobzowo gm. Sępól</i>	2 w 81; 82	13 - Maszewy, Nuny, Dębiany, Wiatrowiec, Węgoryty, Kosy, Wardomy, Łabędnik M, Gruda, Glitajny, Lusiny, Czerwona Górka Łobzowo
6.	Osieka	2 w 98; 115	5 - Osieka, Bukowo, Lipina, Perkujki, Ardapy
7.	Szwaruny	2 w 93; 94	7 - Szwaruny, Brzostkowo, Minty, Płęsy, Szwarunki, Krawczyki, Klekotki
8.	Tolko	2 w 93; 93	16 - Tolko, Borki, Kiersyty, Sortławki, Rodnowo, Wyręba, Wajsnory, Kicina Wargielity, Wojtkowo, Szczeciny, Burkarty, Wojciechy, Barciszewo, Merguny, Taplikajmy
9.	Gromki	1 w 60	2 - Gromki, Króle

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę są wodociągi zbiorowe przesyłowe obejmujące zasięgiem kilka miejscowości. Wodociągi te są ze sobą połączone, gdzie w przypadku awarii jednej ze stacji zaopatrzenie w wodę przejmuje inna. Wydajność istniejących ujęć wodnych jest wystarczająca na zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych gminy.

Długość czynnej sieci rozdzielczej z końcem 2021 roku wynosiła 324,2km.

Na terenie Bartoszyce według danych GUS na koniec 2021 roku 98,7 % ludności korzystało z instalacji wodociągowych. Małe miejscowości gminy posiadają własne, małe ujęcia ze stacjami uzdatniania i lokalne przyłącza wodociągowe.

Tabela 34. Wskaźniki rozwoju sieci wodociągowej w latach 2018-2021 na terenie Gminy Bartoszyce

Wskaźnik	2018	2019	2020	2021
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	98,6	98,6	98,7	98,7
Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej [km]	322,1	323,4	324,0	324,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

15.2 SYSTEM SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ

Gmina Bartoszyce jest bardzo słabo skanalizowana. Na jej terenie znajduje się 7 oczyszczalni ścieków oraz kilkadziesiąt oczyszczalni przydomowych. Na terenie gminy długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 77,00 km, według danych na koniec 2021 r. Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 637 sztuk, a liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosiła 5073.

Tabela 35. Podstawowe dane dotyczące wytwarzania i oczyszczania ścieków w gminie Bartoszyce [dam3]

	ścieki oczyszczane odprowadzone	ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną
Gmina Bartoszyce	132,0	135,5

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Zaawansowanie rozwoju sieci kanalizacyjnej na terenie gminy można zaobserwować na podstawie danych z tabeli poniżej. Wynika z niej jasno, że długość sieci kanalizacyjnej na przestrzeni ostatnich 10 lat uległa znacznemu wydłużeniu: z 27,3 km w roku 2013 do 77 km w roku 2021(prawie trzykrotnie) . Dynamika wzrostu długości sieci kanalizacyjnej jest znacznie wyższa niż dynamika wzrostu długości sieci wodociągowej. Wpłynęło to na zmniejszenie dysproporcji pomiędzy stanem skanalizowania i zwodociągowania gminy. Znacznie wzrosła również liczba ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej. Dostęp do sieci kanalizacyjnej, wg danych GUS w roku 2021 miało 5073 mieszkańców gminy Bartoszyce, co stanowi 47,8% ludności gminy.

Tabela 36. Wskaźniki rozwoju sieci kanalizacyjnej w Gminie Bartoszyce w latach 2013-2021.

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	27,3	53,8	62,0	65,0	69,4	69,6	74,6	76,8	77,0
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	25,3	37,6	42,2	42,5	41,5	42,9	44,5	46,8	47,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej muszą być zgodne z założeniami przyjętymi w podjętej uchwale Rady Gminy Bartoszyce w sprawie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków.

15.3 SYSTEM SIECI GAZOWEJ

Na terenie gminy wiejskiej Bartoszyce znajdują się gazociągi dystrybucyjne Polskiej Spółki Gazownictwa. Występuje sieć wysokiego, średniego niskiego ciśnienia.

Do gminy Bartoszyce doprowadzany jest gaz ziemny wysokometanowy za pośrednictwem gazociągów wysokiego ciśnienia relacji:

- Olsztyn– Bartoszyce– DN 100, rok budowy 1987;
- Kętrzyn- Bartoszyce– DN 200, rok budowy 1994.

Ponadto do stacji redukcyjno – pomiarowych gaz doprowadzają odgałęzienia od głównych szlaków:

- DN 100 odgałęzienie do SRP Bartoszyce, rok budowy 1987,
- DN 200 odgałęzienie do SRP Wiatrak, rok budowy 1994,
- DN 200 odgałęzienie SRP Bartoszyce – odgałęzienie SRP Wiatrak, rok budowy 1994.

Długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy Bartoszyce w 2021 roku wynosiła 37,539 km. Tylko 4 miejscowości gminy leżące w sąsiedztwie miasta Bartoszyce są zgazyfikowane: Wiatrak, Wawrzyny, Okopa, Połęcze.

W 2021 r. w gminie Bartoszyce 91 gospodarstw było odbiorcami gazu. W ostatnich 10 latach zauważalny jest niewielki, lecz stały wzrost liczby gospodarstw korzystających z sieci gazowej.

Tabela 37. Wskaźniki rozwoju sieci gazowej w latach 2013-2021 na obszarze Gminy Bartoszyce

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
długość czynnej sieci w [m]	35 846	36 020	36 375	36 375	36 468	36 940	37 041	37 539	37 539
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	63	76	76	79	80	82	77	82	91
ludność korzystająca z sieci gazowej	2,2	2,3	2,4	2,5	2,6	2,6	2,6	2,7	3,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

15.4 SYSTEM ELEKTROENERGETYCZNY

Na terenie gminy Bartoszyce nie ma linii energetycznych najwyższych napięć, nie ma również planów ich wykonania. Zapotrzebowanie na energię elektryczną na obszarze Gminy Bartoszyce pokrywane jest z istniejącej stacji elektroenergetycznej 110KV/15kV GPZ „Bartoszyce i dalej poprzez układ sieci dystrybucyjnej SN 15kV powiązanej z ww. stacją do lokalnych stacji transformatorowych 15/0,4kV.

Stacja 110kV/15kV zasilana jest z linii napowietrznych 110 kV w relacjach: GPZ Lidzbark Warmiński – GPZ Bartoszyce – RS Rożyna – GPZ Korsze.

Istniejący stan sieci oraz jego układ w sposób zadawalający zapewnia odbiorcom dostawę energii elektrycznej. Linie energetyczne są w dobrym stanie technicznym i zapewniają pełne pokrycie potrzeb na energię elektryczną w całej gminie.

Nowoprojektowane obiekty na terenie gminy zasilane będą w ramach prowadzonej na bieżąco przez operatora sieci działalności przyłączeniowej wynikającej z obowiązującego prawa i przepisów. Biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia dostawy energii elektrycznej na potrzeby nowej zabudowy mieszkaniowej i wielofunkcyjnej niezbędne będzie wybudowanie na

terenie gminy nowych stacji 15/0,4 kV raz z wykonaniem powiązań funkcjonalnych z istniejącymi i projektowanymi liniami 15 kV.

15.5 SYSTEM CIEPŁOWNICZY

Zabudowa na terenie gminy Bartoszyce jest rozproszona, więc na terenie gminy nie ma większych zcentralizowanych systemów ciepłowniczych. Własne kotłownie opalane najczęściej paliwami tradycyjnymi (węgiel, drewno) wykorzystywane są przez większość gospodarstw domowych, budynków administracji publicznej i zakładów pracy. Zużycie węgla przez podmioty indywidualne jest trudne do oszacowania.

Scentralizowana sieć ciepłownicza występuje jedynie w większych miejscowościach i dotyczy zabudowy wielorodzinnej. Kotłownie osiedlowe zlokalizowane są w:

- Bezledach– własność spółdzielni mieszkaniowej „Północ” – 2 kotły WCO 80A o łącznej mocy 4,4 MW wykorzystujące jako paliwo miał węglowy,
- Tolko– 4 kotły o łącznej mocy 1,2 MW,
- Łabędniku– 2 kotły o łącznej mocy 960 kW,
- Galinach– kocioł o mocy 250 kW.

Zgodnie z projektem założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na lata 2021-2035 na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji stwierdzono, że potrzeby cieplne mieszkańców gminy nie są w pełni zabezpieczone. W budynkach zaopatrywanych z lokalnych sieci ciepłowniczych istnieje konieczność przygotowania ciepłej wody użytkowej w okresie letnim indywidualnie. Budynki jednorodzinne muszą przygotowywać ciepłą wodę użytkową indywidualnie, wykorzystując często niskowydajne lub drogie technologie (kotły CO, podgrzewacze elektryczne).

Bezpieczeństwo zaopatrzenia w ciepło mieszkańców na cele ogrzewnicze w sezonie zimowym jest zabezpieczone. Zaopatrzenie w węgiel i paliwa płynne lub gazowe na cele ogrzewnicze są warunkowane przez rynek. Zła sytuacja ekonomiczna gospodarstw domowych w gminie może prowadzić jednak do braku możliwości zaopatrzenia mieszkańców w niezbędne paliwa, szczególnie w sytuacji wzrastających cen paliw. W odniesieniu do części mieszkańców gminy można stosować pojęcie o nazwie „ubóstwo energetyczne”, które oznacza brak ekonomicznych zdolności do zaspokojenia potrzeb energetycznych. Zjawisko jest spowodowane przede wszystkim zwiększonym zapotrzebowaniem wskutek bardzo wysokich potrzeb energetycznych – np. bardzo wysoka energochłonność budynku oraz brak technicznej możliwości zaspokojenia potrzeb cieplnych. Zjawisko ubóstwa prowadzi do obniżenia komfortu życia oraz degradacji budynków (np. na skutek niedogrzanego budynku). Zaleca się podniesienie samowystarczalności gminy poprzez wykorzystanie własnych zasobów oraz ich przetworzenie we własnym zakresie

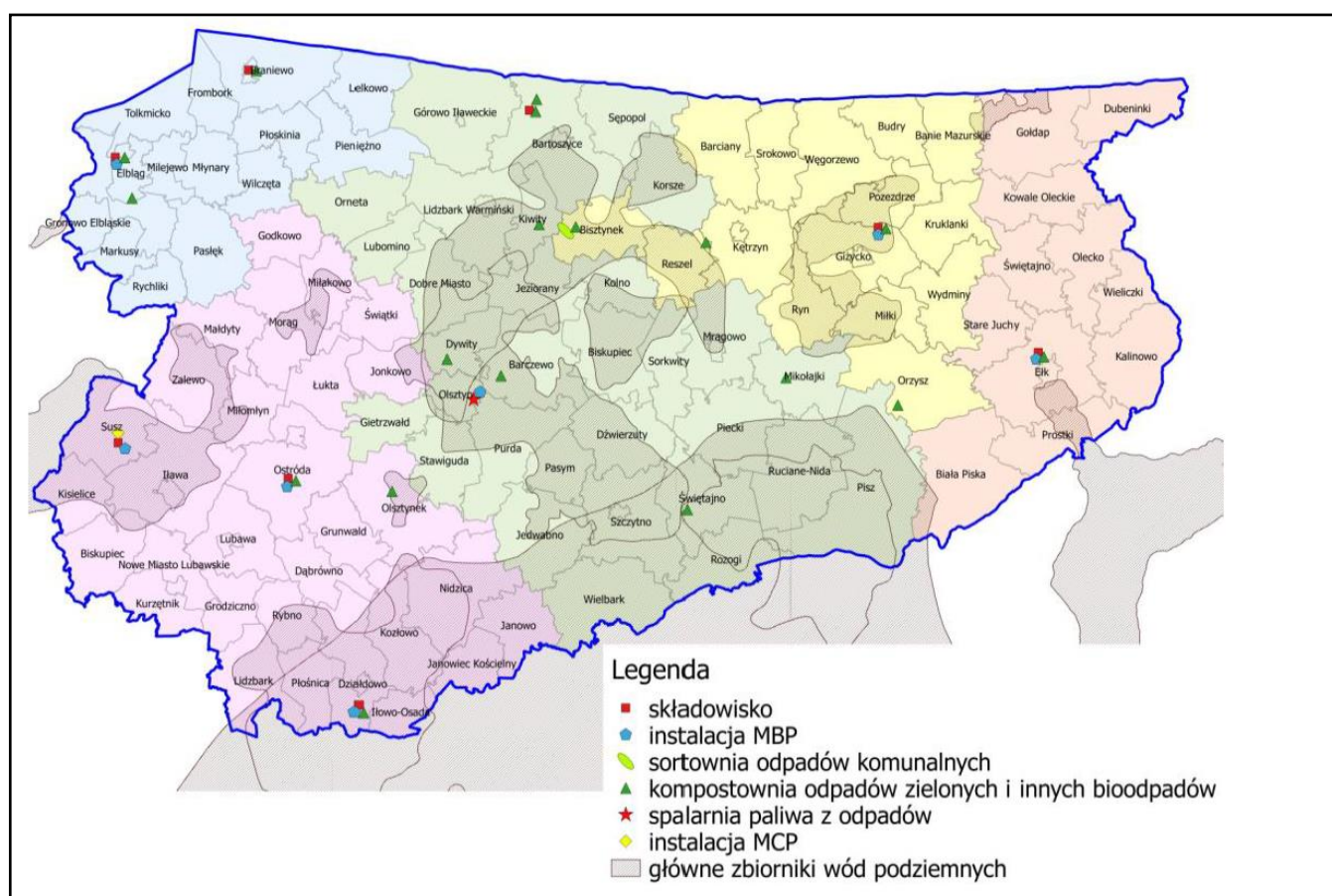
15.6 GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, odpadami komunalnymi nazywa się odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Głównymi źródłami odpadów komunalnych na terenie gminy są gospodarstwa domowe, handel, usługi, szkolnictwo, obiekty turystyczne oraz obiekty działalności gospodarczej i wytwórczej.

W województwie warmińsko – mazurskim wyodrębniono 5 regionów gospodarki odpadami komunalnymi. Gmina Bartoszyce należy do Regionu Centralnego, który obejmuje również Miasto Olsztyn, Bartoszyce (M), Górowo Iławeckie (M), Górowo Iławeckie (W), Sępól, Lidzbark Warmiński (M), Lidzbark Warmiński (W), Orneta, Kiwity, Lubomino, Mrągowo (M), Mrągowo (W), Mikołajki, Piecki, Sorkwity, Biskupiec, Barczewo, Dobrze Miasto, Dywity, Jeziorany, Gietrzwałd, Purda, Stawiguda, Świątki, Kolno, Pisz, Ruciane-Nida, Szczytno (M), Szczytno (W), Dźwierzuty, Rozogi, Wielbark, Jedwabno, Pąsym, Świętajno, Korsze.

Odpowiedzialność za organizację gospodarki odpadami w omawianym regionie ponosi Olsztyński Zakład Komunalny Sp. z o.o. w Olsztynie oraz Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Bartoszycach. Instalacje regionalne do przetwarzania odpadów komunalnych w Regionie Centralnym zlokalizowane są w Olsztynie i Wysiecu. Na terenie gminy jest czynne składowisko ZGO Sp. z o.o. o pojemności 388 500 m³.

Rys. 12. Lokalizacja RIPOKów oraz instalacji do termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych w województwie warmińsko-mazurskim.

Źródło: PLAN GOSPODARKI ODPADAMI DLA WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO NA LATA 2016-2022

15.7 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Zgodnie z Planem Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego największe znaczenie dla województwa w rozwoju odnawialnych źródeł energii mają elektrownie wiatrowe, elektrownie na biogaz i elektrownie wodne.

Na terenie gminy występują głównie indywidualne instalacje o małej mocy - kolektory słoneczne, pompy ciepła, kotły na biomasę.

Od 2018 roku zostały wydane 3 decyzje o warunkach zabudowy dla budowy instalacji fotowoltaicznych w miejscowości Adrapy.

Energia słoneczna

Nasłonecznienie gminy Bartoszyce należy do niższych w Polsce i wynosi ok 996 kWh/m² warto jednak wspomnieć, że prócz samego nasłonecznienia ważnym współczynnikiem decydującym o zasobach energetycznych jest uśłonecznienie czyli czas w którym świeci słońce. Uśłonecznienie w gminie Bartoszyce wynosi ok. 36-38% i jest jednym z najwyższych w Polsce. Gmina Bartoszyce ma nieco niższy uzysk energii niż inne rejony kraju, natomiast wysoki wskaźnik uśłonecznienia powoduje, że uzyskiwana tu energia słoneczna należy do najbardziej stabilnych. Atutem gminy Bartoszyce jest więc jedno z najwyższych w Polsce uśłonecznień co sprawia, iż instalacje znajdujące się na terenie gminy należą do najstabilniejszych w kraju. Obecnie na terenie gminy Bartoszyce omawiane źródło energii odnawialnej jest wykorzystywane w formie instalacji fotowoltaicznych, kolektorów słonecznych.

Energia geotermalna

Gmina Bartoszyce leży na obszarze o bardzo niskim strumieniu ciepłym z wnętrza Ziemi i nie ma potencjału na wykorzystanie energii geotermalnej. Ogrzewanie pomieszczeń jest ekonomicznie uzasadnione w przypadku wykorzystania wód o temperaturze powyżej 80oC. Na terenie powiatu bartoszyckiego rozpoznano zaleganie wód o temperaturze 30-45oC (na głębokościach 2000-2500 m). Takie wody ze względów opłacalności ekonomicznej mogą być wykorzystywane do hodowli ryb i celów rekreacyjnych (baseny, pływalnie), natomiast wykorzystanie ich do celów grzewczych i ciepłej wody użytkowej wymagałoby dodatkowego podgrzania. Istnieje jednak możliwość korzystania z energii geotermalnej za pośrednictwem pomp ciepła – zarówno w zabudowie jednorodzinnej, jak i w obiektach użyteczności publicznej.

Energia wiatru

Obszar gminy należy do II (bardzo korzystnej) strefy uwiętrznienia (wg Prof. Haliny Lorenc), więc stwarza potencjalnie bardzo dobre warunki do tworzenia elektrowni wiatrowych. W gminie Bartoszyce ogólna gęstość mocy wiatru na wysokości 30 m n.p.g. należy do średnich z możliwą do pozyskania energii od 1000 kWh do 1250 kWh na metr kwadratowy w ciągu roku. W chwili obecnej nie ma planów budowy elektrowni wiatrowych na terenie gminy, dodatkowo przy obecnie obowiązujących przepisach ustawy z dnia 20 maja 2016 rok o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (wraz ze zmianą z 2023r.) lokalizacja dużych instalacji na terenie naszego kraju jest bardzo ograniczona.

Energia biomasy

Biomasa to paliwo pochodzenia organicznego. Biomase można podzielić na biopaliwa, biogaz i biomasę stałą. Biomasa może być pozyskiwana z:

- leśnictwa,
- odpadów organicznych komunalnych,
- upraw roślin energetycznych i rolniczych,
- odpadów w gospodarce leśnej i przemyśle meblarskim,
- osadów ściekowych.

Biomasa jest aktualnie największym źródłem energii odnawialnej wykorzystywanym w Polsce. W polskich warunkach, w najbliższej perspektywie należy się spodziewać znacznego wzrostu zainteresowania wykorzystaniem drewna i słomy, a naturalnym kierunkiem rozwoju ich wykorzystania jest i będzie produkcja energii cieplnej. W przypadku gminy Bartoszyce będącej gminą rolniczą, zarówno drewno jak i słoma mogą stanowić bardzo duży zasób paliwa dla celów wytwarzania energii biomasy.

W gminie Bartoszyce planowane jest obecnie powstanie małej biogazowni rolniczej w miejscowości Nalikajmy o mocy 250 kW energii elektrycznej i 326 kW energii cieplnej, do której zaopatrzenia potrzeba ok. 60 ha upraw roślin.

Energia wodna

Głównym ciekim wodnym na terenie gminy Bartoszyce jest rzeka Łyna, innym większym ciekim wodnym jest rzeka Pisa o całkowitej długości 42 km. Największym zbiornikiem wodnym na terenie gminy jest jezioro Kinkajmskie .

Na terenie gminy Bartoszyce nie ma żadnych elektrowni wodnych, na rzece Łynie działa obecnie 7 małych elektrowni wodnych należących do spółki ENERGA WYTWARZANIE SA. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Bartoszyce zlokalizowane są 4 na terenie gminy Lidzbark Warmiński i miasta Lidzbark Warmiński. Wobec dobrych warunków hydrologicznych Łyny powstała koncepcja stworzenia kaskady spiętrzającej na dolnym odcinku Łyny pomiędzy Lidzbarkiem Warmińskim i granicą państwa, koncepcja ta zakłada powstanie 6 progów spiętrzających i budowę małych elektrowni wodnych. Planowana sytuacja progów to: Wojdyty, Kotowo, Ardapy, Bartoszyce, Szylina Mała i Smolanka. Do roku 2014 powstały pierwsze dwie elektrownie wodne w miejscowości Wojdyty (2 turbiny po 300 kW każda, wybudowania 2002r.) oraz Kotowo (turbina 490 kW powstała 2009r.). Według danych ujętych w programie małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2015-2016 planowany był próg spiętrzający w miejscowości Ardapy, który ma mieć wysokość 3,7 m, a w miejscowości Szylina Mała 3,2 m. Elektrownia wodna w Ardapach ma mieć moc około 650 kW, a w Szylinie Małej około 600 kW.

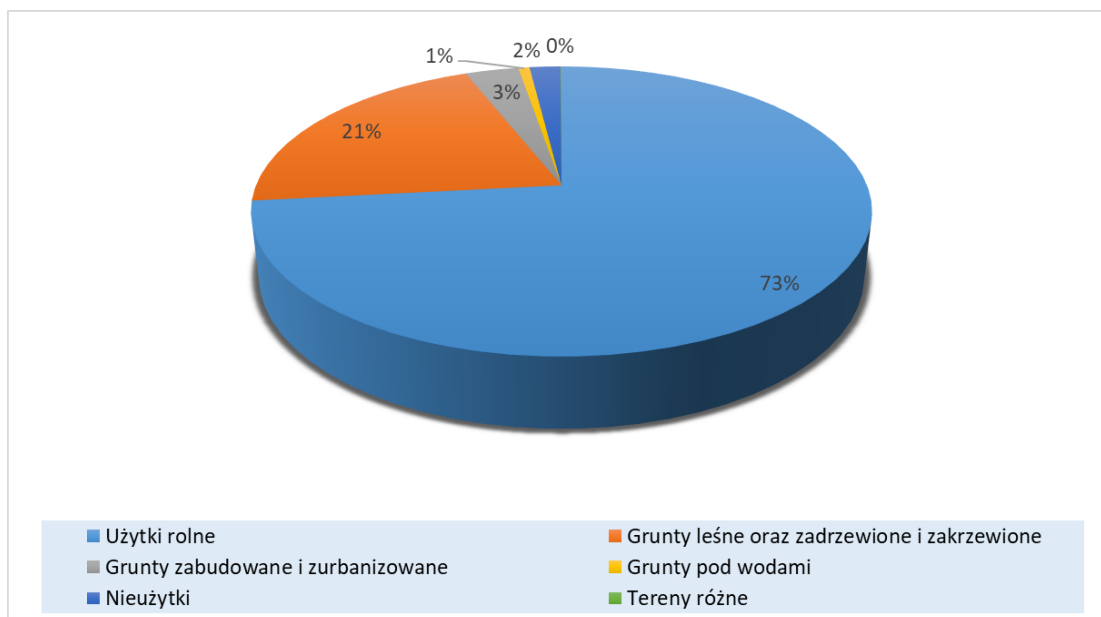
16. BILANS TERENU

Powierzchnia gruntów na terenie gminy Bartoszyce zgodnie ze zbiorczym zestawieniem gruntów sporządzanym przez Starostwo Powiatowe w Bartoszczach wynosi 42 722 ha. Większość z nich stanowią grunty orne, które zajmują ok. 54%. Zestawienie gruntów o różnym sposobie użytkowania funkcjonalno-przestrzennego w gminie, przedstawia się następująco:

UŻYTKI GRUNTOWE				
Podział		Pow. ew. (ha)	Udział w pow. gminy [%]	
Użytki rolne 31 313 ha	Grunty orne - R		23 125	54,13%
	Sady - S-R, S-Ł, S-Ps itd.		15	0,04%
	Łąki trwałe -Ł		2 203	5,16%
	Pastwiska trwałe - Ps		5 157	12,07%
	Grunty rolne zabudowane - B-R, B-Ł, B-Ps itd.		620	1,45%
	Grunty pod stawami - Wsr		23	0,05%
	Grunty pod rowami - W		170	0,40%
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 8 857 ha	Lasy - Ls		8234	19,27%
	Grunty zadrzewione i zakrzewione - Lz-R, Lz-Ł itd.		623	1,46%
Grunty zabudowane i zurbanizowane 1409 ha	Tereny mieszkaniowe - B		136	0,32%
	Tereny przemysłowe - Ba		44	0,10%
	Inne tereny zabudowane - Bi		43	0,10%
	Zurbanizowane tereny niezabudowane - Bp		3	0,01%
	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - Bz		27	0,06%
	Tereny komunikacyjne	Drogi - dr	1015	2,37%
		Tereny kolejowe - Tk	130	0,30%
		Inne - Ti	0	0,00%
	Użytki kopalne - K		12	0,03%
Grunty pod wodami 298 ha	Morskimi wewnętrznymi - Wm		0	0,00%
	Powierzchniowymi płynącymi - Wp		292	0,68%
	Powierzchniowymi stojącymi - Ws		6	0,01%
Nieużytki - N		820	1,92%	
Tereny różne - Tr		24	0,06%	

Z wyżej przedstawionego zestawienia wynika, że duży obszar zajmują grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - ok. 8857 ha, czyli ok. 20,73 % ogólnej powierzchni gminy. Nie jest to jednak liczba imponująca biorąc pod uwagę całą powierzchnię gminy oraz to, że stopień lesistości kraju kształtuje się w okolicach 29,4%. Pozostałe grunty stanowią niewielki odsetek całego obszaru gminy.

Wykres 7. Zestawienie gruntów na terenie gminy wiejskiej Bartoszyce

16.1 Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało sformułowane na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy. W efekcie sytuacja przedstawia się następująco:

1) Na podstawie analizy ekonomicznej gminy (przedstawionej m.in. w rozdziale 8. Gospodarka założono, że w celu aktywizacji społeczno-gospodarczej ludności, przyciągnięcia ludzi młodych oraz zatrzymania emigracji, przy jednoczesnym wzroście imigracji i ograniczeniu bezrobocia, konieczne jest zarezerwowanie nowych terenów inwestycyjnych i aktywności gospodarczej. W tym celu wyznaczono tereny produkcyjno-usługowych o ogólnej powierzchni ponad 95 ha.

2) Na podstawie analiz społecznych, prognoz demograficznych przedstawionych m.in. w rozdziałach 7 i 10 niniejszego studium, przy obliczaniu maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę wzięto pod uwagę następujące zależności:

- a) zanikanie wielopokoleniowych rodzin na rzecz dominacji modelu rodziny małej. Jak wynika z wielu badań współcześnie występuje tendencja do zanikania wielopokoleniowych rodzin na rzecz dominacji modelu rodziny małej, dwupokoleniowej (nuklearnej), która jest niezależną jednostką ekonomiczną i mieszkalną,
- b) rezygnację z budownictwa wielorodzinnego w mieście na rzecz zamieszkania w domu jednorodzinnym na wsi - powstawanie większego skupiska zabudowy mieszkaniowej ludności zajmującej się działalnością nierolniczą w formie zabudowy jednorodzinnej,
- c) położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – miasto Bartoszyce,
- d) poprawę sytuacji materialnej mieszkańców gminy, a w ślad za tym wzrost samodzielności zamieszkania,

- e) wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania o 5,3 m² (z 74,8 m² w 2012 r. do 80,1 m² w 2021 r. wg danych GUS)
- f) poprawę lub utrzymanie obecnego poziomu struktury wielkości mieszkań,
- g) potencjał wynikający z najliczniejszej grupy wiekowej ludności w wieku od 20 do 24 lat.

3) Decyzje o warunkach zabudowy:

W latach 2013 – 2022 Wójt Gminy Bartoszyce wydał 975 decyzji o ustaleniu warunków zabudowy z czego 408, czyli 42% dotyczyło nowych zamierzeń inwestycyjnych związanych z zabudową mieszkalną jednorodzinną, a 5% stanowiła zabudowa zagrodowa. Największy rozwój zabudowy jednorodzinnej odnotowano w obrębach zlokalizowanych przy granicy z miastem Bartoszyce oraz w obrębach, które są skomunikowane z drogami krajowymi. Około 50 % działek, dla których ustalono warunki zabudowy dotyczące budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego znajdowało się w obrębach: Dąbrowa, Wirwilty, Falczewo, Kiertyny Wielkie i Małe, Galiny, Kinkajmy, Krawczyki i Wojciechy.

4) Na podstawie analiz środowiskowych wskazano uwarunkowania ekofizjograficzne gminy – ograniczenia i wskazania (podrozdział 3.4), które wzięto pod uwagę podczas szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę.

5) Na podstawie danych urzędu Gminy Bartoszyce dokonano analizy powierzchni użytkowych ze sprawozdań okresowych do podatku od nieruchomości. Analizie poddano lata 2013-2022. Z przeprowadzonej analizy wynika, że wielkość powierzchni użytkowej na terenie gminy w poszczególnych rodzajach nieruchomości sukcesywnie wzrasta. Wzrost powierzchni użytkowej nieruchomości na przestrzeni wymienionych powyżej lat wyniósł 30 102,25 m².

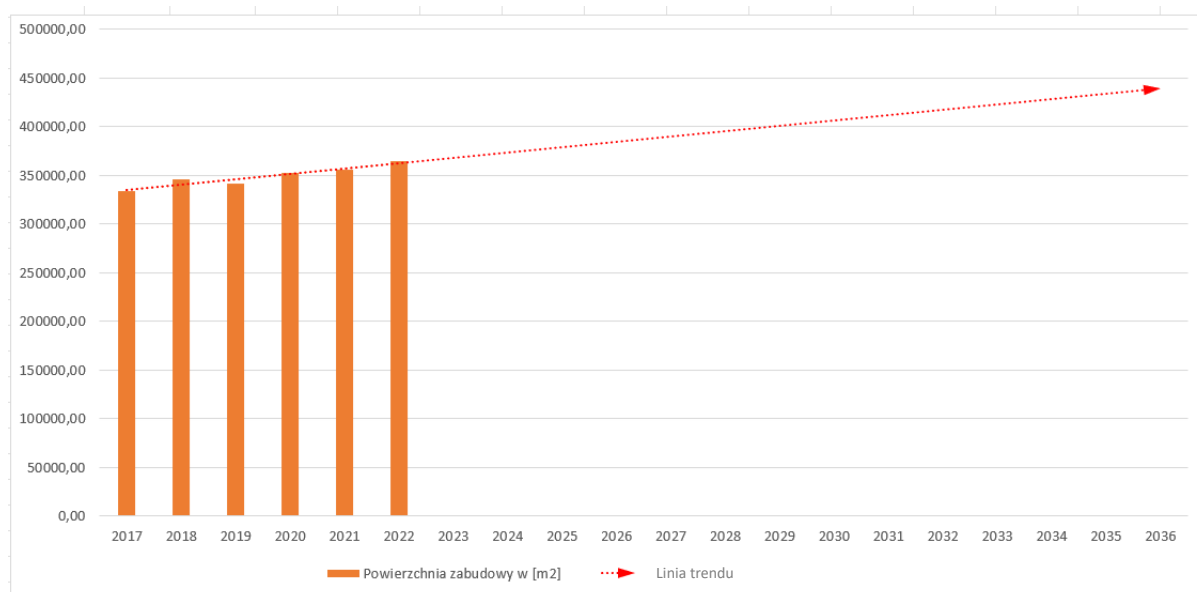
Tab. 38 Powierzchnie użytkowe w podziale na rodzaje/typy nieruchomości do celów podatkowych na terenie gminy Bartoszyce w m².

Rodzaj/typ nieruchomości	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Budynki mieszkalne lub ich części	232848,41	245485,0	244215,00	252358,00	253031,00	261508,00
Części budynków mieszkalnych – zajęte pod działalność gospodarczą i budynki inne niż mieszkalne związane z działalnością gospodarczą	31411,38	31991,00	34047,00	34907,00	34957,00	32105,00
Budynki zajęte na udzielanie świadczeń zdrowotnych	78,45	175,00	232,00	180,00	656,00	762,00
Budynki zajęte na obrót materiałem siewnym	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00	0,00
Pozostałe budynki lub ich części	69626,51	68182,00	62888,00	65070,00	67132,00	69892,00
RAZEM	334164,75	346033,00	341582,00	352715,00	355976,00	364267,00

Źródło: Urząd Gminy w Bartoszycach

6) Na podstawie danych posiadanych z Urzędu Gminy Bartoszyce z lat 2017-2022, można wygenerować linię trendu wzrostu powierzchni użytkowej zabudowy na terenie gminy. Graficzne zobrazowanie trendu wzrostu powierzchni użytkowej zabudowy do roku 2036 przedstawiają poniższe ryciny.

Tabela 39. Prognoza wzrostu wartości powierzchni użytkowej zabudowy na terenie gminy Bartoszyce do roku 2036

7) Powierzchnia użytkowa zabudowy, liczona na potrzeby podatkowe gminy Bartoszyce nie obejmuje m. in. budynków inwentarskich (kurniki, chlewnie, itp.) oraz budynków na potrzeby działalności rolniczej (stodoły, garaże itp.).

8) Na potrzeby studium przyjęto, że realną powierzchnię użytkową zabudowy obrazuje współczynnik, który powstał w oparciu o iloraz powierzchni zabudowy zrysowanej z mapy gminy do powierzchni użytkowej zabudowy do naliczenia opłat podatkowych.

Wyliczenie współczynnika polega na podzieleniu powierzchni zabudowy zrysowanej z mapy przez powierzchnię użytkową zabudowy do celów podatkowych. Przeprowadzone działanie przedstawia się następująco:

$$\bullet 8\,322\,624,07\text{m}^2 / 364\,267,00\text{m}^2 = 22,85$$

Oznacza to, że na każdy metr kwadratowy powierzchni użytkowej do celów podatkowych przypada 22,68 m² powierzchni terenu. Sytuacja taka wynika z wielu aspektów. Po pierwsze powierzchnia użytkowa zabudowy obejmuje tylko i wyłącznie rzeczywistą powierzchnię lokali. Po drugie zabudowa to nie tylko budynki ale również infrastruktura z nimi związana stanowiąca jej integralną całość tj. podwórka, obejścia gospodarskie, tereny komunikacyjne, wszelkie powierzchnie biologicznie czynne, place zabaw, itp. Wszystko co w wymiarze społecznym stanowi o zagospodarowaniu przestrzennym gruntu i dla przeciętnego mieszkańca gminy jest nierozdzielalnym elementem powierzchni zabudowy.

9) Na potrzeby dalszych obliczeń przyjęto, że powierzchnię użytkową stanowi powierzchnia zrysowana z mapy przeliczona przez wyliczone powyżej współczynniki. Obliczona w ten sposób powierzchnia użytkowa pozwala na realne określenie zapotrzebowania gminy na nowe tereny inwestycyjne.

10) Należy mieć na uwadze, że ciągi komunikacyjne przedstawione są w studium liniowo, stąd w przyszłości z konturów zajmowanych pod zabudowę zostaną wydzielone powierzchnie pod ciągi

komunikacyjne, a tym samym powierzchnia zaplanowana pod daną funkcję ulegnie zmniejszeniu.

11) Wzięto pod uwagę specyfikę gminy Bartoszyce, często siedliska lub zabudowa zagrodowa zajmują powierzchnię 3000 m² lub więcej. Odgrywa to istotne znaczenie w projektowaniu zabudowy, którą planuje się zupełnie inaczej niż w porównaniu np. do ośrodków miejskich.

12) Należy mieć na uwadze, że studium wyznacza powierzchnię biologicznie czynną, co oznacza, że tylko część powierzchni zajmowanych przez daną funkcję terenu będzie przeznaczona pod zabudowę. Reszta terenu będzie z reguły stanowiła obejście gospodarskie lub tereny zielone towarzyszące zabudowie jednorodzinnej,

13) Gmina Bartoszyce posiada obecnie 10 obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego. Zmiana przeznaczenia gruntów projektowanej zabudowy na rolne skutkowałaby dla Gminy ogromnymi odszkodowaniami. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 u.p.z.p. w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu. Usunięcie zatem zabudowy zaprojektowanej w planach jest niecelowe oraz ze względów społecznych i ekonomicznych niewskazane. W związku z powyższym na poziom studium przeniesiono tereny przeznaczone pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na podstawie wyżej opisanych analiz powstała tabela obrazująca zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy.

Tabela 40. Zapotrzebowanie na nową zabudowę wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy – gmina Bartoszyce

Lp.	Funkcja	Powierzchnia użytkowa do celów podatkowych w (m ²)	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)
1	Mieszkaniowa (MN2)	443 828,10	1 014,15
2	Produkcyjno - usługowa (PU2)	55 806,26	127,52
3	Usługowa (U2)	13 478,60	30,80
3	razem	513 112,96	1 172,46

16.2 Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno- przestrzennej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy

W granicach gminy wyróżniono około 738,49 ha obszaru zwartej zabudowy. Rozkład przestrzenny obszarów zwartej zabudowy dla poszczególnych obrębów ewidencyjnych przedstawia poniższa tabela:

Tabela 41. Obszar zwartej zabudowy w podziale na obręby

Lp.	Obręb	Powierzchnia (ha)
1	KRAWCZYKI	14,94
2	ŁABĘDNIK MAŁY	2,09
3	TOLKO	10,87
4	SOLNO	3,04
5	WARDOMY	3,16
6	MASZEWY	8,29
7	CIEMNA WOLA	3,90
8	DĘBIANY	4,31
9	SPÓRWINY	4,89
10	PIERSELE	2,76

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

11	DĄBROWA	39,75
12	BARCISZEWO	8,41
13	PLĘSY	8,58
14	KROMARKI	6,80
15	TAPILKAJMY	5,72
16	BUKOWO	3,43
17	GŁOMNO	5,23
18	WOJCIECHY	39,46
19	ZAWIERSZE	6,63
20	WIPLAWKI	4,48
21	WIRWILTY	12,72
22	POSŁUSZE	7,68
23	WĘGORYTY	5,24
24	BORKI SĘDRÓWSKIE	5,18
25	ARDAPY	4,62
26	WAJSNORY	9,05
27	OKOPA	5,20
28	GROMKI KRÓLE	5,94
29	ŁOJDY	11,27
30	FALCZEWO	20,22
31	KIERSITY	3,66
32	BURKARTY	7,60
33	ŻYDOWO	16,05
34	MARKINY	4,25
35	BEZLEDY	28,14
36	LUSINY	5,92
37	RODNOWO	21,05
38	GILE	2,67
39	SZYLIŃA	12,16
40	WOJTKOWO	8,10
41	WARGIELITY-SZCZECINY	5,61
42	MINTY	22,12
43	DĘBÓWKO-KAROLEWKO	3,62
44	KOSY	4,75
45	NALIKAJMY	4,17
46	OSIEKA	15,41
47	WAWRZYN	22,26
48	WITKI	8,16
49	SĘDLAWKI	20,16
50	GALINY	56,43
51	ŁABĘDNIK DUŻY	16,34
52	KIERTYNY W. i M.	19,19
53	JARKOWO	6,88
54	LEGINY	12,36
55	SORTŁAWKI	4,48
56	TRUTNOWO	11,17
57	POŁĘCZE	26,25
58	SOKOLICA	26,95
59	KINKAJMY	15,45
60	SPYTAJNY	21,41
61	SKITNO	16,00
62	BAJDYTY	4,32
63	BORKI	6,33
64	PARKOSZEWO	5,21
SUMA		738,49

W skład wymienionych powyżej terenów wchodzi obszary istniejącej zabudowy, obszary niekorzystne do zabudowy w związku z uwarunkowaniami fizjograficznymi oraz wykluczone z zabudowy w związku z zakazami wynikającymi z przepisów odrębnych. W ramach wyżej wymienionych obszarów zwartej zabudowy, zostały określone powierzchnie możliwe do zagospodarowania. Tereny te należy traktować zgodnie z art. 10 pkt. 5 ust. 2 Ustawy o

planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1073), tj. obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej z możliwością lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy.

Tabela 42. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy na terenie gminy Bartoszyce

Lp.	Funkcja	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha) - poza planem	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha) - w planie	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha) -suma
1	M2	200,88	8,04	208,92
2	PU2	1,50	0	1,50
3	U2	0	0	0
4	razem	202,38	8,04	210,42

16.3 Chłonność obszarów przeznaczonych w MPZP pod zabudowę poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Na terenie gminy obowiązuje 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Analizując zagospodarowanie terenów w oparciu o przedmiotowe plany zauważyć można, że nie wszystkie zostały w pełni zrealizowane. W związku z powyższym wyodrębniono grunty niezagospodarowane, objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i jednocześnie znajdujące się poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Obszary te zostały na potrzeby studium przyjęte jako tereny projektowane do zabudowy, zgodnie z funkcjami określonymi w planie.

Chłonność obszarów przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę, na których możliwa jest lokalizacja nowej zabudowy oszacowano na wartość 114,82 ha.

Tabela 43. Obszary przeznaczone w MPZP pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – rozumiane jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, z podziałem na funkcje – obszar gminy Bartoszyce

Lp.	Funkcja	Powierzchnia użytkowa zabudowy (ha)
1	Mieszkaniowa (M2)	48,91
2	Produkcyjno - usługowa (PU2)	42,95
3	Usługowa (U2)	22,96
4	razem	114,82

16.4 Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, a chłonność obszarów

Jak wynika z zapisów art. 10 ust. 5 pkt 4 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę określa się jako różnicę wyliczonego wcześniej zapotrzebowania na nową zabudowę a sumy chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej i obszarów przeznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę,

poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej. Otrzymana w ten sposób powierzchnia stanowi ilość terenów możliwych do zaprojektowania pod nową zabudowę na terenie gminy.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę a chłonność obszarów opisywanych powyżej w ramach obszaru gminy Bartoszyce

$$\text{ZAPOTRZEBOWANIE} - \text{CHŁONNOŚĆ} = 1\,172,46 \text{ ha} - (210,42 \text{ ha} + 114,82 \text{ ha}) = 847,22 \text{ ha}$$

Jak wynika z przedstawionych bilansów, poza obszarami, dla których obliczono sumę powierzchni użytkowej zabudowy, można przewidzieć około 860,42 ha pod lokalizację nowej zabudowy na terenie gminy Bartoszyce.

Projektując nową zabudowę należy mieć na uwadze, że w pierwszej kolejności powinny być wypełniane nową zabudową tereny w ramach obszaru zwartej zabudowy, a dopiero później zagospodarowywać tereny poza nim. Wyznaczając tereny pod nową zabudowę należy zwrócić uwagę, że obecność nie wszystkich funkcji terenu w ramach zwartej zabudowy jest korzystna. Dlatego też powinno się dążyć do projektowania w ramach obszaru zwartej zabudowy w pierwszej kolejności terenów zabudowy mieszkaniowej i usług nieuciążliwych, a tereny przemysłowe, składowe, magazynowe oraz usługi uciążliwe lokalizować w skrajnych lokalizacjach obszarów zwartej zabudowy lub poza tymi obszarami.

16.5 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Realizacja inwestycji związanych z wykonaniem sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy zostanie sfinansowana ze środków własnych samorządu w zależności od zaplanowanych w budżecie gminy środków finansowych oraz innych źródeł finansowania zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Gmina Bartoszyce jak większość gmin na terenie kraju działa w oparciu o sporządzany corocznie budżet. Na cele inwestycyjne zabezpiecza i pozyskuje się środki zgodnie z przyjmowanymi co roku planami inwestycyjnymi, które wykonywane są sukcesywnie w zależności od potrzeb. Nie jest możliwym określenie dokładnych środków finansowych przeznaczonych w przyszłych latach na budowę infrastruktury. Poziom tych środków zależy bowiem od wielu czynników, jest uzależniony m.in. od pozyskania środków zewnętrznych np. z funduszy unijnych w poszczególnych okresach finansowania. Należy mieć na uwadze, że samo złożenie wniosku o dofinansowanie nie jest równoznaczne z tym, że takie dofinansowanie otrzyma.

W związku z powyższym pomimo zaplanowania dość znacznych terenów pod zabudowę przy jednoczesnym braku 100 % pokrycia finansowego na budowę infrastruktury w budżecie na lata 2021/2022, niezasadnym było by rezygnowanie z tych terenów w studium. Nie można zakładać, iż wszystkie zaplanowane inwestycje zostaną wykonane jednocześnie, z tego też względu zasadne jest umożliwienie realizacji inwestycji zgodnie z maksymalnym zapotrzebowaniem wynikającym z wykonanego bilansu terenów, a nie z prognozowanych możliwości finansowych gminy.

Należy podkreślić, że jednym z założeń sporządzanego studium, było projektowanie zabudowy wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych, w pobliżu terenów zainwestowanych i/lub uzbudowanych, oraz w miejscach których trend został wyznaczony największym

zainteresowaniem inwestycyjnym (pozwolenia na budowę, decyzje o warunkach zabudowy, wnioski mieszkańców).

Sieć istniejących ulic i dróg wewnętrznych, które można wykorzystać przy projektowaniu nowego osiedla, ma znaczący wpływ na koszty poniesione przez gminę przy okazji budownictwa mieszkaniowego. W ten sposób osiągnięte są znaczne oszczędności nakładów inwestycyjnych, a przy okazji można uzyskać nawiązanie do dawnego charakteru zabudowy.

Podobnie przedstawia się sprawa istniejącego uzbrojenia terenu. Istotne jest czy przez rozpatrywany teren lub w jego pobliżu przebiegają sieci magistralne (w przypadku gminy Bartoszyce zwłaszcza sieci wodociągowe i kanalizacyjne). Konieczność wykonania magistrali znacznie podnosi koszty inwestycji, a więc tereny położone w zasięgu istniejących uznano za korzystniejsze.

16.6 Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

Analiza potrzeb inwestycyjnych w świetle wyznaczonych długookresowych celów rozwoju w studium:

- ✓ Opracowanie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego – potrzeba inwestycyjna zaplanowana w m. in. w „Analizie aktualności opracowań planistycznych”,
- ✓ przygotowanie uzbrojenia terenów inwestycyjnych wyznaczonych w studium, a następnie w planie pod aktywność gospodarczą,
- ✓ Modernizacja/budowa/przebudowa dróg gminnych,
- ✓ Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- ✓ Inne inwestycje, których realizacja może okazać się niezbędna przy jednoczesnej realizacji zabudowy mieszkaniowej, jednak nie ma możliwości ich dokładnego ustalenia oraz sprecyzowania dla tak odległych ram czasowych. Będą to inwestycje realizowane w zależności od zapotrzebowania i są to m.in.: budowa ogólnodostępnych parkingów, wykonanie placów zabaw, realizacja obszarów przestrzeni publicznej.

Szacuje się, że potrzebami, które najbardziej obciążą budżet gminy będą inwestycje związane przede wszystkim z infrastrukturą techniczną. Zakłada się jednocześnie, że potrzeby te nie przewyższą możliwości finansowych gminy.

Proces wieloletniego programowania inwestycyjnego, poprzez opracowane i zastosowane rozwiązania metodyczne, pozwala na optymalizację zakresu rzeczowych potrzeb inwestycyjnych wobec możliwości finansowych gminy. Służy temu przewidywanie zasobów wolnych środków na zadania inwestycyjne w perspektywie kilku lat, wynikające m.in. z Wieloletniej Prognozy Finansowej oraz z corocznego uchwalanego budżetu gminy.

Projektowanie nowych obszarów pod zabudowę mieszkaniową, oraz uzbrajanie ich w niezbędną infrastrukturę techniczną należy potraktować jako inwestycję gminy, która będzie procentować w przyszłości w postaci podatków płaconych do budżetu przez mieszkańców. Gmina swój rozwój wiąże m. in. ze wzrostem obszarów pod zabudowę mieszkaniową, ale musi również przyciągać nowych inwestorów na teren gminy, który stworzą nowe miejsca pracy dla mieszkańców. Istotne w tym zakresie staje się wykorzystanie dogodnego położenia w stosunku do Federacji Rosyjskiej i związana z tym lokalizacja na terenie gminy przejścia granicznego w Bezledach. Nie projektuje się dużych powierzchni terenów inwestycyjnych negatywnie oddziałujących na środowisko i walory krajobrazowe regionu, które nierzadko bywają przyczyną konfliktów z miejscową ludnością, jak również mogą one stanowić czynnik demobilizujący do zamieszkania w ich pobliżu.

Podsumowanie

Dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe

Gmina Bartoszyce posiada wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe. Na obszarze gminy występuje licznie fauna i flora objęta prawnymi formami ochrony, w tym przede wszystkim Obszary Chronionego Krajobrazu, obszary Natura 2000, licznie występujące pomniki przyrody, a także użytki ekologiczne i lasy ochronne. Tereny objęte prawną ochroną stanowią obszary priorytetowe pod względem wykonania zadań z zakresu ochrony przyrody. Liczne formy terenowe wpływają znacząco na malowniczy i różnorodny krajobraz gminy. Należy zadbać przede wszystkim o zmniejszenie negatywnego wpływu gospodarki człowieka na naturalne środowisko przyrodnicze.

Gmina Bartoszyce charakteryzuje się bogatą historią. Posiada liczne zabytki wpisane do rejestru zabytków, ewidencji zabytków oraz strefy archeologiczne. Należy zadbać o odpowiednią opiekę nad zabytkami oraz ekspozycje elementów najbardziej cennych kulturowo w celu zachowania i pielęgnacji regionalnego dziedzictwa kulturowego.

Rolnictwo i turystyka

Gmina Bartoszyce jest gminą typowo rolniczą, gdzie użytki rolne stanowią ok. 65% całości powierzchni gminy, w tym głównie grunty orne. Występują gleby o wysokiej przydatności rolniczej tj. III i IV klasy bonitacyjnej. Gmina nie należy do bardzo rozdrobionych agrarnie – przeważają gospodarstwa średnie powyżej 15ha. Gmina posiada bardzo korzystne uwarunkowania dla rozwoju rolnictwa, w tym proponuje się rozwój gospodarstw ekologicznych nastawionych na eksport produktów oraz przetwórstwo rolno-spożywcze. Funkcją wspierającą gospodarstwa małe powinna być turystyka. Duże możliwości w przypadku gmin rolniczych daje rozwój agroturystyki oraz turystyki ekologicznej. Rozwój pozarolniczych funkcji na obszarach wiejskich mógłby znacząco wpłynąć na poprawę warunków życia mieszkańców, zmniejszenie bezrobocia oraz przedsiębiorczość społeczeństwa.

Prognoza demograficzna

Liczba ludności w Gminie Bartoszyce zmniejsza się z roku na rok, co wykazuje analiza zmian liczby ludności w ostatnich pięciu latach. W związku z tym przewiduje się dalszy spadek liczby ludności, głównie młodej, z przyczyn przeważnie zarobkowych. Ponad to dynamika zmian przyrostu naturalnego oraz struktury ekonomicznych grup ludności, z jednej strony może wpłynąć na dalszy spadek liczebności gminy, zaś z drugiej na pogłębianie się procesu „starzenia się” społeczeństwa gminy.

Sprzyjające prognozy dotyczą jednak wzrostu liczby osób zatrudnianych oraz wzrostu kwalifikacji i przedsiębiorczości mieszkańców, głównie w zakresie rozwoju rolnictwa i usług turystycznych.

Istotne jest określenie w części Studium dotyczącej kierunków zasad polityki przestrzennej i kierunków rozwoju, działań które umożliwią dalszy rozwój Gminy Bartoszyce i będą oparte na rzeczywistych możliwościach gminy i uwarunkowaniach jej rozwoju. Szczególną uwagę należy zwrócić na opracowywane w przyszłości miejscowe plany zagospodarowania terenu, przy sporządzaniu których należy mieć na uwadze chłonność projektowanej zabudowy, ruchy migracyjne i prognozy demograficzne.

Aneks

1. WYKAZ OBIEKTÓW NIERUCHOMYCH UJĘTYCH W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW

L.p.	Miejscowość	Obiekt
1	Adrapy	cmentarz ewangelicki
2	Bajdyty	cmentarz ewangelicki/jeniecki z II w.św. i mieszkańców wsi
3	Barciszewo	cmentarz ewangelicki
4	Bąsze	cmentarz ewangelicki
5	Bezledy	kaplica grobowa
6	Bezledy	cmentarz ewangelicki
7	Bieliny	ZDF: zespół dworsko-folwarczny ze spichlerzem (park-RZ)
8	Borki	ZDF: zespół folwarczny ze spichlerzem (park-RZ)- zespół nie istnieje
9	Borki	cmentarz ewangelicki
10	Borki Sędrowskie	ZDF: dwór
11	Borki Sędrowskie	ZDF:zespół dworsko-folw.:3 obory, stodoła, bud.prac.folwarcznych 1,3A-B,4A
12	Bożkowo	ZDF: zespół folwarczny: spichlerz, obora, czworak
13	Brzostkowo	ZDF: zespół folwarczny: stajnia, obora, rządówka, ob. budynek mieszkalny, czworak
14	Burkarty	Szkoła
15	Ceglarki	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: dwór, dwojak, stajnia-bud. wielofunkcyjny, stodoła
16	Ciemna Wola	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: budynek inwentarski (park-RZ)
17	Czerwona Górka	park
18	Dębiany	ZDF: b. wielofunkc.,spichlerz-lamus,czworak, dwojak ,b. mieszk., stodoła (2 stodoły i obora-> uwagi)
19	Dębiany	ZDF: spichlerz
20	Dębiany	ZDF: dwór
21	Dębiany	cmentarz ewangelicki
22	Galiny	plebania+ b. gospodarczy
23	Ganitajny	dom z 1899r.
24	Gile	ZDF: dwór
25	Głamsławki	park
26	Głomno	budynek dworca kolejowego
27	Głomno	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: park, spichlerz,stajnia,obora,osmiorak,sześciorak
28	Kicina	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: dwór,park.2 obory,stodoła,
29	Kicina	cmentarz ewangelicki
30	Kimkajmy	ZDF: zespół dworsko-folwarczny z parkiem
31	Kinkajmy	cmentarz ewangelicki
32	Kosy	ZDF: zespół folwarczny : park, chlewnia,stodoła,dwojak(bk-10), czworak (bk-11)
33	Krawczyki	cmentarz ewangelicki
34	Krawczyki	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: park -RZ
35	Kromarki	ZDF: zespół dworsko-folwarczno-parkowy-wozownia-magazyn, obora, stodoła, sześciorak

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

L.p.	Miejscowość	Obiekt
36	Lusiny	ZDF: zespół dw-folw.: (dwór i park-RZ)- 2 chlewnie, 2 stodoły, 2 dwojaki + b. gospodarczy, ośmiorak
37	Łabędnik	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: rządówka, spichlerz, dwojaki 1 i 2 (pałac i park -RZ)
38	Łabędnik	cmentarz ewangelicki
39	Łęg	cmentarz ewangelicki
40	Łojdy	ZDF:stajnia-ob. garaż,stajnia-spichlerz,obora,magazyn,łaźnia,stodoła
41	Łojdy	ZDF : stajnia-ob. budynek mieszkalny, czworak
42	Łojdy	ZDF: zespół dworsko-folwarczny-podwórze folwarczne z zabudowaniami gospodarcz. (pałac i park RZ)
43	Łoskajmy	park
44	Markiny	ZDF: zespół dworsko-folw.: droga kamienna z al. lip.+2 stodoły+stodoła-magaz.+ spichlerz
45	Maszewy	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: dwór + stodoła+ b. gospodarczy+ obora
46	Minty	szkoła- ob.świetlica i b.mieszkalny
47	Minty	dom+ (b. gospodarczy- xxx-wyłączono po weryfikacji)
48	Molwity	ZDF: zespół dworsko-folwarczny : :rządówka-ob. dom,chlewnia,czworaki, b, gospodarczy
49	Molwity	szkoła-ob. budynek mieszkalny
50	Nalikajmy	ZDF: park
51	Nalikajmy	ZDF:zespół folw: spichlerz-magaz,rządówka,3 obory,obora-spichlerz,spichlerzyk,czworaki
52	Osieka	ZDF: rządówka-ob.b. miesznr 2.+4 stodoły+ 3 obory z cz.mieszk+ stajnia+chlewnia+2 czworaki+2 dwojaki
53	Parkoszewo	cmentarz ewangelicki
54	Piersele	ZDF: zespół dworsko-folwarczny - 2 stajnie, rządówka,czworak
55	Płęsy	ZDF: zespół dworsko-folwarczny - rządówka-ob. b. mieszk., obora-spichlerz,stodoła,kuźnia,3 czworaki
56	Posłusze	ZDF: zespół dworsko-folwarczny
57	Rodnowo	cmentarz ewangelicki
58	Rodnowo	dom- ob.Biblioteka i Dom Kultury
59	Rodnowo	szkoła- ob. Biblioteka
60	Rodnowo-Kolonia	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: stajnia-spichlerz,chlew,obora,łaźnia-

L.p.	Miejscowość	Obiekt
		latryna
61	Rodnowo-Kolonia	ZDF: dwojak, czworak
62	Rodnowo Kolonia	dwór
63	Rodnowo/Biała Podlaska	ZDF: zespół dworsko-folwarczny- (wykreślono oborę na dz. 64/3)
64	Sępopól	cmentarz żydowski
65	Sokolica	cmentarz katolicki-d.ewangelicki
66	Sokolica	cmentarz ewangelicki
67	Sokolica	dom
68	Sokolica	dwór- ob.budynek mieszkalny i świetlica
69	Solno	cmentarz ewangelicki
70	Solno	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: dwór+ b. gosp. wielofunkcyjny, stajnia
71	Sporwiny	ZDF: zespół dworsko-folw.: dwór, park, stodoła(bk), obora, kuźnia, czworak, b. wielofunkcyjny (bk)
72	Spytajny	cmentarz ewangelicki
73	Szwaruny	ZDF: zespół dworsko-folwarczny: parkiem
74	Szwaruny	ZDF: spichlerz-ob.obora,stodoła,obora,stajnia/magazyn,czworak, dwojak
75	Szwaruny	ZDF: dwór
76	Tolko	ZDF: zespół folwarczny-dom ogrodnika, rządcówka, cielętnik, obora, stodoła,
77	Tolko	ZDF: stajnia
78	Tolko	ZDF: 4 czworaki
79	Wajsnory	cmentarz ewangelicki
80	Wawrzyny	ZDF: zespół dworsko-folwarczny-dwór, park, (spichlerz, stajnia, obora, chlewnia, 2 stodoły
81	Węgoryty	szkoła (ob.dom w zespole szkoły)
82	Węgoryty	ZDF:zespół dw-folw: dwór, stajnia/obora,chlew/obora,stajnia-ob.obora,obora
83	Wojciechy	cmentarz ewangelicki
84	Wola Duża	ZDF: zespół dworsko-folwarczny - stodoła, obora, stajnia
85	Wyłęba	ZDF: zespół dworsko-folwarczny-rządcówka, spichlerz,kuźnia,2 czworaki z b. gospodarczymi
86	Wyłęba	ZDF: obora - ob.owczarnia
87	Zawiersze	ZDF: zespół dworsko-folwarczny- 3 stajnie,dom nr 1
88	Żardyny	park

2. WYKAZ STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH UJETYCH W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
1	Ardapy	Bartoszyce	14-64	XI	37
2	Ardapy	Bartoszyce	14-64	XII	38
3	Ardapy	Bartoszyce	14-64	I	3
4	Ardapy	Bartoszyce	14-64	III	12

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
5	Ardapy	Bartoszyce	14-64	IV	23
6	Ardapy	Bartoszyce	14-64	V	24
7	Ardapy	Bartoszyce	14-64	VI	25
8	Ardapy	Bartoszyce	14-64	VII	27
9	Ardapy	Bartoszyce	14-64	VIII	28
10	Ardapy	Bartoszyce	14-64	II	11
11	Ardapy	Bartoszyce	14-64	IX	35
12	Ardapy	Bartoszyce	14-64	X	36
13	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	II	23
14	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	XII	33
15	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	XI	32
16	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	X	31
17	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	IX	30
18	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	VIII	29
19	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	VII	28
20	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	VI	27
21	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	V	26
22	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	IV	25
23	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	III	24
24	Bajdyty	Bartoszyce	16-66	I	22
25	Bąsze	Bartoszyce	12-64	I	14
26	Bezledy	Bartoszyce	12-63	I	1
27	Bezledy	Bartoszyce	12-63	II	7
28	Bezledy	Bartoszyce	12-63	III	11
29	Bezledy	Bartoszyce	12-63	IV	12
30	Borki	Bartoszyce	14-64	I	20
31	Borki Sędrowskie	Bartoszyce	16-65	I	1
32	Borki Sędrowskie	Bartoszyce	16-65	II	2
33	Burkaty	Bartoszyce	15-62	I	20
34	Ceglarki	Bartoszyce	14-64	I	13
35	Czerwona Góra	Bartoszyce	15-65	I	4
36	Czerwona Górka	Bartoszyce	15-65	I	8
37	Dąbrowa	Bartoszyce	13-64	I	4
38	Drawa	Bartoszyce	16-66	IX	9

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
39	Drawa	Bartoszyce	16-66	VII	7
40	Drawa	Bartoszyce	16-66	X	10
41	Drawa	Bartoszyce	16-66	XX	20
42	Drawa	Bartoszyce	15-66	I	9
43	Drawa	Bartoszyce	16-66	VI	6
44	Drawa	Bartoszyce	16-66	XI	11
45	Drawa	Bartoszyce	16-66	XII	12
46	Drawa	Bartoszyce	16-66	XIV	14
47	Drawa	Bartoszyce	16-66	XV	15
48	Drawa	Bartoszyce	16-66	XVI	16
49	Drawa	Bartoszyce	16-66	XVII	17
50	Drawa	Bartoszyce	16-66	VIII	8
51	Drawa	Bartoszyce	16-66	I	1
52	Drawa	Bartoszyce	16-66	II	2
53	Drawa	Bartoszyce	16-66	III	3
54	Drawa	Bartoszyce	16-66	IV	4
55	Drawa	Bartoszyce	16-66	V	5
56	Drawa	Bartoszyce	16-66	XIX	19
57	Drawa	Bartoszyce	16-66	XIII	13
58	Drawa	Bartoszyce	16-66	XVIII	18
59	Duża Wola	Bartoszyce	12-63	III	6
60	Duża Wola	Bartoszyce	13-63	I	1
61	Duża Wola	Bartoszyce	13-63	V	2
62	Duża Wola	Bartoszyce	12-63	IV	14
63	Duża Wola	Bartoszyce	12-63	II	2
64	Falczewo	Bartoszyce	14-65	I	15
65	Falczewo	Bartoszyce	14-64	V	17
66	Falczewo	Bartoszyce	13-63	VI	18
67	Falczewo	Bartoszyce	14-65	III	17
68	Falczewo	Bartoszyce	14-64	IV	16

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
69	Falczewo	Bartoszyce	14-65	II	16
70	Galiny	Bartoszyce	16-64	IV	4
71	Galiny	Bartoszyce	16-64	VIII	9
72	Galiny	Bartoszyce	16-64	IX	10
73	Galiny	Bartoszyce	16-64	I	1
74	Galiny	Bartoszyce	16-64	III	3
75	Galiny	Bartoszyce	16-64	X	11
76	Galiny	Bartoszyce	16-64	XI	12
77	Galiny	Bartoszyce	16-64	II	2
78	Galiny	Bartoszyce	16-64	XII	13
79	Galiny	Bartoszyce	16-64	XIII	14
80	Galiny	Bartoszyce	16-64	XIV	15
81	Galiny	Bartoszyce	16-64	XV	16
82	Galiny	Bartoszyce	16-64	V	5
83	Galiny	Bartoszyce	16-64	VI	7
84	Galiny	Bartoszyce	16-64	VII	8
85	Gierczyn	Bartoszyce	12-64	I	4
86	Gile	Bartoszyce	14-65	I	7
87	Głomno	Bartoszyce	12-64	IV	8
88	Głomno	Bartoszyce	12-64	V	9
89	Głomno	Bartoszyce	12-64	III	7
90	Głomno	Bartoszyce	12-64	VII	11
91	Głomno	Bartoszyce	12-64	VI	10
92	Głomno	Bartoszyce	12-64	II	6
93	Głomno	Bartoszyce	12-64	I	1
94	Gromki	Bartoszyce	16-65	II	34
95	Jarkowo	Bartoszyce	13-64	I	13
96	Karolewka	Bartoszyce	14-65	I	9
97	Karolewka	Bartoszyce	14-65	II	10
98	Kiersity	Bartoszyce	14-63	III	12

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
99	Kiersity	Bartoszyce	14-63	I	10
100	Kiersity	Bartoszyce	14-63	II	11
101	Kiersity	Bartoszyce	14-63	IV	13
102	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	IV	7
103	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	IX	12
104	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	VIII	11
105	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	VII	10
106	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	VI	9
107	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	V	8
108	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	III	6
109	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	II	3
110	Kiertyny Wielkie	Bartoszyce	13-64	I	2
111	Kinkajmy	Bartoszyce	14-65	I	8
112	Kinkajmy	Bartoszyce	15-65	III	3
113	Kinkajmy	Bartoszyce	14-65	II	45
114	Kinkajmy	Bartoszyce	15-65	IV	8
115	Kinkajmy	Bartoszyce	15-65	III	7
116	Kosy	Bartoszyce	15-65	I	14
117	Kosy	Bartoszyce	16-65	I	9
118	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	IV	14
119	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	III	13
120	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	VI	16
121	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	I	1
122	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	II	2
123	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	V	15
124	Krawczyki	Bartoszyce	15-64	VII	17
125	Kromarki	Bartoszyce	12-64	I	13
126	Lejdy	Bartoszyce	12-64	I	3
127	Lejdy	Bartoszyce	12-64	II	5
128	Lipina	Bartoszyce	14-64	I	26

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
129	Lusiny	Bartoszyce	15-65	II	6
130	Lusiny	Bartoszyce	15-65	I	4
131	Lusiny	Bartoszyce	15-65	II	5
132	Lusiny	Bartoszyce	15-65	I	5
133	Łabędnik	Bartoszyce	15-66	III	37
134	Łabędnik	Bartoszyce	15-66	I	5
135	Łabędnik	Bartoszyce	16-66	IV	21
136	Łabędnik	Bartoszyce	15-66	II	6
137	Łojdy	Bartoszyce	13-64	I	15
138	Łojdy	Bartoszyce	14-64	I	19
139	Łoskajmy	Bartoszyce	12-65	II	5
140	Łoskajmy	Bartoszyce	12-65	I	4
141	Markiny	Bartoszyce	13-64	I	14
142	Minty	Bartoszyce	15-64	IV	8
143	Minty	Bartoszyce	15-64	I	5
144	Minty	Bartoszyce	15-64	VI	10
145	Minty	Bartoszyce	15-64	II	6
146	Minty	Bartoszyce	15-64	VII	11
147	Minty	Bartoszyce	15-64	V	9
148	Minty	Bartoszyce	15-64	III	7
149	Molwity	Bartoszyce	11-63	II	6
150	Molwity	Bartoszyce	11-63	I	1
151	Molwity	Bartoszyce	11-63	III	7
152	Nalikajmy	Bartoszyce	13-64	I	1
153	Nalikajmy	Bartoszyce	13-64	II	5
154	Nuny	Bartoszyce	15-65	I	6
155	Nuny	Bartoszyce	15-65	II	10
156	Nuny	Bartoszyce	15-65	I	9
157	Nuny	Bartoszyce	15-65	III	11
158	Nuny	Bartoszyce	15-65	IV	12

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bartoszyce
Uwarunkowania Rozwoju

Lp.	Miejscowość	Gmina	Nr obszaru AZP	Stan. w miejsc.	Stan. Na obszarze
159	Okopa	Bartoszyce	14-65	III	6
160	Okopa	Bartoszyce	14-65	II	5
161	Okopa	Bartoszyce	14-65	VI	13
162	Okopa	Bartoszyce	14-65	V	12
163	Okopa	Bartoszyce	14-65	IV	11
164	Osieka	Bartoszyce	15-64	II	4
165	Osieka	Bartoszyce	15-64	I	3
166	Parkoszewo	Bartoszyce	11-64	I	2
167	Parkoszewo	Bartoszyce	12-65	II	6
168	Perku	Bartoszyce	14-64	I	14

Wykaz tabel, rysunków i wykresów

Tabela 1. Wykaz obowiązujących miejscowych planów dla terenów Gminy Bartoszyce	14
Tabela 2. Wydane decyzje w analizowanych latach 2018-2022	17
Tabela 3. Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy w gminie Bartoszyce w latach 2018-2022 w poszczególnych obrębach	17
Tabela 4. Wykaz obszarów i terenów górniczych występujących na terenie Gminy Bartoszyce..	30
Tabela 5. Wykaz pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, znajdujących się na terenie Gminy Bartoszyce	42
Tabela 6. Użytki ekologiczne na terenie gminy Bartoszyce.....	47
Tabela 7. Wykaz obiektów ujętych w warmińsko-mazurskim rejestrze zabytków nieruchomych z terenu Gminy Bartoszyce	52
Tabela 8. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie Gminy Bartoszyce.....	55
Tabela 9 .Zmiany liczby ludności zamieszkującej gminę na przełomie lat 2013-2022	56
Tabela 10. Zmiana liczby ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Bartoszyce w latach 2018-2022.....	56
Tabela 11. Zmiany przyrostu naturalnego oraz liczby urodzeń i zgonów w latach 2012-2021....	60
Tabela 12. Saldo migracji w Gminie Bartoszyce na tle województwa warmińsko-mazurskiego..	61
Tabela 13. Zmiany wskaźnika salda migracji w latach 2016-2022 w Gminie Bartoszyce	62
Tabela 14. Struktura ludności wg wieku w Gminie Bartoszyce w porównaniu z sytuacją w powiecie nowomiejskim i województwie warmińsko-mazurskim.....	64
Tabela 15. Zmiany liczby osób pracujących w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022	64
Tabela 16. Zmiany liczby bezrobotnych w Gminie Bartoszyce w porównaniu do sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018-2022.....	64
Tabela 17. Pomoc społeczna w Gminie Bartoszyce w porównaniu do sytuacji w powiecie nowomiejskim w latach 2018-2022.....	65
Tabela 18. Prognoza demograficzna	66
Tabela 19. Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022	67

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do CEIDG.....	68
Tabela 21. Nowo zarejestrowane w rejestrze REGON podmioty gospodarki narodowej w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2022.	68
Tabela 22. Turystyka w Gminie Bartoszyce na tle turystyki w powiecie bartoszyckim	71
Tabela 23. Liczba uczniów uczęszczających do szkół w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2021	73
Tabela 24. Zmiany w wielkości udzielanych świadczeń rodzinnych w Gminie Bartoszyce w latach 2018-2021	76
Tabela 26. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Bartoszyce w 2020 r.	78
Tabela 27. Wykaz użytków gruntowych Gminy Bartoszyce wg stanu na koniec 2014r.	82
Tabela 28. Powierzchnia gruntów komunalnych wg prawnych form użytkowania, stan na 1 stycznia 2021 r.	83
Tabela 29. Wykaz dróg krajowych na terenie Gminy Bartoszyce.	84
Tabela 30. Wykaz dróg wojewódzkich na terenie Gminy Bartoszyce	84
Tabela 31. Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Bartoszyce	84
Tabela 32. Wykaz dróg gminnych publicznych na terenie Gminy Bartoszyce	85
Tabela 33. Ujęcia wód głębinowych na terenie gminy Bartoszyce	89
Tabela 34. Wskaźniki rozwoju sieci wodociągowej w latach 2018-2021 na terenie Gminy Bartoszyce.	90
Tabela 35. Podstawowe dane dotyczące wytwarzania i oczyszczania ścieków w gminie Bartoszyce [dam3].....	90
Tabela 36. Wskaźniki rozwoju sieci kanalizacyjnej w Gminie Bartoszyce w latach 2013-2021..	90
Tabela 37 Wskaźniki rozwoju sieci gazowej w latach 2013-2021 na obszarze Gminy Bartoszyce	91
Tabela 38 Powierzchnie użytkowe w podziale na rodzaje/typy nieruchomości do celów podatkowych na terenie gminy Bartoszyce w m ²	98
Tabela 39. Prognoza wzrostu wartości powierzchni użytkowej zabudowy na terenie gminy Bartoszyce do roku 2036.....	99
Tabela 40. Zapotrzebowanie na nową zabudowę wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy – gmina Bartoszyce	100

Tabela 41. Obszar zwartej zabudowy w podziale na obręby.....	100
Tabela 42. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, rozumiana jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy na terenie gminy Bartoszyce	102
Tabela 43. Obszary przeznaczone w MPZP pod zabudowę, poza obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej – rozumiane jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, z podziałem na funkcje – obszar gminy Bartoszyce.....	102
Rys. 1. Położenie obszaru gminy Bartoszyce.....	6
Rys. 2 Podział gminy Bartoszyce na obręby ewidencyjne	7
Rys. 3 Przestrzenne rozmieszczenie terenów, dla których obowiązuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	16
Rys. 4 Przeważający krajobraz obszaru gminy Bartoszyce.....	24
Rys. 5 Rzeka Łyna w okolicy miejscowości Perkujki.....	26
Rys. 6 Jezioro Kinkajmskie	26
Rys. 7 Lokalizacja i charakterystyka JCWPd nr PLGW700020	29
Rys. 8 Przeglądowa mapa osuwisk i obszarów predysponowanych do występowania ruchów masowych w województwie Warmińsko-Mazurskim – fragment dla powiatu bartoszyckiego ...	33
Rys. 9 Lokalizacja obszarów chronionych na terenie Gminy Bartoszyce.....	36
Rys. 10 Lasy i funkcja lasów na terenie gminy Bartoszyce.....	49
Rys. 11 System turystycznych tras rowerowych Gminy Bartoszyce.....	70
Rys. 12. Lokalizacja RIPOKów oraz instalacji do termicznego przekształcania odpadów z przetworzenia odpadów komunalnych w województwie warmińsko-mazurskim.....	93
Wykres 1. Udział użytków rolnych w klasach bonitacji na terenie gminy Bartoszyce	25
Wykres 2. Zmiany wskaźnika gęstości zaludnienia w latach 2018-2022 w Gminie Bartoszyce ...	61
Wykres 3. Zmiany wskaźnika udziału ludności wg ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w Gminie Bartoszyce, w latach 2012-2021	62

Wykres 4. Współczynnik skolaryzacji (szkoły podstawowe) w latach 2013-2022 na terenie gminy Bartoszyce, powiatu bartoszyckiego i województwa warmińsko-mazurskiego (%).....	74
Wykres 5. Udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych w ogólnej powierzchni gminy.....	78
Wykres 6. Struktura własności gruntów leśnych w gminie Bartoszyce	81
Wykres 7. Zestawienie gruntów na terenie gminy wiejskiej Bartoszyce	97

Bibliografia

A. Opracowania:

1. *Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg. stanu na 31.12.2022r.* Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa 2023.
2. DECYZJA Nr 80/MON MINISTRA OBRONY NARODOWEJ z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej.
3. Decyzja Nr 7/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023r. zmieniająca decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej
4. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030; 19.06.2023r.
5. Migracje ludności. Materiały dydaktyczne. Zakład Demografii i Gerontologii Społecznej. Uniwersytet Łódzki.
6. Ocena jakości jednolitych części wód powierzchniowych rzek badanych w 2014 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie. Olsztyn 2015.
7. Ocena roczna jakości powietrza w województwie warmińsko-mazurskim za rok 2021. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Olsztyn 2022.
8. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa warmińsko-mazurskiego; 2018r.
9. Program małej retencji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2030.
10. Program ochrony środowiska Powiatu Bartoszyckiego do roku 2030
11. Plan Rozwoju Sieci Drogowej Powiatu Bartoszyckiego na lata 2019-2029.
12. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2021 roku. Olsztyn 2022. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.
13. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 roku. Olsztyn 2021. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.
14. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2019 roku. Olsztyn 2020. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.
15. Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego w 2018 roku. Olsztyn 2019. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie.
16. Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków.
17. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Torfowiska Źródłiskowe koło Łabędnika.
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków wraz z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 8 listopada 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.
20. Rozporządzeniu Nr 142 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 12 listopada 2008r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy.
21. Rozporządzeniu Nr 162 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny.
22. Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030.
23. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2030;
24. Strategia Rozwoju Powiatu bartoszyckiego na lata 2022-2030.

25. Uchwała nr /462/2023 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Bartoszyce na lata 2023-2027”.
26. Uchwała nr XXIV/293/2017 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 27 stycznia 2017 r. w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bartoszyce na lata 2016 -2020.
27. Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
28. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody.
29. Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Bartoszyce.
30. Załącznik do Decyzji nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych.
31. Załącznik nr 1 do uchwały nr XIII/159/2016 Rady Gminy Bartoszyce z dnia 29 stycznia 2016r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Bartoszyce na lata 2015-2022”
32. Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXIII/523/16 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2016-2022.

B. Serwisy internetowe:

1. Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Gminy Bartoszyce: <http://bip.bartoszyce.eu/>
2. Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody: <http://crfop.gdos.gov.pl/>
3. Geoportal Powiatu bartoszyckiego: <http://powiatbartoszyce.geoportal2.pl/>
4. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska: <http://powietrze.gios.gov.pl/>
5. Główny Urząd Statystyczny: <http://stat.gov.pl/>
6. Lasy Państwowe: <http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>
7. Lokalna Grupa Działania Ziemia Lubawska: <http://lgdziemialubawska.pl/>
8. Narodowy Instytut Dziedzictwa. Portal mapowy: <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>
9. Obszary Natura2000: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>
10. Obszary Natura2000: <http://obszary.natura2000.org.pl/>
11. Państwowa Służba Hydrogeologiczna: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>
12. Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy: <http://www.pgi.gov.pl/>
13. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych: <http://rdlpolsztyn.gisnet.pl/>
14. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Olsztynie: <http://olsztyn.rdos.gov.pl/>
15. Regionalny Portal Informacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego: <http://portal.warmia.mazury.pl/>
16. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku: <http://www.rzgw.gda.pl/>
17. Stowarzyszenie Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza <https://pograniczewm.pl/>
18. System Informacji Przestrzennej Gminy Bartoszyce <https://bartoszyce.e-mapa.net/wykazplanow/>
19. Urząd Gminy Bartoszyce Samorządowy Portal Internetowy: <http://www.gminabartoszyce.pl/>
20. Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków: <https://www.wuoz.olsztyn.pl/>
21. Zarząd Dróg Powiatowych w Dąbrowie: <https://www.zdpdabrowa.pl/>
22. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie: <http://www.zdw.olsztyn.pl/>
23. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych: <http://start.geomeliportal.pl/>
24. <http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/>